

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

.....
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน)

.....
ปริญญา

.....
จิตวิทยาชุมชน

.....
จิตวิทยา

.....
สาขา

.....
ภาควิชา

เรื่อง บทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา
กับคุณภาพชีวิตสมรส ของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์)
จังหวัดอุตรดิตถ์

Gender Role, Communication Between Spouses, Parenting Self-Efficacy and Marital
Quality of Employees at Electricity Generating Authority of Thailand (Sirikit Dam) in
Uttaradit Province

นามผู้วิจัย นางสาวณรรฐกุล ทองแก้วไพบูลย์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(..... ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วัลย์ สุรินยา, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(..... รองศาสตราจารย์สุภาณี สนธิรัตน์, Ed.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(..... ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถวัลย์ เนียมทรัพย์, ปร.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....
(..... รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

.....
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

.....
สิงสิงห์ มตาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

บทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพ
ชีวิตสมรส ของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์

Gender Role, Communication Between Spouses, Parenting Self-Efficacy and Marital Quality of
Employees at Electricity Generating Authority of Thailand (Sirikit Dam) in Uttaradit Province

โดย

นางสาวณรรจุฑา ทองแก้วไพบูลย์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน)

พ.ศ. 2557

ณรรฐกุล ทองแก้วไพบูลย์ 2557: บทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส
ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการ
ไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต (จิตวิทยาชุมชน) สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยา อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชญ์วุฒิ สุรินชา, Ph.D. 173 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส
ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิต
แห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของคู่
สมรสพนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของคู่
สมรสพนักงานที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร
ระหว่างคู่สมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน 5) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ในการวิจัยคือ พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน
162 คน แบ่งกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป
ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, t-test, F-test (ค่า
ความแปรปรวนทางเดียว), การเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD, ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ
เพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า 1) การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดา
มารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมอยู่ในระดับสูง 2) พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มี
คุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน โดยพิจารณาเป็นรายด้านคือ เพศ ระดับตำแหน่ง รายได้ และ
จำนวนบุตร 3) พนักงานมีบทบาททางเพศแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน 4) การ
สื่อสารระหว่างคู่สมรสของพนักงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 5) การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา
ของพนักงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .001

Nuttakul Thongkaewpaiboon 2014: Gender Role, Communication Between, Spouses, Parenting Self-Efficacy and Marital Quality of Employees at Electricity Generating Authority of Thailand (Sirikit Dam) in Uttaradit Province. Master of Science (Community Psychology), Major Field: Community Psychology, Department of Psychology. Thesis Advisor: Assistant Professor Tippavan Surinya, Ph.D. 173 pages.

The purposes of this research were 1) to study the Gender role, Communication between spouses, Parenting Self-efficacy and Marital quality of the Electricity Generating Authority of Thailand employees. (Sirikit Dam) Uttaradit province. 2) To employees and marital quality which personal factors are different. 3) To compare employees and marital quality which different gender roles. 4) To study the relationship of communication between spouses. 5) To study Parenting Self-efficacy and marital quality employees. Samples used in research are 162 employees of Electricity Generating Authority of Thailand (Sirikit dam) Uttaradit province. Collecting data by using set of questionnaires and analyzed the data by a SPSS program. The data analyzed are percent average, standard deviation, t-test, F-test (one-way variance), A comparison of pairs by LSD method, and the correlation coefficient of Pearson is used.

The results of the study were as follows: 1) gender role, communication between spouses, parenting self-efficacy and marital quality at all high level.; 2) employees at electricity generating authority of thailand (sirikit dam) who had different in sex, income, level of job and number of children condition have different in marital quality.; 3) communication between spouses had positive correlation with marital quality with statistically significant at .001 and 4) parenting self-efficacy had positive correlation with marital quality with statistically significant at .001

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของคณาจารย์หลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์วัลย์ สุรินยา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุปานิ สนธิรัตน กรรมการร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และให้กำลังใจเสมอมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์บัวทอง สว่างโสภากุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญทริกา นาคนิสร และ ดร. เฉลิมขวัญ สิงห์วี ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือ และให้คำแนะนำต่างๆ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดจังหวัดอุตรดิตถ์ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาจิตวิทยาชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่าแก่ผู้วิจัย ขอบพระคุณพี่น้องและเพื่อนสาขาจิตวิทยาชุมชน รุ่นที่ 11 ทุกคนที่ได้ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือกันเสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และสมาชิกในครอบครัวทุกคน ที่เป็นกำลังใจ ช่วยเหลือ และสนับสนุนในทุกด้านด้วยความห่วงใย และเอาใจใส่จนสำเร็จการศึกษาตลอดจนทุกท่านที่ช่วยเหลือในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและระลึกถึงเสมอ

ณรรฐกุล ทองแก้วไพบูลย์

มิถุนายน 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาททางเพศ	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	26
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา	39
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
กรอบแนวคิดในการวิจัย	62
สมมติฐานการวิจัย	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	64
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	64
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล	80
การวิเคราะห์ข้อมูล	81
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	81

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลและวิจารณ์	82
ผลการวิจัย	82
ข้อวิจารณ์	114
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	125
สรุปผลการวิจัย	125
ข้อเสนอแนะ	131
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	134
ภาคผนวก	143
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม	144
ภาคผนวก ข แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	146
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม	160
ภาคผนวก ง หนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูล	171
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	173

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างของพนักงานตามเพศของผู้ปฏิบัติงาน	66
2	แสดงค่ามัธยฐาน ของคะแนนบทบาททางเพศ	68
3	แสดงการแปลผลคะแนนของบทบาททางเพศ โดยอาศัยเทคนิคการแบ่งกลุ่มจากค่ามัธยฐานของคะแนนจากกลุ่มตัวอย่าง	69
4	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	83
5	จำนวนและร้อยละของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามบทบาททางเพศ	86
6	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	87
7	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา	89
8	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตสมรส	94
9	เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามเพศตามวิธี t-test	102

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามอายุ	103
11	เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของ พนักงานจำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน	103
12	จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามระดับการศึกษา	104
13	เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของ พนักงานจำแนกตามระดับการศึกษา โดยการ วิเคราะห์ความแปรปรวน	104
14	จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตสมรสพนักงานจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	105
15	เปรียบเทียบความแตกต่าง คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน โดยจำแนกตามรายได้ต่อเดือนโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน	105
16	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ คุณภาพชีวิตสมรสของ พนักงาน โดยจำแนกตามตัวแปรระยะรายได้ต่อเดือน	106
17	จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตสมรสพนักงานจำแนกตามระดับตำแหน่ง	107

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของ พนักงาน โดยจำแนกระดับตำแหน่งโดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวน	107
19	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ คุณภาพชีวิตสมรสของ พนักงาน โดยจำแนกตามตัวแปรระดับตำแหน่ง	108
20	จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามระยะเวลาการสมรส	108
21	จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตสมรสพนักงานจำแนกตามจำนวนบุตร	109
22	จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามบทบาททางเพศ	110
23	เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน จำแนกตามบทบาททางเพศ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน	110
24	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ คุณภาพชีวิตสมรสของ พนักงาน โดยจำแนกตัวแปรบทบาททางเพศ	111
25	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างคู่สมรสกับ คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน	112

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
26	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเป็น บิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน	113
27	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	129
ตารางผนวกที่		
1	Item – total statistics: แบบสอบถามบทบาททางเพศ (แบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว)	161
2	Item – total statistics: แบบสอบถามบทบาททางเพศ (แบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว)	161
3	Item – total statistics: แบบสอบถามบทบาททางเพศ (แบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่)	162
4	Item – total statistics: แบบสอบถามบทบาททางเพศ (แบบมีความเป็นหญิงและชายต่ำ หรือไม่ชัดเจน)	163
5	Item – total statistics: แบบสอบถามการสื่อสารระหว่างคู่สมรส (ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตาม)	163
6	Item – total statistics: แบบสอบถามการสื่อสารระหว่างคู่สมรส 167 (ด้านแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ)	164

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
7	Item – total statistics: แบบสอบถามความสามารถของตน ในการเป็นบิดามารดา (ด้านการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร)	164
8	Item – total statistics: แบบสอบถามความสามารถของตน ในการเป็นบิดามารดา (ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนันทนาการของบุตร)	165
9	Item – total statistics: แบบสอบถามความสามารถของตน ในการเป็นบิดามารดา (ด้านการจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างควมมี วินัยให้แก่บุตร)	165
10	Item – total statistics: แบบสอบถามความสามารถของตน ในการเป็นบิดามารดา (ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร)	165
11	Item – total Statistics: แบบสอบถามความสามารถของตน ในการเป็นบิดามารดา (ด้านการส่งเสริมสุขภาพกายของบุตร)	166
12	Item – total Statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านบุคลิกภาพและอุปนิสัย)	166
13	Item – total statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านสื่อสารระหว่างคู่สมรส)	169
14	Item – total Statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง)	169

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
15	Item – total statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านการจัดการด้านการเงิน)	168
16	Item – total statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านกิจกรรมยามว่าง)	168
17	Item – total statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ความสัมพันธ์ทางเพศ)	168
18	Item – total statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านบุตรและการเป็นบิดามารดา)	169
19	Item – total statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านครอบครัวและเพื่อน)	169
20	Item – total statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านความเท่าเทียมของบทบาทในการแบ่งงานที่บ้าน)	170
21	Item – total statistics: แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส (ด้านมุมมองทางศาสนา)	170

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การจัดกลุ่มบทบาททางเพศของ Bem	14
2	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อม	43
3	ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในสมรรถนะและความคาดหวัง ในผลลัพธ์กับพฤติกรรม	44
4	แสดงการรับรู้ความสามารถของตนเองกับการเกิดพฤติกรรม	47
5	กรอบแนวคิดการวิจัย	62

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สังคมจะมีความเป็นอยู่ที่ดีได้ก็ต่อเมื่อประชากรในระบบย่อยของสถาบันต่าง ๆ ในสังคมนั้นได้ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน (Norm) และระเบียบแบบแผนที่เป็นรูปธรรม (Concrete) ไว้ปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคม หนึ่งในนั้นคือครอบครัวที่ถือเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดในสังคม โดยสถาบันดังกล่าวนี้เองได้มีสมาชิกภายในที่ประกอบไปด้วยพ่อ แม่ ลูก ในที่นี้เราจะให้ความสำคัญกับพ่อ และ แม่ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าคู่สมรส ซึ่งคู่สมรสหนึ่ง ๆ ครอบครัวก็จะเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกสถานภาพ (Status) และบทบาท (Role) ต่าง ๆ ให้แก่คู่สามีและภรรยา จึงอาจกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่วางมาตรฐานพฤติกรรมและเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แก่สมาชิกในครอบครัวแต่ละคน ตลอดจนสืบทอดค่านิยมไปยังรุ่นหลานต่อไป (สนิท สมักรการ, 2538)

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้คนยึดในเรื่องวัตถุนิยมมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของบทบาทชายหญิง ที่ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทความเท่าเทียมกันทั้งชายและหญิงเพิ่มมากขึ้น มีส่วนในการรับผิดชอบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคู่สมรส ส่งผลให้การดูแลสมาชิกในครอบครัวทั้งระหว่างสามีภรรยาถูกลดความสำคัญลง เป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งในชีวิตสมรสได้ง่ายขึ้น ดังจะเห็นจากอัตราการหย่าร้างในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากสถิติ ปี พ.ศ. 2549 สมรส 347,913 คู่ หย่า 91,155 คู่ และในปี พ.ศ. 2553 สมรส 300,878 คู่ หย่า 109,277 คู่ (สถิติการสมรส การหย่าร้างและอัตราการหย่าร้าง พ.ศ. 2548-2553, กรมสุขภาพจิต, 2555) พอจะแสดงให้เห็นภาพของการหย่าร้างว่ามีอัตราเพิ่มมากขึ้น และเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงดัชนีชี้วัดความไม่มั่นคงในคุณภาพชีวิตสมรส ในเรื่องความรักนั้นเป็นเรื่องปกติของชีวิตคู่ อยู่ด้วยกันไม่ได้ก็เลิกกันไป หรือบางคู่อาจจะมีเหตุผลอื่นนานัปการ

ประชากรในพื้นที่หมู่ 10 ตำบลผาเลือด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี เป็นประชากรที่ส่วนใหญ่แล้วมีคู่สมรสทำงานการไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) มีพนักงานทั้งสิ้น 318 คน (อัตรากำลังเขื่อนสิริกิติ์, 2556) โดยแบ่งเป็นพนักงานที่สมรสแล้วทั้งหมด 276 คน ครอบครัวของ

พนักงานในองค์กรดังกล่าวส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง รายได้ของพนักงานจึงเป็นทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับวัตถุดิบของ ความก้าวหน้าในตำแหน่ง การเห็นคุณค่าของเงินมากกว่าสิ่งของอื่น ๆ เป็นผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ระหว่างคู่สมรส ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากความต้องการภายในตนเอง วิถีชีวิตของแต่ละคน ประกอบกับภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานของพนักงาน เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อครอบครัว ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวลดน้อยลง ขาดการสนใจและเอาใจใส่ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ที่เป็นเหตุให้เป็นที่มาของปัญหาความขัดแย้งได้ง่ายและเป็นเหตุให้เกิดความล้มเหลวในชีวิตครอบครัว รวมไปถึงคุณภาพชีวิตสมรส และเนื่องมาจากสถาบันครอบครัวที่มีสถานภาพบ่งบอกการเป็นคู่สมรสเป็นสำคัญ และบุคคลที่ทำงานในองค์กรที่สมรสแล้วคงมีความปรารถนาที่จะมีคุณภาพชีวิตสมรสดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ชีวิตคู่ดำเนินไปอย่างราบรื่น มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ดีต่อกัน

จากนั้นผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับการศึกษาที่มีผลให้คู่สมรสโดยมีบทบาททางเพศเข้ามาเกี่ยวข้องโดยอธิบายรูปแบบของพฤติกรรมของคู่สมรสที่เป็นพนักงานในหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แต่ละคนแสดงออกมาได้มีรูปแบบตามที่สังคมกำหนด เช่น ผู้ชายก็จะมีภาวะการเป็นผู้นำสูง มีความกล้าหาญ กล้าตัดสินใจ แต่ในทางกลับกันผู้หญิงก็มีหน้าที่ดูแล อบรมเลี้ยงดูบุตร ทำงานบ้าน มีความอ่อนน้อมอยู่ในตัว ทั้งกันนี้คู่สมรสก็จะเลือกปฏิบัติให้เหมาะสมกับเพศของตัวเองที่เป็นอยู่เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังนั่นเอง

การสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่ผู้วิจัยเชื่อว่าจะทำให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีหรือไม่ดีได้นั้นอยู่ที่การสื่อสารระหว่างกัน คู่สมรสบางคู่สามารถดำเนินชีวิตสมรสได้อย่างสมบูรณ์ ประคับประคองชีวิตคู่ของตนไปอย่างตลอดรอดฝั่งก็เนื่องมาจากการสื่อสารกันไปอย่างตรงไปตรงมา คู่สมรสเข้าใจซึ่งกันและกันโดยมีค่านิยม ความเชื่อที่คู่ของตนยึดถือและปฏิบัติที่เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน แต่บางคู่ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินชีวิตสมรสให้ดีเท่าที่ควร จึงเกิดปัญหาการไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ก็เนื่องจากการสื่อสารที่ไม่สอดคล้องกันของทั้งสองฝ่ายส่งผลถึงคุณภาพชีวิตสมรสที่ไม่ดี

ความสามารถของตนในการเป็นบิดาและมารดา (Parenting Self-efficacy) ที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นตัวแปรใหม่ที่น่าสนใจโดยการจะเป็นบิดาและมารดาที่ดีได้นั้น คู่สมรสจำเป็นต้องรับรู้บทบาทหน้าที่ของตน รวมไปถึงความสามารถในการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุตรของตนเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรม การทำกิจกรรมร่วมกับบุตร และการดูแลสุขภาพของบุตร (Koemer and Fitzpatrick, 1997) เพื่อให้บิดาและมารดาปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าด้วยบทบาทการเป็นผู้ปกครอง

อีกทั้งคุณภาพชีวิตสมรส (Marital Quality) ถือเป็นการอธิบายในแง่ของการปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส และความสุขในชีวิตสมรส (Burr, 1976 : 29-37) โดยคุณภาพชีวิตสมรสจึงเป็นการประเมินความสัมพันธ์ของกลุ่มสมรสโดยที่คุณภาพชีวิตสมรสที่มีคุณภาพสูงจะต้องมีการปรับตัวที่ดีระหว่างชายและหญิง มีความพึงพอใจ และมีความสุขในกลุ่มสมรสที่ดี ทั้ง Lavee (1993) ยังได้กำหนดการประเมินมิติของคุณภาพชีวิตสมรสทั้งทางบวกและลบ กล่าวคือ บุคลิกภาพที่อธิบายในเรื่องคุณสมบัติและลักษณะนิสัยของแต่ละคน หรือมิติทางลบที่อธิบายถึงการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งของกลุ่มสมรส ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเงิน ความสัมพันธ์ทางเพศ ฯลฯ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดาและมารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ การศึกษาประเด็นดังกล่าวมีความน่าสนใจและเป็นปัญหาที่ของกลุ่มสมรสทุกคู่ที่จะต้องเผชิญ และถึงแม้ว่าจะมีคู่สมรสพยายามแก้ไขกันอยู่ก็ตาม โดยเล็งเห็นถึงประโยชน์ของข้อมูลที่ได้เพื่อจะไปเป็นแบบแผนในการจัดการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตสมรส เพื่อให้เกิดการป้องกันในกลุ่มสมรสของตนเองไม่ให้มีเรื่องขัดแย้ง และเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดา มารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสพนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสพนักงานที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดากับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยนี้จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตสมรสสำหรับพนักงานในองค์กร รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนอื่น ๆ
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการค้นคว้า วิจัยในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ผลการวิจัยนี้จะส่งเสริม พัฒนาและช่วยเหลือคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสให้ดียิ่งขึ้นไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา

ศึกษาบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา และคุณภาพชีวิตสมรส ของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ประชากรที่ศึกษา คือ พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยที่สมรสแล้ว ทั้งสิ้น 276 คน ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2556 (อัตรากำลังเขื่อนสิริกิติ์, 2556)

ตัวแปรที่ศึกษาวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน ประกอบด้วย

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 ตำแหน่ง
- 1.5 รายได้ต่อเดือน
- 1.6 ระยะเวลาการสมรส

1.7 จำนวนบุตร

2. บทบาททางเพศ

3. การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

4. ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

ตัวแปรตามได้แก่

5. คุณภาพชีวิตสมรส

นิยามศัพท์

การวิจัยครั้งนี้ได้นิยามศัพท์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายได้ตรงกัน ดังนี้

พนักงาน หมายถึง หมายถึง ชายและหญิงที่ปฏิบัติงานที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ และสมรสแล้ว หรือ อยู่ร่วมกันแบบสามีภรรยา หรือมีบุตรร่วมกันโดยนิตินัย

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการสมรส และจำนวนบุตร ของพนักงาน

เพศ หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเป็นเพศหญิงและเพศชายของพนักงาน

อายุ หมายถึง จำนวนปีนับเวลาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันที่ตอบแบบสอบถาม โดยนับอายุเต็มปีของพนักงาน

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดพนักงาน ได้แก่ ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ปวส. หรืออนุปริญญา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโท และอื่นๆ

ตำแหน่ง หมายถึง ระดับของพนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์ที่องค์กรแต่งตั้ง หรือกำหนด ได้แก่ ระดับ 3 ลงมา, ระดับ 4-5, ระดับ 6-7, ระดับ 8 ขึ้นไป

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินที่เป็นเงินเดือนและค่าตอบแทนที่พนักงานได้รับจากการ ทำงานต่อเดือน รวมถึงรายได้อื่น ๆ

ระยะเวลาในการสมรส หมายถึง ช่วงระยะเวลาของพนักงานในการแต่งงานหรือการอยู่ กินกับคู่สมรสของตน ได้แก่ น้อยกว่า 7 ปี และ 7 ปีขึ้นไป

จำนวนบุตร หมายถึง ตั้งแต่ระยะเวลาการสมรส พนักงานมีบุตรกับคู่สมรสจำนวนกี่คน

บทบาททางเพศ หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมของพนักงานได้ปฏิบัติ รวบรวมลักษณะคุณสมบัติ และพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่สังคมและวัฒนธรรมกำหนดแล้วนำมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับเพศที่ตัวเอง เป็นอยู่ของคู่สมรสที่เป็นพนักงาน

ด้านบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว หมายถึง พนักงานเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ มีภาวะการเป็นผู้นำ มีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว เข้มแข็ง กล้าตัดสินใจชอบแข่งขัน ฉลาด มีพลังอำนาจ กระฉับกระเฉง ไม่ขึ้นกับใคร

ด้านบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว หมายถึง พนักงานเป็นผู้ที่มีความอ่อนหวาน นุ่มนวล ใช้อาย อ่อนแอ เป็นผู้ถูกกระทำ ทำงานในบ้าน มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตร เชื่อฟังสามี

ด้านบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ หมายถึง พนักงานเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น สามารถผสมผสานความ

เข้มแข็งของผู้ชาย และความอ่อนโยนของผู้หญิงไว้ในตนเอง ปรับตัวได้ง่าย ประสบความสำเร็จในชีวิต และมีสุขภาพจิตที่ดี

ด้านบทบาททางเพศที่ไม่ชัดเจน หมายถึง พนักงานเป็นผู้ที่มีบทบาททางเพศไม่ชัดเจน ไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมโดยอาจแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม

การสื่อสารระหว่างคู่สมรส หมายถึง พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิด ความรู้สึกซึ่งกันและกันของพนักงาน และเป็นการสื่อความหมายโดยใช้ภาษาและท่าทาง เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ตามที่ผู้ส่งสารต้องการ

ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตาม หมายถึง พนักงานมีความสัมพันธ์ระหว่างกันคู่สมรสโดยมีความสามัคคี เชื่อฟังคำสั่ง และมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีทัศนคติ ค่านิยม ประเพณี ความเชื่อที่ยึดถือและปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ หมายถึง พนักงานมีความสัมพันธ์ระหว่างกันคู่สมรสโดยมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไม่มีการจำกัด มีการโต้ตอบ การทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ได้ตอบร่วมกันได้อย่างเปิดเผย

ความสามารถของตนเองในการเป็นบิดามารดา หมายถึง พนักงานสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการดูแลบุตรที่บางครั้งอาจคลุมเครือ ไม่แน่ใจ มีความแปลกใหม่ ที่ไม่สามารถทำนายในสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ ที่สภาพการณ์เหล่านี้ อาจก่อให้เกิดความเครียดของพนักงาน

ด้านการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร หมายถึง การกระทำที่พนักงานให้การสนับสนุนบุตรให้ประสบความสำเร็จในโรงเรียน

ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนุุทนการของบุตร หมายถึง การกระทำที่พนักงานส่งเสริมการพักผ่อนหย่อนใจ สนุกสนาน พัฒนาการทางสังคม และกิจกรรมสร้างสรรค์ของบุตร

ด้านการจัดระเบียบและเสริมสร้างความมีวินัยให้แก่บุตร หมายถึง การกระทำที่พนักงานทำการกำกับบุตรของตน รวมไปถึงการส่งเสริมกฎระเบียบที่บุตรควรรู้และส่งเสริมความมีวินัยให้แก่บุตร เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบภายในบ้าน

ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร หมายถึง การกระทำที่พนักงานทำการสนับสนุนดูแลเพื่อการพัฒนาทางอารมณ์ของบุตร การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกเพื่อเพิ่มพูนทักษะ และทัศนคติในทางที่ถูกที่ควร เพื่อช่วยให้บุตรดำเนินตามบทบาทของตนเองได้

ด้านการส่งเสริมสุขภาพกายของบุตร หมายถึง การกระทำที่พนักงานมีการดูแลสุขภาพร่างกาย จิตใจ และสังคมต่อบุตรตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการรับคำปรึกษาจากแพทย์ การให้ยารับประทาน เป็นต้น

คุณภาพชีวิตสมรส หมายถึง การประเมินความสัมพันธ์ของกลุ่มสมรสของพนักงานในด้านของความสามารถในการอยู่ร่วมกันในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการปรับตัวของกลุ่มสมรสต่อชีวิตสมรส (Marital Adjustment) การทำหน้าที่จนกระทั่งประสบความสำเร็จในการเป็นหุ้นส่วนของชีวิตสมรส มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส (Marital Satisfaction) และความสุขในชีวิตสมรส (Marital Happiness) ที่อธิบายถึง 10 ประการทั้งทางบวกและทางลบของ (Lavee, 1993)

ด้านบุคลิกภาพและอุปนิสัย หมายถึง คุณลักษณะหรือลักษณะนิสัยของพนักงานที่แสดงออกมาทั้งกาย วาจาและใจ แสดงออกจากการชื่นชม ลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตาม

ด้านการสื่อสารระหว่างกัน หมายถึง พนักงานต้องมีการสื่อสารเพื่อจะได้รับความรู้ได้รับความเข้าใจจากคู่สมรส รวมไปถึงความสามารถในการแบ่งปันความรู้สึก

ด้านการแก้ไขปัญหความขัดแย้ง หมายถึง พนักงานมีทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในความสัมพันธ์

ด้านการจัดการด้านการเงิน หมายถึง พนักงานมีทัศนคติ วิธีการจัดการทางการเงิน และความเห็นพ้องกันเรื่องการเงินในชีวิตสมรส

ด้านกิจกรรมยามว่าง หมายถึง พนักงานมีความชื่นชอบส่วนบุคคล ข้อตกลงระหว่างคู่สมรสในการใช้เวลาว่าง ที่สะท้อนออกมาในเรื่องของการทำกิจกรรมร่วมกันกับคู่สมรส ความสนใจในสิ่งเดียวกัน

ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ หมายถึง พนักงานมีความรู้สึกและความคิดเกี่ยวกับการแสดงออกทางด้านอารมณ์และเพศในความสัมพันธ์

ด้านบุตรและการเป็นบิดามารดา หมายถึง พนักงานมีการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อตกลงในการเลี้ยงดูบุตรร่วมกันหรือไปในทิศทางเดียวกัน ว่าด้วยความพึงพอใจและบทบาทของการเป็นผู้ปกครอง

ด้านครอบครัวและเพื่อน หมายถึง พนักงานมีความรู้สึกและความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติและเพื่อนของแต่ละฝ่าย

ด้านความเท่าเทียมกันของบทบาทในการแบ่งงานที่บ้าน หมายถึง พนักงานมีทัศนคติหรือพฤติกรรมในการแบ่งงานกันทำภายในบ้าน

ด้านมุมมองทางศาสนา หมายถึง พนักงานมีความสอดคล้องกันในมุมมองทางศาสนาของคู่สมรส ที่ส่งผลถึงคุณภาพชีวิต ความสุข ความพึงพอใจของคู่สมรส

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดากับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เชื่อนสิริภักดิ์) จ. อุตรดิตถ์ โดยมีแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาททางเพศ (Gender role)
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส (Communication between Spouses)
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา (Parenting self-efficacy)
4. ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคง (Theory of marital quality and marital stability)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย
7. สมมติฐานการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

ความหมายของบทบาททางเพศ

นักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาททางเพศ (Gender Role) ซึ่งถือว่าบทบาททางเพศเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด คือถ้าไม่เป็นหญิงก็ต้องเป็นเพศชาย อันใดอันหนึ่ง ยกเว้นบุคคลที่มีความผิดปกติ คือ เกิดมามี 2 เพศในคนเดียวกัน ขณะเดียวกันมนุษย์ก็ได้กำหนดบทบาททางเพศขึ้นมา เพื่อให้บุคคลปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย บทบาททางเพศไม่ได้หมายถึงแต่เพียงพฤติกรรมที่สังคมปรารถนาเป็นพิเศษสำหรับเพศชายและหญิงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคลิกลักษณะ เจตคติ และค่านิยมอีกด้วย (Spence, 1985) ไว้ดังนี้

Hurlock (1980: 35) ให้ความหมายว่า บทบาททางเพศเป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่สมาชิกได้ปฏิบัติและได้รับการยอมรับจากสังคมที่ตนอยู่ ซึ่งบทบาททางเพศจะเป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรมของเพศชายและเพศหญิง

Bem (1981: 354) กล่าวว่า บทบาททางเพศเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่วัยเด็ก โดยเด็กจะรวบรวมลักษณะคุณสมบัติและพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่สังคมและวัฒนธรรมกำหนดแล้วนำมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับเพศที่ตัวเองเป็นอยู่

Cook (1985) กล่าวว่าบทบาททางเพศเป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นและคาดหวังว่าหญิงและชายจะต้องมีความแตกต่างกันในเรื่องของบุคลิกภาพ ค่านิยม ความสามารถ ความชอบและพฤติกรรม เป็นต้น บุคคลจะเรียนรู้จากกระบวนการที่มีลักษณะตรงตามเพศ (Sex typed)

เมทินี พงษ์เวช (2544: 13) อธิบายเรื่องความเท่าเทียมในบทบาททางเพศว่า ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ มิได้หมายถึงว่าผู้หญิงและผู้ชายจะต้องเหมือนกัน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันทั้งในสรีระและวิถีชีวิต ประเด็นสำคัญมิได้อยู่ที่ความแตกต่าง แต่อยู่ตรงที่ว่าความแตกต่างนั้นยอมไม่สร้างผลกระทบในเชิงลบต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงและผู้ชาย ไม่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และยอมต้องมีส่วนเอื้ออาทรแบ่งปันส่วนอำนาจอย่างเป็นธรรมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ความเท่าเทียมมิใช่ความเหมือนแต่หมายถึงการยอมรับ และเห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย และ

บทบาทที่แตกต่างกันในสังคมลัทธิที่จะแตกต่าง เพราะฉะนั้นความเท่าเทียมจึงรวมถึงการหาผู้ทางปรับเปลี่ยนโครงสร้างของสังคม ให้มีความสมดุลในเชิงอำนาจระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาททางเพศ คือ สิ่งที่ผู้หญิงและชายปฏิบัติตามเพศของตนเองที่เป็นอยู่ไว้ตามที่สังคมคาดหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็ก รวมไปถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดแล้วนำมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับเพศของตนเอง ในลักษณะของบุคลิกภาพโดยแสดงออกมาในรูปของความรู้สึก พฤติกรรม เช่น ผู้ชายมีบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนผู้หญิงมีบทบาทในการเลี้ยงลูก ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมจะมีความแตกต่างกันนั่นเอง

การอธิบายความแตกต่างระหว่างลักษณะทางเพศของชายและหญิง ได้มีนักวิจัยหลายท่านได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศชายและเพศหญิงไว้แตกต่างกันพอสรุปได้ 2 แนวคิดหลัก ดังนี้

1. แนวคิดของ Bakan (1966 cited in Kaplan and Sedney, 1980) เสนอว่าลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงแตกต่างกัน โดยให้ความหมายของลักษณะความเป็นชายว่า Agency และลักษณะความเป็นหญิงว่า Communion เป็นลักษณะของการกระทำที่มีจุดเริ่มต้นจากตนเองหรือการกระทำที่ชี้ชัดตนเองเป็นหลักมีการแสดงออกในลักษณะการปกครองตนเอง (Self-assertion) มีความเป็นอิสระ (Independent) และมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือผู้อื่น (Dominant)

Gerber (1991) ได้สนับสนุนแนวความคิดของ Bakan ว่าลักษณะของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันที่ลักษณะนิสัย (Personality Trait) กล่าวคือ ลักษณะเฉพาะทางเพศชายเรียกว่า Agency และลักษณะเฉพาะทางเพศหญิงเรียกว่า Communion ซึ่งลักษณะ Agency อาจนำไปสู่ทั้งลักษณะที่ดี (Positive Trait) เช่น กล้าแสดงออกและอาจนำไปสู่ลักษณะที่ไม่ดี (Negative Trait) เช่น ลักษณะการใช้อำนาจในการข่มขู่ ข่มเหงผู้อื่นทั้งทางร่างกายภรรยา ส่วนลักษณะ Communion อาจนำไปสู่ลักษณะที่ดี เช่น การประนีประนอม การช่วยเหลือ แต่อาจนำไปสู่ลักษณะไม่ดีได้เช่นกัน ได้แก่ การไว้นคนอื่นมากเกินไป อ่อนแอ เป็นต้น

2. แนวคิดของ Parson and Bales (1990 cited in Kaplan and Sedney, 1995) ได้ให้ลักษณะความเป็นชายว่ามีลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่า Instrumental ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ เช่น ลักษณะความเป็นผู้นำ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นคนกล้าแสดงออก ส่วนลักษณะความเป็นหญิงมีลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่า Expressive หมายถึง พฤติกรรมที่เน้นการแสดงออก

ทางอารมณ์ซึ่งเป็นลักษณะที่เกื้อหนุนในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และความสามารถในการตอบสนองได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่าบทบาททางเพศแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ลักษณะความเป็นชายจะมีพฤติกรรมมุ่งเน้นความสำเร็จในชีวิต การแข่งขันและการพึ่งพาตนเอง ส่วนลักษณะความเป็นหญิงจะเน้นไปที่การแสดงออกทางอารมณ์ และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะของบทบาททางเพศ

Bem (1981 อ้างใน สนิรัตน์ โชติญาณนท์, 2550) ได้แบ่ง บทบาททางเพศออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (Masculine) เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ เป็นผู้นำ มีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว เข้มแข็ง กล้าตัดสินใจ ชอบแข่งขัน ฉลาด มีพลังอำนาจ กระฉับกระเฉง เป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับใคร
2. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (Feminine) เป็นผู้ที่มีความอ่อนหวาน นุ่มนวล ขี้อาย อ่อนแอ เป็นผู้ถูกกระทำ ทำงานในบ้าน มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตร เชื่อฟังสามี
3. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) เป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น สามารถผสมผสานความเข้มแข็งของผู้ชาย และความอ่อนโยนของผู้หญิงไว้ในตนเองได้ ปรับตัวง่าย ประสบความสำเร็จในชีวิตและมีสุขภาพจิตที่ดี
4. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิง และความเป็นชายต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated) หรือ บทบาททางเพศที่มีความไม่ชัดเจน กล่าวคือเป็นผู้ที่มีบทบาททางเพศไม่ชัดเจน ไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมโดยอาจแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม

Bem (1974) ได้จัดลักษณะของบทบาททางเพศด้วยการแบ่งตามระดับความมากน้อยของความเป็นชายและหญิงในบทบาทของแต่ละบุคคล ถ้าคะแนนความเป็นชายสูงและคะแนนความเป็นหญิงต่ำ บุคคลนั้นจะมีความเป็นชายสูง หากคะแนนของทั้งความเป็นชายและหญิงต่ำ บุคคลนั้นจะมีลักษณะไม่ชัดเจน

(undifferentiated) แต่ถ้าคะแนนความเป็นหญิงสูง และคะแนนความเป็นชายต่ำ จะทำให้มีความเป็นหญิงสูง แต่ถ้าหากคะแนนสูงทั้งคู่ บุคคลนั้นจะมีทั้งความเป็นชายและความเป็นหญิงสูง ที่เรียกว่า แอนโดรจินี (androgyny) ตามที่แสดงในภาพที่ 1

	ความเป็นหญิงสูง	ความเป็นหญิงต่ำ
ความเป็นชายสูง	ความเป็นหญิง-ชาย Androgyny	ความเป็นชาย Masculinity
ความเป็นชายต่ำ	ความเป็นหญิง femininity	บทบาทไม่ชัดเจน undifferentiated

ภาพที่ 1 การจัดกลุ่มบทบาททางเพศของ BEM (Bem's Sex Role Classification)
ที่มา: Bem (1981: 355)

ดังนั้นพัฒนาการต่อบทบาททางเพศตามแนวคิดของ Bem จึงแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ และบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายต่ำทั้งคู่

การแบ่งบทบาท หน้าที่ของการเป็นหญิงและชายนั้นมีมาแต่โบราณ โดยลักษณะของสังคม วัฒนธรรมและหลักความเป็นจริงที่ว่า ครอบครัวนั้นไม่สามารถอยู่รอด ปลอดภัยได้หากผู้นำครอบครัวปราศจากความเข้มแข็งหรือไม่สามารถปกป้องสมาชิกให้พ้นจากภัยอันตราย จึงทำให้ผู้ชายที่มีขนาดทางกายภาพหรือร่างกายที่สูงใหญ่ และมีพลังกำลังมากกว่านั้น ย่อมได้รับหน้าที่เหล่านี้ไปอย่างสิ้นเชิง หน้าที่เหล่านั้นก็คือ การปกป้องคุ้มครองสมาชิกในครอบครัวและสังคม ที่เรียกว่าการเป็นผู้ำนำนั่น ถือเป็นสิทธิเด็ดขาดของเพศชายทั้งในบ้านและนอกบ้าน จนกระทั่งมีคำกล่าวว่า คำพูดของบิดาคือกฎหมาย (Father's Word is Law) ทั้งนี้เพราะความเชื่อที่ว่า ผู้ชายเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งกว่า น่าเชื่อถือกว่า เป็นผู้ที่มีเหตุผล อีกทั้งยังมีความเฉลียวฉลาดกว่าผู้หญิง กล่าวคือผู้หญิงมีความอ่อนแอ ทำให้สิทธิไม่เท่าเทียมกับผู้ชายในอดีตที่ผ่านมา อีกทั้งบทบาทหลักของผู้หญิงก็ถูกจำกัดอยู่เพียงในบ้าน คือ การดูแลบ้าน เลี้ยงดูและอบรมบุตร รวมไปถึงการปรนนิบัติสามี

ต่อมาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ประกอบด้วยเทคโนโลยีและวิชาการ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้สิ่งที่เรียกว่าการใช้กำลังไม่สามารถคงอยู่ในสังคมได้ต่อไป ส่งผลให้แนวคิดในเรื่องบทบาททางเพศเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างเด่นชัด ที่สังคมให้ความเสมอภาคกับทั้งสองเพศมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงยังมีการแก้ไขข้อกฎหมายต่าง ๆ ให้เพศหญิงมีความเท่าเทียมกับเพศชายมากขึ้น อีกทั้งยังมีการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้รับความรู้สิ่งใหม่ ๆ (Hurlock 1978 : 460-461) ได้สรุปเหตุผลต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเจตคติ ความเชื่อของสังคม บทบาททางเพศไว้ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการดำเนินชีวิต (Changes in life styles) เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบท เป็นสังคมเมืองหรือสังคมชานเมือง ทำให้การใช้ทักษะมีความสำคัญมากกว่าการใช้กำลัง และพบว่าในด้านทักษะแล้วทั้งสองเพศมีความสามารถที่ไม่แตกต่างกันเท่ากับด้านพลังกำลังหรือความแข็งแรง

การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการทดสอบด้านสติปัญญา (The intelligence testing movement) เริ่มจากงานวิจัยของ (Bibet) ในการทดสอบสติปัญญาของมนุษย์ทุกวัย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่เคยคิดว่า ผู้ชายมีระดับสติปัญญาเหนือกว่ามาสู่ความเท่าเทียมกันทางสติปัญญาระหว่างสองเพศ

ข้อโต้แย้งระหว่างเหตุผลทางพันธุกรรมกับเหตุผลทางสิ่งแวดล้อม (The heredity versus environment controversy) ถึงแม้ว่าข้อโต้แย้งนี้ยังหาข้อยุติไม่ได้แน่นอน แต่จากการศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างสังคมก็พบว่า อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อบทบาททางเพศมากกว่าอิทธิพลทางพันธุกรรม

ความคล้ายคลึงทางการศึกษา (Similar education) ปัจจุบันนี้การศึกษาของทั้งสองเพศมีความคล้ายคลึงกันตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษาและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการศึกษานี้ มีผลให้ผู้หญิงสามารถทำงานต่าง ๆ ได้ผลสำเร็จเช่นเดียวกับผู้ชาย

ความเคลื่อนไหวทางสังคม (Mobility) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันทำให้ครอบครัวห่างเหินจากวงศาณาญาติ ผู้หญิงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยตัวเองมากขึ้น เช่นเดียวกับผู้ชายที่ต้องทำงานต่าง ๆ ที่เคยเชื่อว่าเป็นงานของผู้หญิงมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงกับผู้ชายลดน้อยลง

แนวโน้มของการมีครอบครัวขนาดเล็ก (Trend toward smaller families) แนวโน้มที่ผู้ชายและผู้หญิงในปัจจุบันสมรสเร็วขึ้น มีขนาดของครอบครัวเล็กกว่าในอดีต รวมทั้งการมีชีวิตที่ยืนยาวมากขึ้นของทั้งสองเพศ เป็นเหตุสนับสนุนให้ผู้หญิงที่มีบุตรอยู่ในวัยที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นแม่บ้านสู่การมีบทบาททางสังคมนอกบ้านมากยิ่งขึ้น

ความสำคัญของการมีสถานะทางสังคม (Importance of status symbols) สังคมปัจจุบันใช้เงินเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงฐานะทางสังคม รวมไปถึงฐานะการดำรงชีวิต และมีการแข่งขันทางการศึกษาระดับสูงของบุตร ทำให้ผู้ชายไม่สามารถแบกรับภาระในการหาเลี้ยงครอบครัวได้โดยลำพังอีกต่อไปและผู้หญิงจำเป็นต้องร่วมช่วยแก้ไขปัญห โดยการมีส่วนร่วมในการทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้เพิ่มมากขึ้น

การศึกษาที่สูงขึ้นกว่าเดิมของผู้หญิง (Higher education for women) การเปิดโอกาสทางการศึกษาในระดับสูงแก่ผู้หญิง มีผลถึงแนวคิดต่อบทบาทที่เป็นอยู่ของผู้หญิงโดยผู้หญิงในปัจจุบันต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและการมีส่วนร่วมในสังคมมากกว่าการเป็นแม่บ้านที่ต้องเลี้ยงลูก ทำงานบ้านเท่านั้น

โอกาสที่เท่าเทียมกันในด้านอาชีพ (Equal vocational opportunities) การเปลี่ยนแปลงในด้านกฎหมาย และการผลักดันของรัฐบาลในการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีสิทธิในการทำงานนอกบ้าน ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในสังคมภายนอกครอบครัวมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถดำรงตำแหน่งสูง ๆ ในสายงาน ทั้งในด้านธุรกิจ อุตสาหกรรมต่าง ๆ

สัมฤทธิ์ผลของผู้หญิง (Female achievements) ปัจจุบันนี้เชื่อว่า ถ้าผู้หญิงและผู้ชายได้มีโอกาสในการฝึกฝน และได้รับการสนับสนุนในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันแล้ว จะพบว่าทั้งสองเพศมีความเท่าเทียมกันในความสามารถ ในการประสบความสำเร็จ ทางการศึกษา การทำงาน ไม่ว่าจะเป็นงานในโรงงานหรือในวิชาชีพ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศ

ทฤษฎีสถิติมาทางเพศ (Gender Schema Theory)

Bem (1981) ให้ความหมายของ Schema ว่าเป็น โครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) ซึ่งเป็นเครื่องมือของการเชื่อมที่เป็นแนวทางในการรับรู้และจัดระบบข้อมูลของแต่ละบุคคล ดังนั้น ทฤษฎีสถิติมาทางเพศจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้รับกับโครงสร้างทางเพศของบุคคลที่มีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งจะตีความข้อมูลที่ได้รับว่าคืออะไร และรับข้อมูลเหล่านั้นมาปรับให้เหมาะสมกับสถิติมาเดิม ดังนั้น กระบวนการสถิติมาด้านเพศจึงเปรียบเสมือนกระบวนการในการจัดประเภทของคนตามลักษณะพฤติกรรม ออกเป็น 2 ประเภท คือ ลักษณะความเป็นหญิง และลักษณะความเป็นชาย โดยไม่สนใจความแตกต่างด้านอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ Bem (1981) ยังได้แบ่งสถิติมาด้านเพศของบุคคลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. บุคคลที่มีลักษณะบทบาททางเพศตรงตามเพศ (Gender schematic) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะตรงตามเพศสูง และมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเพศของตน ลักษณะความแตกต่างทางเพศจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การแปลความหมาย และการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเพศของตน บุคคลกลุ่มนี้จะนึกถึงกฎเกณฑ์หรือความคาดหวังของสังคม โดยเลือกทำพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตนตามที่สังคมกำหนด
2. บุคคลที่มีลักษณะไม่ตรงตามเพศ (Gender aschematic) เป็นกลุ่มที่มีลักษณะของพฤติกรรมที่ตรงตามเพศน้อย และกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นความสนใจไปที่ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับเพศของตน คือผู้ที่มิบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายทั้งคู่

มีนักวิจัยหลายท่านได้กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างเพศ มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นความแตกต่างทางจิตวิทยาของเพศชายและเพศหญิงต่อการแสดงบทบาทสำคัญที่เชื่อมโยงกับกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) หรือประสบการณ์เรียนรู้ (Brehm, 1992 cited in Clark et al., (1999))

มีงานวิจัยมากมายค้นพบว่า ผู้ชายมีแนวโน้มในการเริ่มต้นความสัมพันธ์ก่อน และมีการสื่อสารทางตรงมากกว่าผู้หญิง นอกจากนี้ ผู้ชายที่เป็นฝ่ายเริ่มต้นความสัมพันธ์ก่อนจะถูกมองในทางบวกมากกว่าผู้หญิงที่เป็นฝ่ายเริ่มต้น

Clark (1999) ได้ทดสอบกลยุทธ์ที่ถูกใช้ในการเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์แบบคู่รัก พบว่า ผู้ชายมีการตื่นตัวและเป็นฝ่ายเริ่มต้นในการพัฒนาความสัมพันธ์มากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงจะไม่ค่อยยอมมีท่าทีเท่าใดนัก และมีการใช้กลยุทธ์ทางอ้อมมากกว่าผู้ชาย

ระบบปิตาธิปไตย หรือระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) คือ ระบบที่มีแนวความคิดซึ่งไม่เห็นว่ายิงและชายเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ชายเหนือกว่า และหญิงด้อยกว่าเป็นทัศนคติที่ครอบงำ และมีอิทธิพลอย่างมากเหนือความเป็นไปในสังคม ผลก็คือหญิงต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบและต้องถูกกำหนดบทบาทให้ตอบสนองความต้องการของสังคมที่ชายเป็นผู้นำ (ธีรนาถ กาญจนอักษร, 2542, น.47)

Ruether (1996) กล่าวว่า ชายเป็นใหญ่ไม่ใช่ระเบียบสังคมที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ถึงแม้ว่าประวัติศาสตร์ในเรื่องนี้จะดำรงอยู่ในสังคมมนุษย์มาช้านานแล้วก็ตาม คำจำกัดความบางประการที่เสนอโดยนักสตรีนิยมเพื่ออธิบายว่า ระบบชายเป็นใหญ่ หมายถึง กฎของบิดาในฐานะที่เป็นระบบของสังคมจึงไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ว่าชายเหนือกว่าหญิง แต่มันหมายถึงระบบสังคมที่ครอบคลุมกว้างขวาง ที่มีฐานอยู่บนการครอบงำของหัวหน้าครอบครัวผู้เป็นชายเหนือทรัพยากรทั้งมวลมนุษย์ และมีใช้มนุษย์ของครอบครัว (หรือชนเผ่า) ซึ่งถูกถือว่าเป็นของเขาเหมือนกับทรัพย์สินส่วนตัว วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ถึงที่สุดแล้ว คือวัฒนธรรมของความรุนแรงหรือสงคราม

กวิน ชุติมา (2546) กล่าวว่า ระบบชายเป็นใหญ่เป็นระบบการครอบงำ ที่ผู้ชายมีเหนือผู้หญิงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเก่าแก่กว่าระบบทุนนิยมอย่างแน่นอน มันเกิดขึ้นมาราว 5,000 หรือ 6,000 ปีแล้ว กับชนเผ่าที่ทำสงคราม และใช้เป็นแหล่งที่มาของความมั่งคั่ง ในกระบวนการนี้ผู้หญิงซึ่งช่วงแรกเป็นผู้หญิงต่างชาติ และต่อมาก็เป็นผู้หญิงของพวกเขาเอง จะถูกบังคับให้มีบทบาทหน้าที่ที่อยู่แต่ในครัวเรือน และอยู่ใต้การควบคุมของผู้ชายที่มีอายุมากที่สุด ความลับของความสำเร็จของชนเผ่า กลุ่มคน หรือชนชั้นเหล่านั้นไม่ได้อยู่ที่พลังสมอง หรือวัฒนธรรมที่เหนือกว่าของพวกเขา แต่อยู่ที่ความเหนือกว่าของอาวุธ หรือการผูกขาดอาวุธไว้ในมือของผู้ชายบางคนมากกว่า

แนวคิดค่านิยมชายเป็นใหญ่ (The Patriarchy Theory)

ทฤษฎีชายเป็นใหญ่นี้อธิบายถึงสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ มีสิทธิและอำนาจควบคุมคนในครอบครัว ตั้งแต่มีการใช้ชีวิตอยู่อย่างครอบครัวเข้ามาแทนที่สังคมแบบอยู่ร่วมกัน (Communal Society) ซึ่งหญิงและชายมีสิทธิพอ ๆ กัน ดังที่ปรากฏในหนังสือของเอดเวิร์ด เกลล์ เรื่อง “กำเนิดครอบครัวของมนุษยชาติ” โดยแสดงให้เห็นถึงสถานภาพของผู้หญิง ที่มีฐานะตกต่ำที่มาพร้อมกับการยึดครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน เอดเวิร์ดกล่าวถึงครอบครัวได้ว่า

คำว่า *famulus* หมายถึง ทาสในบ้าน (Domestic Slave) และ *famiglia* คือทาสจำนวนมากที่ขึ้นอยู่กับผู้ชายคนหนึ่ง คำว่า *famulus* นี้เป็นคำที่ชาวโรมันใช้เรียกระบบสังคมใหม่ ซึ่งมีหัวหน้าครอบครัวเป็นชาย มีภรรยาและลูกๆ และทาสจำนวนมากที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเขา ซึ่งตามกฎหมายหัวหน้ามีสิทธิเหนือชีวิตและความตายของพวกเขารวมทั้งคนพริตล ฌ็องส์ (2539; อ้างถึง ฌ็องส์ กองทัพสันติ, 2552: 27)

ด้วยเหตุนี้เองในยุคอารยธรรมของกรีกโรมัน รัฐจึงใช้อำนาจกดขี่ปกครอง บิดาเป็นผู้มีอำนาจ หรือที่กฎหมายโรมันเรียกว่า *Patria Potestas* อำนาจทุกอย่างอยู่ที่บิดา จึงเรียก *Patriarchy* หรือระบบชายเป็นใหญ่นั้นเอง ซึ่งปกครองโดยผู้อาวุโสหรือบิดาที่เป็นผู้นำ โดยลักษณะ กล่าวคือ ฝ่ายชายครอบคลุมอำนาจฝ่ายหญิง ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ฝ่ายชายอยู่เหนือฝ่ายหญิง และลักษณะระบบที่ฝ่ายหญิงเสียเปรียบชายทุกด้าน เช่น การถูกเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ใช้ความรุนแรง การถูกจำกัดพื้นที่ในสังคม เป็นต้น (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2548) ไม่เพียงแต่เท่านั้นสังคมยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบชายเป็นใหญ่ด้วยวัฒนธรรม หรือความไม่เสมอภาคทางเพศ อย่างเช่น วัฒนธรรมของชาวจีนที่ถ้ามีลูกสาวเมื่อโตขึ้นก็ต้องไปแต่งงานและเป็นสมบัติของครอบครัวสามี ซึ่งหากมองย้อนไปจะพบว่าสังคมชายเป็นใหญ่ได้ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เห็นได้ชัดจากระบบกฎหมายและวัฒนธรรมความเชื่อที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

จิตรกรณ์ วันสพงค์ (2537) ทำให้สังคมยอมรับบทบาทของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง พ่อแม่มีบทบาทเชิงอำนาจมากกว่าแม่ ค่านิยมนี้ยังสืบเนื่องมาสู่บทบาทหน้าที่ทางสังคม ผู้ชายมีบทบาทหน้าที่การทำงานมากกว่าผู้หญิง และมักจะได้รับผลประโยชน์ที่มากกว่า แม้ปัจจุบันผู้หญิงจะมีบทบาทในการออกมาทำงานนอกบ้านมากกว่าเมื่อก่อน แต่บทบาทการทำงานหาเลี้ยงครอบครัวนั้นอยู่ที่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง การเป็นเพศรองของผู้หญิงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และการเอารัดเอาเปรียบทางเพศ ส่วนหนึ่งเป็นส่วนมาจากวัฒนธรรมที่หล่อหลอมและการสืบทอดค่านิยมทางเพศ ซึ่งวัฒนธรรมนั้นมีส่วนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของผู้ชายและหญิง สิ่งเหล่านี้เองทำให้ผู้ชายสามารถออกไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่นที่ไม่ใช่คู่สมรส

ของตนเอง โดยไม่ถือเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือเป็นสิ่งที่น่าละอาย แต่สำหรับผู้หญิงการกระทำตนเป็นภรรยาที่ดีคือสามารถให้สามีออกไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่นได้ ทั้งนี้ พฤติกรรมทางเพศของผู้ชายส่งผลกระทบต่อสิทธิทางเพศ

แนวคิดระบบชายเป็นใหญ่ข้างต้น จึงทำให้เห็นว่าระบบคิดของสังคมในสังคมหนึ่ง มีพื้นฐานทำให้เกิดความรุนแรงต่อสตรี โดยมีอิทธิพลมาจากความเชื่อ ศาสนา ระบบวิธีคิด ค่านิยมและวัฒนธรรม ที่ทำให้เห็นว่าสตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรงนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร จนมาถึงปัจจุบันทฤษฎีนี้ก็ยังคงมีความน่าสนใจที่จะนำมาวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้

แนวคิดสตรีนิยม

วันทนี วาสิกะสิน (2546) สังคมไทยนั้นสถานภาพของบุรุษและสตรีค่อนข้างจะแตกต่าง ศึกษาจากประวัติศาสตร์จะพบว่า สังคมไทยเราได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียโดยผ่านทางศาสนา คือ ทั้งศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ และอิทธิพลจากจีน (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2538 : 174-184) จากความสัมพันธ์ที่ยาวนานในวัฒนธรรมของอินเดียและจีนนั้น สตรีมีสถานภาพต่ำกว่าบุรุษมาก จากกฎหมายตราสามดวงได้กล่าวไว้ว่า เมื่อสตรีที่แต่งงานไปแล้วมีลักษณะเป็นสมบัติของบุรุษ ให้โยยติเอาโทษกับสตรีได้ ดังในมาตรา 60 กล่าวว่าสามีภริยาอยู่ด้วยกัน ภริยามีความผิดสามีจะปราบปราม ตีโยยหญิง หญิงจะเอาโทษแก่สามีนั้นมิได้ ถ้าภริยาว่าหาหยาบช้าแก่สามีให้ภริยาเอาข้าวตอกดอกไม้ ขอโทษแก่สามีจึงสมควร (อรรถาธิบาย, 2544) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในกฎหมายไทย สตรีจะมีลักษณะที่เป็นรองบุรุษ โดยชายจะมีลักษณะเป็นคนปกครองหรือคุ้มครองตั้งแต่อดีต ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทในตนเองเมื่อสมัยรัชกาลที่ 4 แม้มาจนถึงปัจจุบันนี้ กฎหมายต่าง ๆ ก็ยังมีความไม่เท่าเทียม แต่ในโครงสร้างอำนาจที่ผู้ชายมีเหนือผู้หญิงก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมาก ทศนคติ ความเชื่อที่ว่าผู้หญิงเป็นสมบัติของชายยังฝังรากลึกอยู่ในสังคมปัจจุบัน

แม้แต่ในต่างประเทศแนวคิดสตรีนิยมก็ยังเน้นในมุมมองที่เกี่ยวกับการที่ที่มีความเชื่อว่า “ผู้ชายเป็นใหญ่” (Dobash and Dobash, 1979) และการที่สถาบันทางสังคมส่วนใหญ่ยังคงสภาพความเป็นใหญ่ของผู้ชายในสังคม แนวคิดสตรีนิยมวิเคราะห์ได้ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงนั้นเกิดขึ้นจากศูนย์กลางทางโครงสร้างทางด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจและความสัมพันธ์ทางเพศ (Bograd, 1988) ที่มีปัจจัยหลักของความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นยังหมายถึงประวัติศาสตร์ที่กระบวนการทางสังคมและโครงสร้างทางสังคมนั้นถูกจัดเกลาให้ผู้ชายมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง ส่งผลให้บทบาทของผู้ชายและผู้หญิงนั้นแสดงออกมาแตกต่าง

กันไปด้วย นอกจากนั้นยังมีงานวิจัย พบว่าประเพณีก็มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การเข้าดูพระธาตุมีข้อห้าม คือ การห้ามผู้หญิงเข้าไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือพิธีกรรมบางพิธีกรรมที่ห้ามผู้หญิงเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีข้อจำกัดสำหรับผู้หญิงในการเข้าร่วมกิจกรรม จากเหตุผลหลายอย่างนี้เองทำให้ผู้หญิงตกอยู่ใน บทบาทที่กลายเป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมและประเพณีในครอบครัว แต่ในทางกลับกันความรุนแรง ต่อผู้หญิงนั้นเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมที่มองว่าผู้ชายเป็นใหญ่ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจึงเป็นวิธีที่แสดงถึง ความแข็งแกร่งและมีพลังให้ชายเหนือกว่าเพศหญิง

ทฤษฎีสตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberalism Feminism)

สตรีนิยม สายเสรีนิยม ถือว่าเป็นสำนักคิดแรก และถูกมองว่าเป็นแนวคิดกระแสหลักของสตรีนิยม สตรีนิยมสายเสรีนิยมยืนยันว่าฐานะทางสังคมควรจะถูกกำหนดโดยความสามารถและทักษะของปัจเจก บุคคลและวัดโดยความสำเร็จของบุคคลในการแข่งขันกับบุคคลอื่น ในหนังสือ แมรี วอลล์สโตน คราฟต์ เรื่อง Vindication of the Rights of Women หรือ “การยืนยันสิทธิสตรี” ได้เสนอความคิดว่า ผู้หญิงมีอำนาจ (ที่มีเหตุผล) เท่ากับผู้ชาย ผู้หญิงจึงควรได้รับสิทธิเท่ากับผู้ชาย วิธีการที่สังคมปฏิบัติต่อผู้หญิง ละเมิดสิทธิ ของผู้หญิงในเรื่องเสรีภาพ ความเสมอภาคและความยุติธรรม และยังสร้างทักษะความสามารถที่ไม่จำเป็น แก่ผู้หญิง ซึ่งเป็นพื้นฐานของกลุ่มสิทธิสตรีนิยม ในการรณรงค์เพื่อสิทธิเหล่านั้น : สิทธิในการออกเสียง เลือกรัฐ ความเสมอภาคในการศึกษาและการทำงานการรณรงค์เพื่อโอกาสที่เท่าเทียม (Equal Opportunities Commission; EOC) และความเสมอภาคในเรื่องค่าจ้างในประเทศอังกฤษ

กลุ่มสิทธิสตรีเสรีนิยมในสหรัฐอเมริกา พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1960 (มีความเข้มแข็งกว่าอังกฤษ) เป็นองค์กรสตรีระดับชาติ (National Organization of Women: NOW) มีการรณรงค์เพื่อสิทธิเท่าเทียมกัน ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ “สิทธิที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายไม่ควรถูกปฏิเสธโดยรัฐในเงื่อนไขของเพศ” กฎหมายได้ผ่านในปี ค.ศ. 1972 ถึงแม้ในปี ค.ศ. 1980 จะมีการต่อต้านกลุ่มสิทธิสตรีอย่างรุนแรง

โดยทั่วไปในทฤษฎีนี้ ปฏิเสธการอ้างถึงความแตกต่างระหว่างชายและหญิง เมื่อผู้หญิงเป็นผู้ ตั้งครรภ์ การมีกฎหมายบริการการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมยอมแก้ไขปัญหาก็ กลยุทธ์อย่างหนึ่งใน เรื่องโอกาสที่เท่าเทียมของผู้หญิง ในการทำงานมีเป้าหมายให้ผู้หญิงขึ้นสู่ตำแหน่งที่มีอำนาจในงาน สวัสดิการ เช่น ครูใหญ่แพทย์ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการในองค์กรบริการเพื่อสังคม ฯลฯ

ทฤษฎีสตรีนิยมแนวก้าวหน้า (Radical Feminism)

แนวคิดสตรีนิยมแนวก้าวหน้าเห็นว่าผู้หญิงถูกผู้ชายกดขี่หลักฐานที่เห็นได้ คือผู้ชายมีอำนาจและครอบงำอยู่ในทุกด้านของรัฐ (เช่นเดียวกับสถาบันต่าง ๆ ของทุนนิยม) เช่น การบริการประชาชนสถาบันทางสุขภาพ ประกันสังคม บริการสังคม ที่อยู่อาศัย และด้านกฎหมาย (ศาล) ซึ่งอาจเรียกได้ว่าการปกครองที่ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy)

นักเขียนแนวสตรีทรีก้าวหน้า (Millet, 1996) อธิบายภาวะที่ชายเป็นใหญ่ว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลและการอยู่ด้อยอิทธิพล นักสตรีทรีแนวก้าวหน้าอธิบายว่า “Patriarchy” หรือ ภาวะชายเป็นใหญ่มี 2 ประเด็น คือ อำนาจของผู้ชายที่ควบคุมผู้หญิงในเรื่องเพศ และศักยภาพในการสืบพันธุ์ของผู้หญิง ยังมีนักเขียนอีกหลายท่านแสดงความเห็นในเรื่องของการกดขี่ทางเพศโดยเห็นผู้หญิงเป็นเครื่องมือในการแพร่พันธุ์ คำจำกัดความของ Patriarchy อีกด้านคือ สาเหตุของความก้าวร้าวของผู้ชาย คือ การมีพลังกำลังที่เหนือกว่าผู้หญิง โดยเฉพาะในเรื่องเพศที่ผู้ชายสามารถบังคับ และนำไปสู่ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้

สรุปแล้วแนวคิดสตรีนิยมสายก้าวหน้า วิเคราะห์ถึงการกดขี่ผู้หญิงที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิด “ชายเป็นใหญ่” ที่ถึงแม้จะปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม จากทุนนิยมมาเป็นสังคมนิยมก็ไม่รับประกันว่าผู้หญิงจะไม่ถูกกดขี่

ประเด็นความเสมอภาคยังถือเป็นประเด็นที่ถูกนำมาตั้งปัญหากับบทบาทความเป็นหญิงเป็นชาย ทำให้เกิดเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของสตรี แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในด้านต่าง ๆ Bograd (1988) ได้สรุปว่าสตรีนิยม หมายถึง การวิเคราะห์หรือการกระทำใด ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงจุดยืนที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ที่มีฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และมีเป้าหมายที่จะสื่อให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคกัน ความไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ชายและผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เล็ก ๆ ก็ตาม เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว จนไปถึงปัญหาระดับประเทศ ได้แก่ สังคมหรือคนส่วนรวม ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาทของชายและหญิง เช่น บทบาทการเป็นสามีภรรยา ที่ก่อให้เกิดปัญหา ความรุนแรง หรือแม้กระทั่งปัญหาการคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment) ความรุนแรงที่เกิดขึ้น (ชาตรี ลีศิริวิทย์, 2539) เช่น การทำร้ายร่างกาย การค้าประเวณี การข่มขืน ไม่ใช่ความพยายามที่ทำให้บทบาทของชายลดลง แต่เป็นความพยายามที่จะส่งเสริมและทำให้เห็นความเข้าใจที่ดีระหว่างชายและหญิง เพื่อให้เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใดก็มีความเท่าเทียมกันในสังคม

แนวคิดเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นสังคมแบบชายเป็นใหญ่สตรีนิยมหรือแม้กระทั่งระบบปีตาธิปไตย ต่างก็ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน โคนสิ่งที่เหมือนกันนั้นก็คือมีโครงสร้างทางเพศที่กำหนดให้บทบาทและสถานภาพ ทำให้ตำแหน่งของเพศชายเหนือเพศหญิงและมีการให้คุณค่าความเป็นชายมากกว่าความเป็นหญิง โดยรวมแล้วชายที่เป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเลี้ยงดูครอบครัว หรือ พละกำลัง ทำให้มีโอกาสที่จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตสมรสของสามีภรรยาได้ ในทางกลับกันที่ผู้หญิงมีอำนาจที่น้อยกว่าหรือพละกำลังที่ถูก ตีค่าว่าอ่อนโยน ทำให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของความไม่เสมอภาค นำไปสู่พฤติกรรมความไม่เท่าเทียมกันในสังคม มีผลกับคุณภาพชีวิตสมรสได้เช่นกัน

แนวคิดความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ

เพศที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดมีอิทธิพลต่อโอกาสในชีวิตของมนุษย์เช่นเดียวกับตัวแปร สำคัญอื่น ๆ เช่น ชนชั้นทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือเชื้อชาติ การเกิดเป็นเพศหญิงเพศชาย ทำให้ทุกคนถูกสังคมคาดหวังว่าแต่ละเพศควรมีความประพฤติหรือการปฏิบัติตัวอย่างไร ติดตัวมาตั้งแต่แรกคลอดเป็นสมาชิกในสังคม โดยความคาดหวังและความเชื่อที่แตกต่างกันไป ตามวัฒนธรรม บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมแต่ละสังคม ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2547: 3-5) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ คือ การที่เพศชายมีสถานภาพเหนือกว่าเพศหญิงอันมีผลมาจากอคติทางเพศ ภาพเหมารวมความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย พฤติกรรมที่มาจากการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และความคาดหวังของสังคม และบทบาทที่ได้รับมอบหมายเนื่องมาจากสภาพทางเพศย่อมนำมาซึ่งความไม่เสมอภาคระหว่างเพศและการเลือกปฏิบัติ

ภัสสร ลิมานนท์ (2545) ได้สรุปปัจจัย ที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในบทบาททางเพศว่ามีสาเหตุมาจาก 3 ปัจจัยหลักด้วยกัน คือ

1. ปัจจัยทางธรรมชาติและชีวภาพ ความแตกต่างของบทบาททางเพศนั้นเกิดจาก พื้นฐานด้าน สรีระหรือชีวภาพกล่าวคือโครงสร้างของเพศชาย เช่นกระดูกกล้ามเนื้อ แข็งแรงกว่า เพศหญิงในขณะที่สภาพร่างกายของเพศหญิงอ่อนแอและใกล้ชิดธรรมชาติมากกว่า เช่น การมีประจำเดือน การตั้งครรภ์ การคลอดบุตร เป็นต้น สอดคล้องกับ อัญญาภักดิ์ รักจิตธรรม (2550) ที่มองว่าความไม่เท่าเทียมในบทบาททางเพศเป็นผลจากการที่สังคมกำหนดบทบาท และความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับมนุษย์แต่ละเพศ โดยกำหนดบทบาทหลักของผู้หญิงจากบทบาทตามธรรมชาติ คือ การเป็นแม่ที่ให้กำเนิด บุตร และการเป็น

ภรรยา บทบาทดังกล่าวทำให้เพศหญิงต้องเป็นผู้ดูแลบุตร และจัดการงานในครัวเรือนซึ่งเป็นงานซึ่งถูกมองว่าไม่มีค่าตอบแทน ต้องพึ่งพาและเชื่อฟังเพศชาย ซึ่งมีบทบาทในการเป็นผู้นำครอบครัว เป็นผู้หารายได้เลี้ยงครอบครัว จึงมีกิจกรรมภายนอกบ้านได้มากกว่าเพศหญิง เพื่อทำกิจกรรมที่ทำให้ค่าตอบแทนเป็นเงิน สิ่งของ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นเหตุให้ชายมีสถานภาพเหนือกว่าเพศหญิงซึ่งนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมในบทบาททางเพศ และการเลือกปฏิบัติ

2. โครงสร้างครอบครัว (Family Structure) เป็นการโยงแนวคิดเรื่องการกำหนดบทบาทเพศเข้าไว้กับสังคมวิทยาครอบครัว โดยสันนิษฐานว่าโครงสร้างครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแบ่งงานระหว่างเพศ และยังผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสถานภาพหญิงและชายภายในครอบครัว กล่าวคือเมื่อเกิดระบบการผลิตในครอบครัวเดียวมีการแบ่งงานกันทำสามีมักจะอยู่ในฐานะผู้ผลิต เลี้ยงดูครอบครัวและประกอบกิจกรรมนอกบ้าน สามีจึงอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าและมีอำนาจมากกว่าภรรยา ในขณะที่งานที่อยู่ใต้ความรับผิดชอบของภรรยา เช่น งานบ้าน การอบรมเลี้ยงดูบุตร มิได้เปิดโอกาสให้ได้เข้าควบคุมการผลิตฐานะของเพศหญิงจึงด้อยกว่า

3. ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Culture) และบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) ในแต่ละวัฒนธรรมสมาชิกหญิงชายเมื่อแรกเกิดจะถูกปลูกฝังให้มีอุปนิสัยแตกต่างกันออกไป โดยสมาชิกในแต่ละเพศต้องยอมรับเจตคติ และบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ให้โดยอาศัยพื้นฐานมาจากเพศที่กำหนดโดยธรรมชาติ ซึ่งเพศที่กำหนดโดยสังคมนั้นจะแตกต่างกันออกไปในเกือบทุกสังคมแล้วแต่ค่านิยมและความ

เชื่อของแต่ละวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้เพราะบทบาทที่กำหนดขึ้นเป็นของไม่ยั่งยืน เช่น ในวัฒนธรรมของประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามจะมองว่าผู้หญิงไร้เกียรติ เป็นทาสผู้ชายต้องพึ่งพาผู้ชาย หรือวัฒนธรรมของคนจีนในไทยยุคก่อนผู้หญิงที่เป็นลูกสะใภ้จะต้องมีหน้ารับใช้สามีและบิดามารดาของสามี แต่ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป

King et al. (1993) ได้กำหนดสถานการณ์แง่มุมต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณา กำหนดมาตรฐานวัดความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ ซึ่งจะปรับให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงในสังคมไทย และประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งได้จัดรวมกลุ่มกิจกรรมที่จะเป็นตัววัดความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ โดยให้ความหมายของความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ หมายถึงความโน้มเอียงที่มีผลกระทบต่อทัศนคติทำให้เกิดการตัดสินใจที่เป็นอิสระจากบทบาททางเพศที่เกี่ยวกับ

การแสดงออกของพฤติกรรมตามจารีตประเพณีระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยพิจารณาจากด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ได้แก่

1. บทบาทการสมรส ได้แก่ แนวโน้มทางทัศนคติทำให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่เกี่ยวข้องกับเพศ การแสดงออกของพฤติกรรมตามจารีตประเพณีในบทบาทของคู่สมรส ซึ่งสถานภาพนั้นหมายถึง การเป็นสามีและภรรยา ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ สามีควรเป็นหัวหน้าครอบครัวและหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว, สามีควรเป็นผู้นำทางการตัดสินใจในครอบครัว, สามีควรให้ความรักความอบอุ่นแก่สมาชิกในครอบครัว ฯลฯ

2. บทบาทการเป็นพ่อแม่ ได้แก่ แนวโน้มทางทัศนคติทำให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่เกี่ยวข้องกับเพศ การแสดงออกของพฤติกรรมตามจารีตประเพณีในบทบาทการเสริมสร้างสัมพันธภาพ การให้ความรักความอบอุ่นในการดูแลบุตรในครอบครัว หมายถึง การเป็นพ่อแม่หรือผู้ดูแล ตัวอย่างพฤติกรรมได้แก่ กิจกรรมการติดตามดูแลพฤติกรรมของเด็กนอกโรงเรียนควรจะเป็นความรับผิดชอบของแม่ การเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูกให้มีพัฒนาการที่ดี สังเกตและคอยให้คำปรึกษาบุตรเมื่อมีปัญหาและรู้สึกกังวลใจ ให้การศึกษาแก่บุตร อบรมเสริมสร้างค่านิยม ความเชื่อ และเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ในครอบครัว และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

3. บทบาทความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพศ ได้แก่ แนวโน้มทางทัศนคติทำให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่เกี่ยวข้องกับเพศ การแสดงออกของพฤติกรรมตามจารีตประเพณีเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน สังคม และคนในสังคม ตัวอย่างพฤติกรรม ได้แก่ ผู้หญิงมีแนวโน้มมากกว่าผู้ชายที่จะนิเทศนารู้จักของพวกเขา ฯลฯ

4. บทบาทด้านการศึกษา ได้แก่ แนวโน้มทางทัศนคติทำให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่เกี่ยวข้องกับเพศ การแสดงออกของพฤติกรรมตามจารีตประเพณีเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล ตัวอย่างพฤติกรรม ได้แก่ หลักสูตรทางด้านเศรษฐศาสตร์ควรจะเป็นที่ยอมรับสำหรับนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง การขาดการยอมรับที่จะให้ตำแหน่งสูงแก่เพศหญิงตามระดับการศึกษาเนื่องจากค่านิยมที่คิดเพศชายเฉลียวฉลาด มีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีความทะเยอทะยานที่จะทำงานให้สำเร็จมากกว่าหญิง ฯลฯ

5. บทบาทการจ้างงาน ได้แก่ แนวโน้มทางทัศนคติทำให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่เกี่ยวข้องกับเพศ การแสดงออกของพฤติกรรมตามจารีตประเพณี และความสามารถด้านการทำงานในสังคม ตัวอย่าง

พฤติกรรม ได้แก่ ผู้หญิงสามารถจัดการกับแรงกดดันจากงานของพวกเขาเช่นเดียวกับผู้ชาย ผู้หญิงสามารถทำงานทั้งงานนอกบ้านและงานในบ้าน, ผู้หญิงสามารถทำงานบางอย่างที่เป็นงานที่ต้องใช้แรงงานเหมือนชาย, ผู้หญิงสามารถทำงานสำนักงานได้ดีเช่นเดียวกับแรงงานชาย ฯลฯ

แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

ความหมายของการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

การสื่อสารระหว่างคู่สมรส (Marital Communication) เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนภาวะเชิงจิตวิสัย เช่น ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และความคาดหวัง โดยอาศัยวัจนภาษาและอวัจนภาษารวมทั้งมีสัญลักษณ์ร่วมกัน รับรู้และเข้าใจในความหมายเดียวกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของการรักษาความสัมพันธ์ให้คงไว้อย่างต่อเนื่องและยังช่วยสร้างความเป็นเอกภาพ และจากการทบทวนวรรณกรรม ได้มีผู้ให้ความหมายของการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ไว้ดังนี้ คำว่า การสื่อสาร (communications) มีที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า communis หมายถึง ความเหมือนกันหรือร่วมกัน การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการจากผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด การแสดงหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจจะใช้กระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม หรือความจำเป็นของตนเองและคู่สื่อสาร โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อกัน บริบททางการสื่อสารที่เหมาะสมเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล

บุญศรี ปราบนศักดิ์ และศิริพร จิรวัดนกุล (2536: 16) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารในครอบครัวไว้ว่า เป็นการใช้ตัวบุคคลในครอบครัว เป็นผู้ถ่ายทอดข่าวสาร เรื่องราว ซึ่งบุคคลเหล่านี้อาจใช้คำพูด การกระทำ การสารัตถ์ และวิธีการสื่อสารแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วยได้

เบญพร ปัญญาขย (2537: 70) ได้ให้ความหมายการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ว่าควรเป็นปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายในลักษณะการสื่อสาร 2 ทาง (two way communication) มีการใช้ภาษาและท่าทางที่เหมาะสม การสื่อสารในลักษณะให้เกียรติซึ่งกันและกันจะทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันรักใคร่ เอื้ออาทรต่อกัน ช่วยแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่วนการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นวิธีการให้เข้าใจชัดเจนตรงความต้องการของผู้พูด ตรงไปยังบุคคลเป้าหมายโดยไม่ต้องผ่านผู้อื่น ซึ่งลักษณะของสารจะต้องไม่กล่าวโทษ ตำหนิ หรือประณามผู้อื่น

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544: 45) กล่าวถึง การสื่อสาร คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน แบ่งเป็นการสื่อสารโดยใช้คำพูด (Verbal communication) และการสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด (Nonverbal communication) สื่อสารทั้งภาษาพูดและท่าทาง มีลักษณะตรงไปตรงมา ชัดเจน และตรงตัวบุคคลเป้าหมาย การสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูดแม้เนื้อหาจะไม่เด่นชัด แต่ก็ป็นเนื้อหาที่มีความสำคัญ โดยจะแสดงออกทางระดับเสียง คำพูดที่เลือกใช้ สีหน้า แววตา การประสานสายตาและท่าทาง เป็นต้น

Peterson (1999) ให้ความหมายว่า การสื่อสารในครอบครัว คือ การสื่อความหมาย โดยใช้คำพูด และแสดงท่าทาง เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิด ความรู้สึก ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ทักษะที่สำคัญ สำหรับการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะการพูด และ ทักษะการฟัง

สรุปได้ว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งการสื่อสารก็หมายถึง พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิด ความรู้สึกซึ่งกันและกันของบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้ส่งและผู้รับ การสื่อสารถือเป็นการสื่อความหมายโดยใช้ภาษาและท่าทาง เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ตามที่ผู้ส่งสารต้องการ

ชนิดของการสื่อสาร

มลินี สมภพเจริญ (2551: 6) กล่าวถึงการสื่อสารในครอบครัว ดังนี้

1. การสื่อสารแบบวจนะ (Verbal communication) หมายถึง การสื่อสารโดยทั่วๆ ไปที่อาศัยคำ (Words) หรือเลขจำนวน (Numbers) หรือการเน้น (Punctuation) เป็นสัญลักษณ์ของข่าวสาร สัญลักษณ์นี้อาจเป็นไปในภาษาพูด ภาษาเขียน หรือคณิตศาสตร์ก็ได้ ดังนั้นการสื่อสารแบบวจนะจึงเป็นการใช้ถ้อยคำ วาจา หรือลายลักษณ์อักษรที่มีลักษณะสามารถตีความได้โดยตรง หรือโดยอ้อม

2. การสื่อสารแบบอวจนะ (Non – verbal communication) หมายถึงการสื่อสารที่ใช้สัญลักษณ์นอกไปจากคำหรือเลขจำนวนหรือเครื่องหมายการเน้น โดยทั่วไปนิยมแบ่ง Non verbal communication ตามสัญลักษณ์ที่ใช้เป็น 3 ประการ คือ Sign language, Action language และ Object language

Sign language หมายถึง เครื่องหมาย และท่าทาง (Gesture) ต่างๆ ที่ใช้แทนคำพูดหรือเลขจำนวน หรือเครื่องหมายการเน้น ทั้งนี้นับตั้งแต่เครื่องหมายจราจรถึงภาษาของคนใบ้

Action language หมายถึง กิริยาอาการเคลื่อนไหวต่างๆ ที่แสดงออกมาตามธรรมชาติและมีความหมายพิเศษบางอย่าง เช่น การคิมน้ำหรือการรับประทานอาหาร นอกจากจะสนองความต้องการตามธรรมชาติแล้ว ยังมีความหมายพิเศษสำหรับบางคนขึ้นอยู่กับบริบทการรับความเข้าใจของแต่ละคน

Object language หมายถึง วัตถุสิ่งของที่ปรากฏหรือนำเสนอโดยที่ตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจ เช่น เครื่องจักร รูปภาพ หรือศิลปะหัตถกรรม หรือกระทั่งร่างกายของคนและเสื้อผ้าที่สวมใส่ สิ่งของเหล่านี้ต่างมีความหมายสำหรับบุคคลแต่ละกลุ่มขึ้นอยู่กับบริบทการรับของแต่ละคน

แบบของการสื่อสารความหมาย

หลุยส์ จาปาเทศ (2533:56-57) ได้แบ่ง การสื่อสารความหมายโดยทั่วไปได้ 2 แบบ คือ

1. การสื่อสารความหมายทางเดียว (One-way communication) การสื่อสารความหมายแบบนี้ผู้พูดหรือผู้ส่งสารเป็นผู้พูดหรือสื่อสารแต่ฝ่ายเดียวโดยปราศจากการซักถามโต้แย้ง การสื่อสารแบบนี้ผู้ส่งจะรู้สึกสบายใจแต่อาจจะเกิดการผิดพลาดได้มาก
2. การสื่อสารความหมายสองทาง (Two-way communication) หมายถึง การพูด หรือการส่งข่าวสารที่มีการโต้ตอบซักถาม หรือมีการอภิปรายกันซึ่งเป็นการดีที่จะทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งทำให้ได้รับความร่วมมือในการทำงานหรือการประสานงานอีกด้วย

ประเภทของการสื่อสาร

จุมพล รอดคำดี (2531:49-54) กล่าวถึงประเภทของการสื่อสารไว้ดังนี้ การสื่อสารสามารถแบ่งได้ตามจำนวนผู้รับสารได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การสื่อสารภายในตัวบุคคล (Interpersonal communication)
2. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Intrapersonal communication)
3. การสื่อสารมวลชน (Mass communication)

พฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว จะเป็นประเภทของการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่ง หมายถึง กระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล 2 คน ไปจนกระทั่งการสื่อสารภายในกลุ่มบุคคล ซึ่งแบบออกได้ 2 ประเภท คือ การสื่อสารบุคคลต่อบุคคล (Person to person communication)

การสื่อสารบุคคลต่อบุคคลเป็นการส่งสารที่ผู้ส่งสารเป็นบุคคลหนึ่งและส่งสารไปยังบุคคลอีกคนหนึ่ง การสื่อสารประเภทนี้อาจจะแบ่งวิธีการสื่อสารออกเป็น 2 วิธี คือ

1. การสื่อสารซึ่งหน้า (Face to face communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารเผชิญหน้ากันในการสื่อสารสามารถตอบโต้กันไปทันที เป็นประโยชน์ในแง่ที่ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันได้ในเวลาอันรวดเร็ว แต่บางครั้งก็พบว่ากลับกลายเป็นการสร้างปัญหาในแง่ของความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากอารมณ์ของผู้ส่งสาร และผู้รับสารทั้งนี้เพราะผลย้อนกลับของการสื่อสารเกิดขึ้นในทันที และเป็นไปโดยมิได้กลั่นกรองสาร หรือทำทีได้ตอบในการสื่อสารนั้นๆ ก่อนนั่นเอง
2. การสื่อสารผ่านสื่อกลาง (Interposed communication) การสื่อสารบุคคลต่อบุคคลนี้ ในบางครั้งต้องอาศัยสื่อสารในการนำสารไปสู่ผู้รับสาร การสื่อสารประเภทนี้ได้แก่ การสื่อสารผ่านโทรศัพท์ ผ่านทางจดหมาย หรือบันทึกข้อความ แม้แต่การสื่อสารระหว่างกันทางวิทยุสื่อสาร

อุปสรรคหรือสิ่งสกัดกั้นการติดต่อสื่อสาร (Barriers to communication)

วิรัช อภิรัตน์กุล (2538: 158-160) ได้กล่าวไว้ว่า การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้น หมายถึง ว่า การติดต่อสื่อสารนั้นทั้งผู้ส่ง (Sender) และผู้รับมีความเข้าใจตรงกันหรือเหมือนกัน และนั่นหมายความว่า ข่าวสาร (Message) ที่ผู้ส่งไปนั้นจะต้องเป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้งชัดซึ่งเป็นอย่างเดียวกับผู้รับ แต่โดยสภาพความเป็นจริงแล้วการติดต่อสื่อสารของมนุษย์นั้นต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อุปสรรคเหล่านั้น คือ เครื่องกีดขวางหรือสิ่งสกัดกั้นการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ให้ด้อยประสิทธิภาพลง

อุปสรรคหรือสิ่งสกัดกั้นการติดต่อสื่อสารก็คือ ตัวการหรือสิ่งที่คอยรบกวนการติดต่อสื่อสารหรือทำให้การติดต่อสื่อสารต้องติดขัด บางครั้งอาจทำให้การติดต่อสื่อสารนั้นไปไม่ได้เลย อันได้แก่ การสื่อสารที่ล้มเหลว (Communication breakdowns) ในการศึกษาถึงเรื่องการติดต่อสื่อสารจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้ เพื่อที่จะได้หาทางหลีกเลี่ยงหรือป้องกันแก้ไข เพื่อให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย อุปสรรคแห่งการติดต่อสื่อสารที่สำคัญมีดังนี้ คือ

1. อุปสรรคทางด้านกลไก (Mechanical noise) คือ สิ่งที่เป็นอุปสรรคคอยรบกวนกลไกแห่งการติดต่อสื่อสาร อุปสรรคประเภทนี้บางครั้งเราก็เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “อุปสรรคแห่งช่องทางการติดต่อสื่อสาร”(Channel noise) ซึ่งเกิดขึ้นได้เสมอทั้งช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ต้องใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่ใช้วิธีสื่อสารด้วยการพบปะพูดคุยกัน

2. อุปสรรคทางด้านภาษา (Semantic noise) หมายถึง อุปสรรคทางด้านภาษา ซึ่งเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้ภาษาในข่าวสาร ทำให้เข้าใจในข่าวสารนั้นได้ยากลำบาก หรือไม่เข้าใจในคำพูดหรือภาษาที่ใช้ หรือเข้าใจความหมายผิดไป หรือเข้าใจไปคนละทาง

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสื่อสารคู่สมรส

จากการทบทวนแนวคิด พบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการติดต่อสื่อสาร ที่จะทำให้การสื่อสารนั้นมีความบกพร่องหรือสมบูรณ์ ได้แก่

1. อายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิด บุคคลที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อการสื่อสารจากบุคคลที่มีอายุน้อย ที่บุคคลที่มีอายุน้อยนั้นจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อการสื่อสารเปลี่ยนไปเมื่ออายุมากขึ้น (พิชชดา วิรัชพันธุ์ อ้างถึงใน ชินานาฏ จิตตารมณ์, 2547) จึงทำให้เห็นความคิด ทักษะ และความรู้สึกรู้ของคนต่างวัยไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวที่มีวัยต่างกันมาก ๆ อาจส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย มีปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้ความหมายของการสื่อสารในสิ่งเดียวกันที่แตกต่างกันไป เช่น ผู้สูงอายุในครอบครัว อาจว่ากล่าว ตักเตือนบุตรหลาน วัยทำงานหรือวัยรุ่นด้วยความเป็นห่วง แต่บุตรหลานอาจตีความว่าผู้สูงอายุอาจไม่ชอบตน จึงเกิดความเครียด นอกจากในช่วงวัยผู้ใหญ่ หรือวัยทำงาน มักมีความเครียดได้ง่าย จากปัญหาการทำงาน เสริมลูก จึงทำให้เกิดเรื่องขัดแย้งกันในครอบครัวอยู่เสมอ ซึ่งอาจเป็นผลให้สมาชิกเกิดพฤติกรรมตอบสนองต่อการติดต่อสื่อสารดังกล่าวในทางที่ผิด โดยการทำร้ายทางกาย และจิตใจได้ เป็นต้น

2. ความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมสื่อสารที่ต่างกัน กล่าวคือ ผู้หญิงและผู้ชายต่างมีวิธีการสื่อสารที่ต่างกัน และความแตกต่างนี้เองอาจจะทำให้เกิดปัญหา เพราะผู้หญิงจะมีจิตใจที่อ่อนไหว ละเอียดย้อน ประณีประนอม ในขณะที่เพศชายจะมีลักษณะตรงไปตรงมา จนบางครั้งพูดไปทำให้รับไม่ได้ (อุมาพร ตรังคมบัติ, 2547)

3. การศึกษาของกลุ่มสมรส ความแตกต่างทางด้านการศึกษายังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการรับรู้ และการจัดการกับปัญหาที่แตกต่างกัน บุคคลที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา อาจขาดทักษะในการปรับตัว หรือทักษะในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ น้อยกว่าคนที่มีระดับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างไม่เป็นระบบ (ประวิล ชัยยะเกิด, 2549) รวมทั้งมีทักษะการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม

4. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวที่มีรายได้น้อย มักใช้การลงโทษทางกายที่ใช้ อารมณ์ ในการลงโทษสมาชิกในครอบครัวมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะ ในฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และสูง โดยครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงและปานกลางน่าจะมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากกว่า การสื่อสารในครอบครัวของคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (สุจิตรา อุดสาหะ อ้างถึงใน ชินานาญ จิตตารมณ์, 2547)จะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีความแตกต่างทางเพศ อายุ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจส่งผลถึง คุณภาพของชีวิตสมรสที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้บุญศรี ปราบณศักดิ์ และ ศิริพร จิรวัดนกุล (2536) ได้อธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ได้แก่

1. ทักษะในการสื่อสารของแต่ละบุคคล ได้แก่ ความชำนาญในการสื่อสาร เมื่อเราสื่อสารโดยวิธีใด เราต้องมีทักษะในเรสื่อสารด้วยวิธีนั้น เช่น การพูด ผู้พูดต้องมีทักษะในการเปล่งเสียงให้ชัดเจน ชัดคำ จัดประโยคได้ถูกต้อง ใช้คำที่แสดงความหมายตรงกับที่ผู้พูดต้องการ และผู้ฟังมีโอกาสได้ยินตามที่เราต้องการ ทักษะในการส่งสาร เช่น การพูด การเขียน การวาด การแสดงสีหน้า การทำท่าทาง หรือใช้ สัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ภาษามือของคนใบ้ ทักษะในการรับสาร ได้แก่ การฟัง การอ่าน การดู การแปลความหมาย เป็นต้น

2. เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ มี 3 ส่วน คือ

2.1 เจตคติต่อตนเอง ผู้ที่มีเจตคติต่อตนเอง จะมีความพร้อมในการสื่อสาร

2.2 เจตคติต่อคู่สื่อสารหรือต่อผู้ที่เราสื่อสารด้วย หากเรามีเจตคติที่ไม่ดีต่อผู้ฟังจะทำให้เราไม่
อยากพูดกับคนนั้น เช่น การสื่อสารระหว่างคู่สมรส หากภรรยาไม่มีเจตคติที่ดีต่อสามี ไม่อยากที่จะ
ช่วยเหลือ ก็มีผลให้ภรรยามีพฤติกรรมที่ไม่ดีกับสามี

2.3 เจตคติต่อเรื่องราวที่สื่อสารกัน หากบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อเรื่องราวนั้น จะทำให้ผู้ที่เร
สื่อสารด้วยเปิดใจ ยอมรับฟังได้ง่าย แต่หากมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเรื่องราวที่จะสื่อสารกัน ก็จะเป็นผลไปสู่ความ
ขัดแย้ง

ส่วนจิตภา สุขพลา (2548) เสนอว่า ปัจจัยภายนอก หรือบริบทและสภาพแวดล้อมการสื่อสาร
(Context/Environment) มีความสำคัญต่อความคิดและความรู้สึก และการกระทำของคู่สื่อสาร (ผู้รับสาร
และผู้ส่งสาร) ในการสร้างความสมบูรณ์ต่อการสื่อสาร ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่

1. กรอบสังคม แต่ละคนถูกกำหนดบทบาทและสถานภาพ เพื่อทำหน้าที่ และปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ
รวมถึงบุคคล แตกต่างกันไป แต่ละสถานภาพต้องแสดงบทบาทของตัวเองให้เหมาะสมตามความคาดหวัง
ของสังคม

2. วัฒนธรรม เป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ เป็นตัวกำหนดมารยาท
หรือธรรมเนียมปฏิบัติของคนในสังคม ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในการสื่อสารกันของบุคคลด้วย

3. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อการแสดงออก ด้านความสัมพันธ์ในการสื่อสาร
ถ้าสถานะคล้ายคลึงกันก็จะเข้าใจกันง่าย แต่หากแตกต่างกัน ก็จะทำให้เกิดความคิดและความรู้สึกแตกต่าง
กันไปด้วย

4. ศาสนา และความเชื่อ เป็นตัวกำหนดทัศนะของผู้สื่อสาร ซึ่งเป็นผลต่อการแสดงออกด้าน
พฤติกรรม การพูดคุยกับคนต่างศาสนา อาจทำให้ต้องระมัดระวังความคิดเห็นของเรื่องแนวคิดให้มากขึ้น

5. การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การแสดงออกทางความคิดเห็นสามารถกระทำได้โดยเสรี ทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในการแสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก แต่หากอยู่ภายใต้การเมืองการปกครองที่ไม่แน่นอน ลักษณะของการสื่อสารก็ต้องเป็นไปอย่างระมัดระวัง

6. ถ้าบรรยากาศเป็นกันเอง จะเอื้อต่อการสื่อสารได้ดีกว่าบรรยากาศเคร่งเครียด ในที่สงบรวมเย็น ย่อมเอื้อต่อการสื่อสารได้ดีกว่า ที่มีเสียงอึกทึกจอแจ การสื่อสารด้วยการร่วมมือจากประสบความสำเร็จมากกว่าการแข่งขันเอาชนะ อากาศที่ร้อน เย็นไป ไม่สบายตัว ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร ดังนั้น บรรยากาศที่ดีก็ทำให้คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตที่ดี

7. การมีจริยธรรมในการสื่อสาร เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐาน ในการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การซุบซิบนินทา การปั่นน้ำเป็นตัว พุดจาต่อเสียด ก้าวร้าวรุนแรง ล้วนเป็นการสื่อสารที่ขาดจริยธรรมทั้งสิ้น เป็นสิ่งนำไปสู่ความบางหมาง ไม่ลงรอยกัน อันจะทำให้การสื่อสารตั้งอยู่บนความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจ นำไปสู่ความไม่ประสบความสำเร็จในการสื่อสาร

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีของ Kathleen et al., (2004) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการสื่อสารระหว่างคู่สมรสทั้งการสื่อสารแบบคล้อยตามกันของคู่สมรส และการสื่อสารแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ ที่ถือว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ได้แก่ ปัจจัยภายนอกบุคคล กล่าวคือ ความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ฐานะทางสังคม และปัจจัยภายใน กล่าวคือ ทักษะและเจตคติในการสื่อสาร รวมไปถึงความเชื่อ จริยธรรมเบื้องต้นในการสื่อสาร นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงอุปสรรคสำคัญของการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้วย เช่นเดียวกัน

องค์ประกอบของการสื่อสาร

องค์ประกอบของการสื่อสารไรครอปรว (Lasswel อ้างใน ฐานสัจจันทร์ วงศ์สุวรรณ, 2547) ชาวอเมริกันได้ตั้งทฤษฎีการสื่อสาร ชื่อ ทฤษฎีของลาสเวลล์ กล่าวว่า องค์ประกอบของการสื่อสารมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender) ผู้รับสาร (Receiver) สาร (Message) สื่อหรือช่องทางนำข่าวสาร (Channel) และผลกระทบหรือปฏิกิริยาตอบกลับที่เกิดจากการสื่อสาร (What Effect)

1. ผู้ส่งสาร(Sender) คือ ผู้ที่แสดงบทบาทในการสื่อความหมาย ความคิด ความรู้สึก หรือตอบกลับ การสื่อสารไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง อาจด้วยคำพูด กริยาท่าทาง สายตา หรือการแสดงสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้คู่ สื่อสารเกิดความเข้าใจในสารที่ตนต้องการที่จะสื่อออกไป

2. ผู้รับสาร (Receiver) คือ ผู้ที่แสดงบทบาทเป็นผู้ฟัง ผู้สังเกต และตีความสารที่ได้ยิน ได้เห็น สังเกตได้ หรือแม้แต่รู้สึกได้จากการสื่อความหมายของผู้ส่งสาร ทั้งสารที่ต้องการส่งโดยเจตนา และไม่ เจตนา ซึ่งผู้รับจะนำมาประมวลและแปลความหมายตามสภาวะของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นภาวะทางกายภาพ เช่น ความสามารถในการรับสารของตน หรือสภาวะทางจิตวิทยา เช่น ค่านิยมต่าง ๆ

3. สาร (Message) คือ เรื่องราวที่คู่สื่อสารถ่ายทอดแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อวัตถุประสงค์ อย่างใดอย่างหนึ่ง และจะมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่คงที่และมีความยืดหยุ่นสูง มีการ เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนเรื่องไปสู่สารใหม่ ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว

4. สื่อหรือช่องทางการนำข่าวสาร (Channel) ช่องทางการนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสาร ซึ่ง ช่องทางในการสื่อสาร เพื่อส่งข่าวสาร มี 6 ประการ คือ การรับเสียง (Auditive หรือ Vocal Channel) ได้แก่ การพูด การเปล่งวาจา การรับภาพ (Visual Channel) ได้แก่ การแสดงออกทางสีหน้า แววตา การ เคลื่อนไหว และระยะห่างระหว่างบุคคล การรับสัมผัส (Tactile Channel) ได้แก่ การแตะ การกระทุ้ง กระตุก การรับกลิ่น (Olfactory Channel) ได้แก่ การดม การได้กลิ่น การรับรส (Gustatory Channel) ได้แก่ ความรู้สึกรสต่าง ๆ การรับอุณหภูมิ (Thermal Channel) ได้แก่ ความรู้สึกแฉะ ร้อนหนาว ซึ่งการสื่อสาร ระหว่างบุคคล จะมีการใช้ช่องทางต่าง ๆ เหล่านี้ แทบจะครบถ้วน

5. ผลกระทบหรือปฏิกิริยาตอบกลับที่เกิดจากการสื่อสาร (What Effect) คือ ผลตอบสนองที่เกิด จากการพูด หรือปฏิกิริยาของผู้ฟัง ซึ่งได้ทั้งทางด้านบวกและทางด้านลบ ปฏิกิริยาด้านบวกจะเกิดขึ้นเมื่อ ผู้ฟังเกิดความพึงพอใจ เช่น การพยักหน้า ประทับมือ หัวเราะ ยิ้ม เป็นต้น ส่วนปฏิกิริยาด้านลบนั้นฟังจะแสดง ออกมาด้วยความไม่พอใจ หรือไม่เข้าใจเช่น คุยกัน ไม่สนใจฟัง มองเหม่อ ขมวดคิ้ว ชักสีหน้า เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปคือ องค์ประกอบของการสื่อสารมี 5 ประการ ตามทฤษฎีการสื่อสารของ Lasswel ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender) ผู้รับสาร (Receiver) สาร (Message) สื่อหรือช่องทางการนำข่าวสาร (Channel) และ ผลกระทบหรือปฏิกิริยาตอบกลับที่เกิดจากการสื่อสาร (What Effect) โดยแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญ ส่งผลทำให้การสื่อสารระหว่างคู่สมรสนั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด

Olson (1983: 236) การแสดงพฤติกรรมของบุคคลเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ตัวตน (Self) หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคน มนุษย์จะรับรู้และเรียนรู้ตลอดจนพัฒนาความเป็นตัวตนจากกระบวนการอบรมขัดเกลาทางสังคมของครอบครัวตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่

2. การอบรมขัดเกลาทางสังคม (Socialization) หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดเจตคติ ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมจากครอบครัวไปสู่ลูกหลานผ่านการปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว และสิ่งต่างๆรอบตัว ทำให้เกิดการสื่อความหมายเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

3. บทบาท (Role) หมายถึง กลุ่มของพฤติกรรมที่แสดงออกตามบรรทัดฐาน หรือความคาดหวังของสังคม รวมทั้งตามสถานภาพของบุคคลนั้นๆ ตำแหน่ง หรือ สถานภาพทางสังคมของบุคคลเป็นตัวกำหนดบทบาท หรือ พฤติกรรมที่บุคคลจะแสดงออกตามบทบาท บุคคลแต่ละคนมีการแสดงออกตามบทบาทต่างๆ เช่น บทบาทสามี ภรรยา ลูก ผู้หญิง ผู้ชาย เป็นต้น ในขณะที่เดียวกับบุคคลคนเดียวก็อาจแสดงได้หลายบทบาท เช่น สตรีผู้หนึ่ง อาจมีบทบาทเป็นทั้งภรรยา มารดา แม่บ้าน คนเลี้ยงลูก เป็นต้น

ทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว โดยพิจารณาจากการกระทำระหว่างกันของสมาชิกในครอบครัว ผ่านกระบวนการติดต่อสื่อสารซึ่งอาศัยสัญลักษณ์และการแปลความหมายจากการรับรู้ของแต่ละฝ่ายเป็นพื้นฐาน ดังนั้น เมื่อสามีภรรยาเกิดปฏิสัมพันธ์ในทางลบ ก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวขึ้นได้รวมไปถึงในเรื่องของการเป็นคู่สมรสหรือการเป็นครอบครัวนั้นเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า “ความพึงพอใจในชีวิตสมรส” (Marital Satisfaction) ของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงชีวิต ตามวงจรชีวิตครอบครัว (Family life cycle) กล่าวคือ คู่สมรสจะมีความพึงพอใจในชีวิตครอบครัวมากที่สุดเมื่อเริ่มต้นชีวิตครอบครัว จากนั้นความพึงพอใจจะเริ่มลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อมีบุตรคนแรก และลดลงอย่างเรื่อย ๆ จนถึงระยะบุตรอยู่ในวัยเรียน และลดลงต่ำที่สุดเมื่อบุตรอยู่ในช่วงวัยรุ่น หลังจากนั้นความพึงพอใจในชีวิตครอบครัวจะเริ่มมากขึ้นจนถึงระยะที่บุตรเริ่มมีครอบครัวและออกจากบ้านไป (Ross, 1994) จากทฤษฎีพัฒนาการครอบครัวที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวในช่วงระยะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ที่ดี หรือความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นในคู่สมรส

จะเห็นได้ว่าแนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์มุ่งให้ความสนใจไปที่การสื่อสารระหว่างคนในครอบครัว ในที่นี้หมายถึงการสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่การสื่อสารนั้นอาจจะเป็นการใช้ถ้อยคำหรือไม่ใช้ถ้อยคำ ทั้งนี้ทั้งนั้นคู่สมรสจำเป็นต้องใช้การสื่อสารกันอย่างเหมาะสม คุณภาพชีวิตสมรสจึงจะสามารถช่วยให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างสมาชิก การสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวตามแนวคิดของ Koemer and Fitzpatrick (1997) สามารถแบ่งแยกความแตกต่างของการสื่อสารในครอบครัวได้เป็น 4 แบบ คือ

1. Pluralistic เน้นความสัมพันธ์แบบ Conversation-Orientation คือ สนับสนุนความคิดแปลกใหม่ แม้จะขัดแย้ง มีอิสระเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง และถกเถียงปัญหาต่างๆ ในครอบครัว
2. Consensual เน้นความสัมพันธ์แบบประนีประนอม ระหว่างเน้นการวางแนวทางปฏิบัติ Conformity-Orientation และการวางแนวการสนทนา Conversation-Orientation คือการปฏิสัมพันธ์อาจได้รับการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นแต่ต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงความสามัคคีกลมเกลียวในครอบครัว
3. Laissez-faire ไม่เน้นการวางแนวทางปฏิบัติ Conformity-Orientation และการวางแนวการสนทนา Conversation-Orientation คือ มีปฏิสัมพันธ์กับหัวข้อที่จำกัด การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ของสมาชิกต่ำ สมาชิกในครอบครัวได้รับอิทธิพลจากภายนอกครอบครัว
4. Protective เน้นเน้นการวางแนวทางปฏิบัติ Conformity-Orientation คือ เน้นความสอดคล้องและเคารพเชื่อฟัง รักษาความสามัคคีกลมเกลียวในครอบครัว ไม่ได้เถียง

Koemer and Fitzpatrick (1997 cited in Galvin et al. 2004 :190) อธิบายว่าลักษณะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมี 2 แบบ คือ

1. การสื่อสารแบบคล้อยตาม (Conformity-Orientation) คือ การมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยมีความสามัคคี เชื่อฟังคำสั่ง และมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีทัศนคติ ค่านิยม ประเพณี ความเชื่อที่ครอบครัวยึดถือและปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

2. การสื่อสารแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นอิสระ (Conversation-Orientation) หมายถึง การมีความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวอย่างไม่มีขีดจำกัด มีการโต้ตอบ การทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกโต้ตอบร่วมกันได้อย่างเปิดเผย

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

แนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของครอบครัว

แนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) เน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม และกล่าวว่ามนุษย์ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดภายใต้เงื่อนไขของสภาพการณ์แวดล้อมต่างๆ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องใช้วิธีการต่างๆ ทั้งที่เป็นการกระทำต่อสภาพการณ์แวดล้อมนั้น และที่เป็นการกระทำต่อตนเองในการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตที่ต้องก้าวไป การดำเนินชีวิตของมนุษย์จึงมีสภาพพื้นฐานเป็นการดำเนินชีวิตทางสังคม (Social life) ในลักษณะการกระทำระหว่างกัน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายและวิธีการที่แตกต่างกัน โดยอาศัยการสื่อสารเป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจร่วมกัน ด้วยความเชื่อที่ว่ามันุษย์กระทำการต่อสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความหมาย และต้องผ่านการตีความของบุคคล

สำหรับแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของครอบครัว มุ่งความสนใจไปที่กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในครอบครัว โดยมองว่าครอบครัวเป็นแหล่งหล่อหลอมบุคลิกภาพของสมาชิกในครอบครัวผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว และพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการคิด และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ ความรู้สึกของบุคคลขึ้นอยู่กับความหมายที่แสดงออกถึงพฤติกรรมมนุษย์ โดยทั่วไปจะแปลความหมายผ่านกระบวนการคิด ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น มนุษย์แต่ละคนจะพัฒนาการให้ความหมายของสถานการณ์ต่างๆ ผ่านการยืนยันความหมายจากการกระทำผู้อื่น (กาญจนา แก้วเทพ, 2548)

จะเห็นได้ว่า การติดต่อสื่อสารมีความสำคัญมาก เมื่อมองในแง่การปฏิสัมพันธ์ การสื่อความหมายระหว่างบุคคลส่วนใหญ่เป็นผลของการใช้สัญลักษณ์ร่วมกัน ทั้งที่เป็นตัวอักษร (คำ) และที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (การแสดงกริยาท่าทางหรือความรู้สึก) แนวคิดการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์เน้นว่าการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self perception) และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาท (Role perception) ในสถานการณ์ทางสังคม

หนึ่งๆ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทในแง่ที่บุคคลยึดหลัก หรือแบบอย่างของกลุ่มหรือบุคคลมาใช้ในการแสดงพฤติกรรม

กระบวนการสื่อสาร (Communication Process) การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น ครอบครัวจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่ดี เพื่อช่วยให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างสมาชิก การสื่อสารเป็นกระบวนการร่วมรับรู้ข่าวสาร ความคิดเห็น ค่านิยม ตลอดจนอารมณ์ ความรู้สึก ของบุคคลและผู้อื่น และเป็นวิถีทางที่จะทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น การสื่อสารอาจเป็นการใช้ถ้อยคำหรือไม่ใช้ถ้อยคำประกอบกันไปก็ได้ ครอบครัวที่มีการสื่อสารที่ดีจะสามารถทำหน้าที่ต่างๆ ได้ดี เพราะการสื่อสารที่ดีจะทำให้สมาชิกมีความเข้าใจ ยอมรับความคิดเห็นและเหตุผลที่แตกต่างกัน ปรับพฤติกรรมเข้าหากันได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีความราบรื่นในการดำเนินชีวิต ครอบครัว แต่ถ้าครอบครัวมีการสื่อสารไม่ดี เกิดความไม่เข้าใจกัน ระวัง ไม่มั่นใจ ไม่สามารถปรับพฤติกรรมเข้าหากันได้ เพราะสมาชิกไม่สามารถบอกให้ฝ่ายหนึ่งรู้ถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ก็จะส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของครอบครัว และอาจทำให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวขึ้นได้

ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในแต่ละครอบครัว ซึ่งนักสังคมวิทยาได้แบ่งไว้เป็น 5 แบบ คือ การแข่งขัน (Competition) ความร่วมมือ (Cooperation) การขัดแย้ง (Conflict) การสยบยอม (Accommodation) และการผสมผสาน (Assimilation)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา เกี่ยวเนื่องกับคำว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวโดยตรง ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งศึกษาบทบาทที่คู่สมรสที่จะปฏิบัติ นั่นก็คือบทบาทการเป็นพ่อเป็นแม่ที่ทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตร รวมไปถึงทัศนคติที่มีต่อการดูแลบุตร

ความหมายการเป็นบิดามารดา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายของ “พ่อ” คือชายผู้ให้กำเนิดแก่บุตร คำที่ถูกเรียกผู้ชายผู้ให้กำเนิดหรือทำการเลี้ยงดูบุตร ในทำนองเดียวกับความหมายของ “แม่” ที่เป็นเพศหญิงที่ให้กำเนิดบุตรและทำการเลี้ยงดูบุตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อ้างถึงใน เขียวพา เดชะคุปต์ (2542: 14-15) กล่าวว่า iva พ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการศึกษาของบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาปฐมวัยซึ่งเป็นระยะเวลาที่สำคัญมากต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพของชีวิตมนุษย์ ดังนั้นในการศึกษา พ่อแม่ หมายถึง บุคคลที่เป็นครูคนแรก และเป็นแบบอย่างให้แก่ลูก เป็นผู้ปลูกฝังความคิด และพัฒนามุขลิกภาพ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2544: 3) ด้านสังคมวิทยาครอบครัวได้ให้ความหมายของพ่อแม่ไว้ว่า พ่อแม่เป็นตำแหน่งทางสังคม (Social position) อย่างหนึ่งที่มีหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ การให้กำเนิดสมาชิกใหม่ อบรมเลี้ยงดูบุตร ให้ความรักความอบอุ่น เป็นที่พึ่งทางใจ

ปิติการต์ บุรณภาพ (2555) ได้ให้ความหมายของการเป็นพ่อแม่ คือ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการแพทย์รวมเข้ากับความเอื้ออาทรของแม่ ศาสตร์ของการเป็นพ่อแม่นั้นมีประโยชน์ต่อการเลี้ยงดูบุตรมีความสุขและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม ทั้งยังหมายถึง กระบวนการการเรียนรู้สำหรับบุคคลที่ในอนาคตจะเป็นต้องมีความรู้ในการดูแลบุตร

นอกจากนี้ความหมายของพ่อแม่ตาม Webster's Revised Unabridged Dictionary (1986) พ่อแม่หมายถึง บุคคลที่ให้กำเนิด และเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโต ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและแผนงานในการพัฒนาสถาบันครอบครัว (อ้างถึงใน สมพร เทพสิทธิ์า, 2539: 39) ที่กล่าวไว้ว่า พ่อแม่มีหน้าที่ในการ

ถ่ายทอดการเรียนรู้และภูมิปัญญาแก่สมาชิกในครอบครัว และส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา มีความสนใจใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักใช้เหตุผล

US Legal (2009) กล่าวว่าบิดาและมารดา หมายถึง บุคคลที่เด็กพิจารณาว่าเป็นพ่อแม่ของเขา อย่างไรก็ตามที่ว่าบุคคลนั้นอาจจะไม่ได้เป็นบุคคลที่มีเกี่ยวเนื่องกันโดยเลือดเนื้อเชื้อไข Schutta (2011) กล่าวว่า บิดาและมารดา คือ กระบวนการเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็ก ตั้งแต่เกิดหรือก่อนเกิด จนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ในกรณีของมนุษย์โดยปกติกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นโดยพ่อแม่ที่เกิดจากเลือดเนื้อเชื้อไข (Biological parents) ของบุตร อย่างไรก็ตามรัฐบาลและสังคมก็มีบทบาทด้วยเช่นกัน ในหลาย ๆ กรณีเด็กกำพร้าหรือเด็กที่ถูกทอดทิ้งได้รับการดูแลจากพ่อแม่ที่ไม่มีความสำคัญทางด้านเลือดเนื้อเชื้อไข (Non-biological parents) บุตรคนอื่นอาจจะได้รับการอุปถัมภ์, เลี้ยงดูที่สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า

กล่าวโดยสรุป พ่อแม่หรือบิดามารดา หมายถึง บุคคลที่บุตรพิจารณาว่าเป็นบิดามารดาของเด็กเอง บุคคลที่ให้กำเนิดและมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของตนให้มีความสุขและเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม

ความหมายของความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

Bandura (1997) ได้กล่าวว่าการรับรู้ความสามารถของตน (Self-Efficacy) หรือการรับรู้สมรรถนะของตนเอง หมายถึง การตัดสินใจความสามารถของตนเองในการประเมินการประกอบกิจกรรมที่กำหนด ภายใต้สถานการณ์ที่เฉพาะ การรับรู้ความสามารถของตนไม่ใช่ลักษณะประจำ หรือบุคลิกภาพของบุคคล (personality trait) แต่สามารถฝึกฝนให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนในเรื่องต่าง ๆ ได้ และเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้ตนประสบความสำเร็จ บุคคลที่เชื่อในความสามารถของตนเองต่อการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ความเชื่อนั้นจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าว การรับรู้ความสามารถของตนจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการทำกิจกรรมของบุคคลคนหนึ่ง

Janosik and Green (1992) ให้ความหมายของการทำหน้าที่ครอบครัวว่า เป็นภารกิจที่สมาชิกในครอบครัว กล่าวคือ คู่สมรส หรือตัวบุตรเอง ควรปฏิบัติต่อกัน ดูแลซึ่งกันและกันทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม นอกจากนี้ความหมายของการทำหน้าที่ครอบครัวว่าความรู้สึกร่วมของสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถวัดได้อย่างชัดเจนแต่ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้

การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ที่บางครั้งอาจมีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีความแปลกใหม่ ที่ไม่สามารถทำนายสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ (ประทีป จินฺง์, 2540 อ้างถึง Bandura, 1986) การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาเกี่ยวข้องกับความสามารถของตนที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน การดูแลบุตรที่บางครั้งอาจคลุมเครือ ไม่แน่ใจ มีความแปลกใหม่ ที่ไม่สามารถทำนายในสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ ที่สถานการณ์เหล่านี้ อาจก่อให้เกิดความเครียด

จึงสรุปได้ว่าความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา คือการที่ผู้ปกครอง หรือ บิดามารดานั้น สามารถตัดสินใจความสามารถของตนเองในการรู้หน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรของตน ไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมไปถึงการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลูกของตนเอง ที่จะทำให้ประสิทธิภาพในการเลี้ยงดูและเกิดคุณภาพชีวิตสมรสอีกด้วย

องค์ประกอบการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

แบบสอบถามที่วัดกับบิดามารดาที่เหมาะสมในการตรวจสอบพ่อแม่ที่มีลูกในวัยเรียน Teti and Gelfand (1991) ใช้ในการประเมินการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา มีความเชื่ออยู่ใน 5 องค์ประกอบของหน้าที่บิดามารดา ดังนี้

1. การสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร (Achievement) คือ การส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนที่เป็นความสำเร็จในโรงเรียนให้กับบุตรของตน
2. การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนันทนาการของบุตร (Recreation) คือ การกระทำที่ทำให้บุตรเกิดการพักผ่อนหย่อนใจ สนุกสนาน ให้บุตรมีพัฒนาการทางสังคม และการส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์
3. การจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างวินัยให้แก่บุตร (Discipline) คือ การกระทำที่จัดเตรียมโครงสร้าง กำกับบุตรของตน รวมไปถึงการส่งเสริมกฎระเบียบที่บุตรควรรู้ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบภายในบ้าน

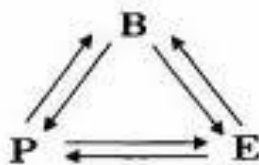
4. การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร (Nurturance) คือ การกระทำที่จัดเตรียมเพื่อการพัฒนาทางอารมณ์ของเด็ก การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกเพื่อเพิ่มพูนทักษะ และทัศนคติในทางที่ถูกต้องที่ควรเพื่อช่วยให้เด็กดำเนินตามบทบาทของตนเองได้

5. การส่งเสริมสุขภาพกายของบุตร (Health) คือ การกระทำที่มีการดูแลสุขภาพร่างกาย จิตใจ และสังคมต่อบุตรตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการรับคำปรึกษาจากแพทย์ การให้ยารับประทาน เป็นต้น

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยโดยใช้องค์ประกอบในการประเมินการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาของ Teti and Gelfand (1991) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กล่าวคือ การสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของพ่อแม่ การทำกิจกรรมนันทนาการ การจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างควมมีวินัย การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และส่งเสริมสุขภาพกายที่ถือว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา รวมไปถึงทักษะในการตัดสินใจเกี่ยวกับบุตรของตนให้ดำเนินบทบาทของตนเองได้

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy)

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived Self-efficacy theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) โดย Albert Bandura นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวทำนายการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมีแนวคิดว่าการรับรู้ของบุคคลเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ปัจจัยภายในบุคคล (Internal person factor: P) เช่น การรับรู้ตนเอง ความเชื่อ ทัศนคติ เป็นต้น 2) เงื่อนไขเชิงพฤติกรรม (Behavior condition: B) เช่น การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น 3) เงื่อนไขเชิงสิ่งแวดล้อม (Environmental condition: E) เช่น บทบาทและอิทธิพลทางสังคม ซึ่งปฏิสัมพันธ์ของทั้ง 3 องค์ประกอบ มีลักษณะต่อเนื่องเป็นขั้นตอนเกี่ยวพันกัน (Interlocking system) และมีอิทธิพลต่อบุคคลแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของบุคคล (Bandura, 1997) แบบดูลักษณะนี้เรียกแนวคิดทั้งหมดรวมกันว่า triadic reciprocal causation ดังภาพที่

2

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล พฤติกรรม และสภาพแวดล้อม

ที่มา: Bandura (1997): 6

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคล ดังนี้

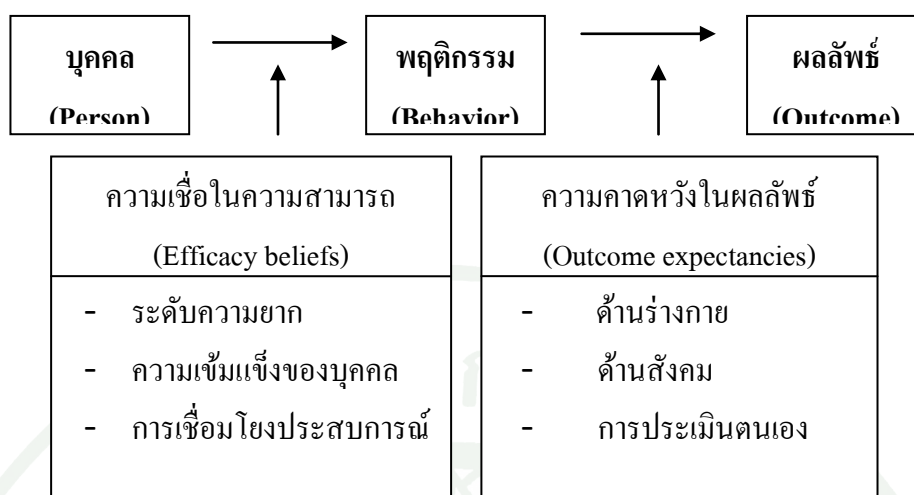
1. ความคาดหวังในผลลัพธ์ (outcome expectation) ว่าเมื่อปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ แล้วจะเกิดผลตามที่คาดหวัง ซึ่งความคาดหวังนั้นสามารถเกิดได้ 3 รูปแบบ คือ

1.1 ผลลัพธ์ทางร่างกาย (physical effects) ทั้งในเชิงบวก เช่น ความมีสุขภาพดี หายจากการเจ็บป่วย ส่วนเชิงลบ เช่น การไม่เป็นยอมรับสังคม ถูกลงโทษ เป็นต้น

1.2 ผลลัพธ์ทางด้านสังคม (social effects) เช่น การเป็นที่ยอมรับ สนใจ การได้ชื่อเสียง อำนาจหรือเงินทอง ส่วนเชิงลบ เช่น การไม่เป็นที่ยอมรับสังคม ถูกลงโทษ เป็นต้น

1.3 ผลลัพธ์ที่เกิดจากประเมินตนเองต่อพฤติกรรมการปฏิบัติ (self-evaluative reactions one's own behavior) เช่น ความรู้สึกพึงพอใจตนเอง ความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง หรือในทางตรงกันข้าม เช่น ความรู้สึกไม่พอใจ ความรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า เป็นต้น

2. ความเชื่อในสมรรถนะ (efficacy beliefs) เป็นการรับรู้หรือความเชื่อมั่นของบุคคลว่ามีความสามารถที่จะปฏิบัติพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่กำหนดได้ ความเชื่อในสมรรถนะแห่งตนนี้ แบนดูราเชื่อว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในสมรรถนะและความคาดหวังในผลลัพธ์กับ พฤติกรรม
ที่มา: Bandura (1997: 22)

Bandura กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองไม่ใช่บุคลิกภาพหรือคุณลักษณะบุคคล แต่หากการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นพลวัต (dynamic) เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามลักษณะของกิจกรรมและสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคล มี 3 ประการ คือ

1. ระดับความยากของพฤติกรรม (level) หากบุคคลรับรู้ หรือเชื่อว่าพฤติกรรมนั้นง่าย ตนสามารถปฏิบัติได้ ก็ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้น แต่ถ้ารับรู้ว่ายาก ต้องใช้ความพยายามมาก ก็จะขาดความเชื่อมั่นและหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

2. ความเข้มแข็งของบุคคล (strength) เป็นความเข้มแข็งของบุคคลต่อความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้น บุคคลที่มีความเชื่ออย่างแรงกล้าในความสามารถของตนจะไม่ล้มเลิกความตั้งใจโดยง่าย ถึงแม้ว่ากิจกรรมที่ต้องทำนั้นจะมีความยากลำบาก

3. การเชื่อมโยงประสบการณ์ (generality) เป็นการเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิมในอดีต เมื่อบุคคลประสบกับเหตุการณ์ใหม่ที่คล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เคยประสบความสำเร็จในอดีต บุคคลนั้นจะพยายามเชื่อมโยงประสบการณ์และทักษะเดิมกับประสบการณ์ใหม่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการเผชิญกับเหตุการณ์หรือประสบการณ์ใหม่

การรับรู้ความสามารถของตนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้ข้อมูลจาก 4 แหล่ง (Bandura, 1997) ดังนี้

1. ประสบการณ์ความสำเร็จของตน (enactive mastery experiences) เป็นความสำเร็จจากการกระทำของตนเอง เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เพราะเมื่อบุคคลปฏิบัติพฤติกรรมแล้วประสบความสำเร็จหลาย ๆ ครั้งย่อมส่งผลให้บุคคลนั้นรับรู้ว่าคุณมีความสามารถและจะพยายามใช้ทักษะต่าง ๆ ในการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ และเมื่อบุคคลนั้นได้รับการส่งเสริมให้มีการฝึกทักษะที่เพียงพอ ก็ย่อมทำให้บุคคลนั้นมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น

2. การสังเกตประสบการณ์ของผู้อื่น (vicarious experiences) โดยได้เห็นตัวแบบหรือสังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์แบบเดียวกันและได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ ถึงแม้จะไม่มีอิทธิพลเท่ากับการได้รับประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง แต่สามารถทำให้เกิดประสบการณ์ทางอ้อม ซึ่งตัวแบบนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ตัวแบบบุคคล (live modeling) ที่บุคคลสามารถสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์ได้โดยตรงไม่ต้องผ่านสื่อ เป็นบุคคลอยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกต ได้แก่ อายุ เพศ เชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ลักษณะการเจ็บป่วย เพื่อให้ผู้สังเกตมีความมั่นใจว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดง ตนก็สามารถปฏิบัติได้ เพราะมีความคล้ายคลึงกัน การเสนอตัวแบบด้วยวิธีนี้มีข้อจำกัด ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ตามที่ต้องการได้ เนื่องจากสิ่งต้องเรียนรู้มีมากกว่าเวลาและโอกาสของผู้สังเกตที่จะสามารถอำนวยการได้

2.2 ตัวแบบสัญลักษณ์ (symbolic model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น ภาพยนต์ โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ การ์ตูน สถานการณ์จำลอง การเสนอตัวแบบด้วยวิธีนี้สามารถเตรียมเรื่องราวของตัวแบบพฤติกรรมที่ต้องการ และสามารถนำไปใช้กับกลุ่มบุคคลจำนวนมากในสถานที่ต่าง ๆ ได้ โดยบุคคลจะเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมจากตัวแบบ ประกอบด้วย 4 กระบวนการ (Bandura, 1997) คือ

2.2.1 กระบวนการสนใจ เป็นกระบวนการที่บุคคลสนใจสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งตัวแบบที่มีผลต่อกระบวนการนี้ต้องมีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกต

2.2.2 กระบวนการเก็บจำ เป็นกระบวนการที่บุคคลแปลงข้อมูลที่สังเกตจากตัวแบบใน รูปแบบสัญลักษณ์ จัดให้เป็นระบบโครงสร้างทางปัญญาให้สอดคล้องต่อการจดจำ เก็บไว้ในความจำถาวรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติพฤติกรรมในอนาคต

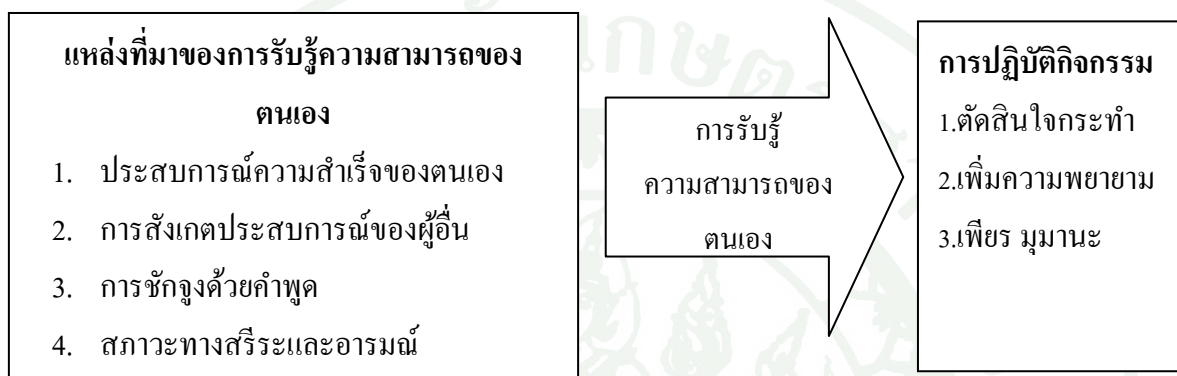
2.2.3 กระบวนการกระทำ เป็นกระบวนการที่บุคคลแปลงข้อมูลสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้ ออกมาเป็นการปฏิบัติ การปฏิบัติพฤติกรรมใดจะดีหรือไม่ขึ้นกับสิ่งที่จำ การได้ข้อมูลย้อนกลับในการ ปฏิบัติ

2.2.4 กระบวนการจงใจ การที่ผู้สังเกตเห็นตัวแบบได้รับผลจากการปฏิบัติซึ่งเป็นที่ยัง พพอใจ เป็นผลดีต่อตนเองทำให้ผู้สังเกตคาดหวังว่าได้รับผลดังเช่นตัวแบบ โดยสิ่งทำให้เกิดแรงจูงใจ ได้แก่ สิ่งของ รางวัล ความรู้สึกพอใจ การยกย่อง ชมเชย การเป็นที่ยอมรับของสังคม

3. การชักจูงด้วยคำพูด (verbal persuasion) หมายถึง การที่บุคคลอื่นใช้คำพูดแนะนำ ชักชวน อธิบายเพื่อแสดงให้บุคคลนั้นเชื่อมั่นว่าเขามีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งทศนี ประสพกิจดิคุณ (2544) ได้สรุปคำอธิบายของแบนดูรา (Bandura, 1997) ไว้ว่า การ ชักจูงจะทำให้บุคคลเลิกสงสัยในตนเอง (self-doubts) แต่จะเกิดกำลังใจและความพยายามมากขึ้นที่จะ กระทำกิจกรรมให้สำเร็จ ผู้ที่มีอิทธิพลในการพูดชักจูงให้บุคคลเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ต้อง เป็นบุคคลสำคัญเป็นที่เคารพนับถือของบุคคลนั้น (significant other) โดยลำพังแล้วการพูดชักจูงมีอิทธิพล น้อย จึงควรใช้ร่วมกับวิธีการอื่น ๆ

4. สภาวะทางสรีระและอารมณ์ (physiological and affective states) เป็นสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการรับรู้ ความสามารถของตนเอง สภาวะร่างกายนั้น หมายถึง การตอบสนองของร่างกายที่แสดงออกมาเมื่อมีสิ่ง กุศุกคาม ในสภาวะที่ร่างกายแข็งแรง ไม่มีความเจ็บปวด จะทำให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง เพิ่มขึ้น ในทางกลับกันหากบุคคลมีภาวะเจ็บป่วย ไม่สบาย มีความเจ็บปวด จะทำให้บุคคลมีการรับรู้ ความสามารถของตนเองลดต่ำลง สภาวะอารมณ์ก็เช่นเดียวกัน เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าทาง อารมณ์ การมีภาวะอารมณ์ทางบวก เช่น มีความพึงพอใจ รู้สึกมีความสุข รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า จะส่งผลให้ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง ในทางกลับกันหากมีภาวะอารมณ์ทางลบ เช่น รู้สึกท้อแท้ ท้อถอย เหนื่อยล้า ติงเครียด จะส่งผลให้บุคคลประเมินค่าความสามารถของตนเองลดลง

การเรียนรู้ข้อมูลจาก 4 แหล่งโดยผ่านกระบวนการทางปัญญาจะทำให้บุคคลตัดสินใจระดับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมของตน บุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะส่งผลต่อพฤติกรรมโดยทำให้บุคคลตัดสินใจลงมือกระทำ (decision to perform) ยิ่งกว่านั้นบุคคลจะทุ่มเทความพยายาม (effort expended) มากขึ้น เพื่อบรรลุผลตามที่คาดหวัง และเมื่อเกิดอุปสรรคใด ๆ ก็ไม่เกิดความท้อถอยง่าย แต่ยังคงเพียรพยายาม (persistence) ที่จะกระทำกิจกรรมนั้นต่อไป (ทัศนี ประสบกิตติคุณ, 2544) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงการรับรู้ความสามารถของตนเองกับการเกิดพฤติกรรม
ที่มา: ทัศนี ประสบกิตติคุณ (2544)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิต

การศึกษาครั้งนี้ได้นำเอาทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส คือ Theory of marital quality and marital stability จากหนังสือ Contemporary theories about the family มาเป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ Lewis และ Spainer (1979) โดยที่คนทั้งสองได้รวบรวมแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านไว้ และได้กล่าวถึงความเป็นมา ของทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตไว้ดังนี้

ในปี 1949 ได้เริ่มมีผู้ให้ความสนใจกับเรื่องคุณภาพชีวิตสมรสหลายท่าน เช่น ในปี 1953 Burgess และ Locke ได้ศึกษาเรื่องการสมรสโดยแยกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) แบบสถาบัน ได้แก่ การสมรสที่คู่สมรสได้ได้ชอบอกกันมาก่อน แต่เกิดจากผู้ใหญ่ที่ทำการชักจูง และ 2) การสมรสแบบเป็นเพื่อนกัน ที่เน้นถึงความรักที่มีต่อกันระหว่างคู่สมรส และในปี 1965 Water ได้ศึกษาลักษณะของการอยู่ร่วมกันและการมีปัญหากันของชีวิตคู่สมรสหลังการสมรส โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่อยู่ร่วมกัน กลุ่มที่แยกทางกัน และกลุ่มที่อยู่ระหว่างของการอยู่ร่วมกันและแยกทางกัน โดยศึกษาว่าคุณภาพชีวิตสมรส

มีความแตกต่างกันอย่างไร โดยศึกษาความสัมพันธ์และบทบาทที่คู่สมรสนั้นมีต่อกัน และในปีเดียวกัน Cuber และ Harroff (1965) ได้ศึกษาการใช้ชีวิตร่วมกันของคู่สมรส พบว่า การสมรสนั้นมิได้เกิดขึ้นเนื่องมาจากความรักแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจเกิดจากความคาดหวังในเรื่องของผลประโยชน์ที่จะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นการสมรสโดยมีความรักที่แท้จริงต่อกันโดยไม่หวังผลประโยชน์ใด ๆ

นอกจากนั้นเขายังได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดคุณภาพชีวิตสมรส โดยเน้นองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความขัดแย้ง การทำลายล้าง ความเห็นอกเห็นใจต่อกัน การให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน โดยศึกษาว่าคุณภาพชีวิตสมรสมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในลักษณะใด และในปี 1976 Burr ได้อธิบายถึงคุณภาพชีวิตสมรสในแง่ของการปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส และความสำเร็จในชีวิตสมรส และในปี Lewis and Spanier (1979) ได้รวบรวมและศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสจากนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นและสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตสมรสมีความหมายหลายอย่าง เช่น ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุข ความขัดแย้ง การปรับตัวในชีวิตสมรส และประสิทธิภาพของการสื่อสาร กล่าวคือคุณภาพชีวิตสมรสเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและการประเมินความสัมพันธ์ของการสมรส โดยการประเมินในลักษณะที่เป็นความต่อเนื่องของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีเกี่ยวข้องกับการปรับตัวที่ดี ความสุขในชีวิตสมรส มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน มีความขัดแย้งกันต่ำ และมีการประสานกันระหว่างคู่สมรสเป็นอย่างดี (บุญประครอง ภาณุรัตน์, 2537)

คุณภาพชีวิตสมรสเป็นเรื่องที่นักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ให้ความสนใจ แต่แต่ละคนมีความคิดเห็นและสนใจศึกษาในแต่ละด้านที่แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและนักวิชาการ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตสมรสไว้หลายท่าน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของคำว่าคุณภาพชีวิต

ความหมายของคุณภาพชีวิตสมรส

พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุญ (2540 : 29) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างครอบครัว ที่เริ่มต้นจากการเลือกคู่ครอง การสมรสที่มีเหตุผลที่เหมาะสม ไปจนถึงการแต่งงานอันเป็นการเริ่มต้นใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของชายหญิง และการอยู่ร่วมกันที่ยั่งยืนและยาวนาน อันประกอบไปด้วยความรัก ความเข้าใจ การหันหน้าเข้าหากัน ช่วยกันแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ฯลฯ

Spanier and Cole (1976: 15-26) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตสมรส หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวของคู่สมรสต่อชีวิตสมรส (Marital Adjustment) ได้แก่ การทำหน้าที่จนกระทั่งประสบความสำเร็จในการเป็นหุ้นส่วนของชีวิตสมรส มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส (Marital Satisfaction) และความสุขในชีวิตสมรส (Marital Happiness)

Lewis and Spanier (1979: 38) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตสมรส มีความหมายครอบคลุมองค์ประกอบหลายอย่างที่เป็นประเพณีความสัมพันธ์ของคู่สมรสโดยที่ชีวิตสมรสที่มีคุณภาพสูงจะต้องมีการปรับตัวที่ดีระหว่างชายและหญิง การสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่ดี มีความสุขในชีวิตสมรส คู่สมรสเข้ากันได้ดี มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส มีความขัดแย้งต่ำ มีการประสานกันระหว่างคู่สมรสเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตสมรส หมายถึง การประเมินความสัมพันธ์ของชีวิตสมรสของคู่สมรสเกี่ยวกับการปรับตัวต่อคู่สมรส ความสุขของคู่สมรส และความพึงพอใจในชีวิตสมรส

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรส

คุณภาพชีวิตสมรสถือว่าเป็นคำที่นักวิจัยให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก และถือเป็นคำที่ทำให้เห็นถึงความคิดเห็นที่แตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน การประเมินระดับคุณภาพชีวิตแตกต่างกันตามเกณฑ์และการให้คุณค่าที่ประเมิน จึงเป็นการยากที่จะให้ความหมายเนื่องจากสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตนั้นมีความเกี่ยวข้องกับหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ อารมณ์และความรู้สึก สภาพกายรอบตัว เช่น ทรัพย์สิน เครื่องอำนวยความสะดวกสบาย การทำงาน สุขภาพและความปลอดภัย การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ในทางที่สอดคล้องกัน คุณภาพชีวิตสมรส ก็มีองค์ประกอบที่หลากหลายในด้านตัวบุคคล คือคู่สมรส ซึ่งแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างด้านตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นพื้นฐานของครอบครัว ความเชื่อ ค่านิยม และองค์ประกอบภายนอกอื่นได้แก่ ฐานะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการทำงาน เนื่องด้วยเหตุผลนี้เองทำให้คุณภาพชีวิตสมรสมีความซับซ้อนไปหลายแง่มุม จึงทำให้มีนักวิชาการหลายคนได้เสนอแนวทางการศึกษาองค์ประกอบคุณภาพชีวิตสมรส ดังนี้

Lewis and Spanier (1979 อ้างใน บุญประครอง ภาณุรัตน์, 2537: 20-21) ได้เสนอแนวคิดของคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งมีองค์ประกอบต่อไปนี้

1. การปรับตัวในชีวิตสมรส (Marital adjustment) หมายถึง การที่คู่สมรสมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแสดงออกให้เห็นความรักและความไว้วางใจต่อกัน รวมถึงการปรับตัวในเรื่องเพศ
2. ความพึงพอใจในชีวิตสมรส (Marital satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและสบายใจในการใช้ชีวิตร่วมกันของคู่สมรส ที่มีต่อสถานการณ์ชีวิตสมรสในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยา
3. ความสุขในชีวิตสมรส (Marital happiness) หมายถึง การที่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายรู้สึกตรงกันว่าตนเองและคู่สมรสอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข มีความอบอุ่นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
4. ความขัดแย้งในชีวิตสมรส (Marital conflict) หมายถึง ความคิดหรือการแสดงออกของคู่สมรสในเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่สามารถตกลงกันได้ เช่น การใช้อำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ การโต้แย้ง ตลอดจนถึงการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน
5. การสื่อสารระหว่างคู่สมรส (Marital communication) หมายถึง การที่คู่สมรสได้พูดคุยปรึกษาหารือ หรือทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการแสดงออกโดยไม่ใช้ภาษาพูด เช่น การแสดงสีหน้า ท่าทาง แววตา และมีความเชื่อมโยงกับการมีความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจกัน
6. การผสมผสานในชีวิตสมรส (Marital integration) หมายถึง การรวมหน่วยที่แยกกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กลายเป็นสิ่งที่รวมกันขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากผลรวม ซึ่งเกิดจากการบวกเอาส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น กลุ่มที่มีความสามัคคีร่วมมือกันเป็นอย่างดี เรียกว่า มีการบูรณาการรวมหน่วยสูง ย่อมจะทำงานได้ผลรวมทั้งหมดมากกว่าผลรวมของงานที่สมาชิกแยกกันทำ

Encyclopedia of Psychology กล่าวสอดคล้อง กับ Fowers, B. J., & Olson, D. H. (1989). ว่าคุณภาพชีวิตสมรส นั้นมีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

1. ความสุขในชีวิตสมรส (Marital Happiness) หมายถึง การที่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายรู้สึกตรงกันว่าตนเองและคู่สมรสอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข มีความอบอุ่นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

2. ความพึงพอใจในชีวิตสมรส (Marital Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกที่ก่อให้เกิดความเพิกเฉยและสบายใจในการใช้ชีวิตร่วมกันของกลุ่มสมรส ที่มีต่อสถานการณ์ชีวิตสมรสในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยา โดยทั้ง 2 สิ่งนี้ จะสะท้อนถึงการปรับตัวในชีวิตสมรส ทั้งนี้ในลักษณะของความสุข ความเพิกเฉยซึ่งสามภรรยาได้รับ โดยพิจารณาจากชีวิตสมรสในแง่ต่างๆ เช่น สถานภาพทางการเงินภายในครอบครัว กิจกรรมที่สามีและภรรยาทำร่วมกันนอกบ้าน การแสดงออกเกี่ยวกับความรักผูกพันระหว่างสามีภรรยา การตัดสินใจในเรื่องสำคัญภายในครอบครัว เป็นต้น

ทั้งนี้ยังรวมไปถึงความรู้สึกของกลุ่มสมรส ในด้านการเงิน การใช้จ่ายในครอบครัว การใช้ชีวิตให้เกียรติ และยกย่องซึ่งกันและกัน การให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกทางเพศ

3. การปรับตัวในชีวิตสมรส (Marital Adjustment) กลุ่มสมรสจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน รับรู้ทั้งข้อดีและข้อเสียของกันและกัน รู้จักสถานะทางอารมณ์ ความขัดแย้ง ความต้องการ ความสนใจ เจตคติต่าง ๆ ของคู่ครอง ตลอดจนรู้จักผ่อนปรน และให้อภัยกัน เช่น ความถูกต้องที่เกี่ยวกับกฎหมาย การวางแผนในเรื่องของการมีบุตร เป็นต้น

เกษม ดันติพลาวะ (2546 อ้างใน กนิษฐา บุญยัง, 2540) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานของการเสริมสร้างชีวิตครอบครัวให้มีคุณภาพไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. รักอย่างมีเหตุผล ครอบครัวควรเริ่มต้นจากรากฐานของความรัก ซึ่งจะต้องมาจากเหตุผล มิใช่ความหลงใหลที่เป็นสิ่งที่ไม่จริงยั่งยืนอาจเปลี่ยนแปลงได้ง่าย คนที่จะมีความรักอย่างมีเหตุผลได้นั้นต้องมีวุฒิภาวะพอสมควร นอกจากนั้นยังควรมีอายุอยู่ในวัยที่สามารถเข้าใจเหตุผลว่าทำไมต้องมีครอบครัว และเมื่อมีครอบครัวต้องทำหน้าที่อะไร

2. ไม่แอบอิงผลประโยชน์การแต่งงานที่หวังผลประโยชน์จากกันเป็นหลัก เช่น สถานะการเงิน ความมีชื่อเสียง ตำแหน่ง ฯลฯ เป็นการอยู่ร่วมกันแบบมีเงื่อนไข ไม่สามารถหาความจริงได้ และจะไม่ประสบความสำเร็จในครอบครัว

3. มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความเข้าใจเกิดขึ้นได้ด้วยความสนใจ ใส่ใจความรู้สึกของคนอื่น และการรับฟังสมาชิกในครอบครัวต้องสามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผยไม่ต้องปิดบังกันและ

พร้อมที่จะช่วยเหลือกันเพื่อลดปัญหาข้อข้องใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การที่คนเราเข้าใจกันและกันจะลดปัญหาข้อขัดแย้งได้

4. เห็นประโยชน์ของครอบครัวมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว สมาชิกของครอบครัวต้องมีความเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัวพร้อมที่จะเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ คนที่แต่งงานแล้วแต่ยังเที่ยวเตร่หาความสุขใส่ตัวเพียงลำพัง ถือได้ว่าขาดคุณลักษณะที่จะนำครอบครัวไปสู่ความสุขได้ เป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัว ถ้าต้องการให้ครอบครัวมีความสุข บางครั้งต้องลดละสิ่งที่เป็นส่วนตัวลงบ้าง

5. มีการส่งเสริมซึ่งกันและกัน สมาชิกของครอบครัวต้องส่งเสริมสนับสนุนและยินดีในความสำเร็จของคนในครอบครัวทุกคน ไม่อิจฉาริษยาหรือชิงดีชิงเด่นกัน โดยถือว่าความสำเร็จของเขาเหมือนความสำเร็จของเราด้วย

6. มีความซื่อสัตย์ต่อสมาชิกของครอบครัวต้องประพฤติตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจไม่โกหก หลอกลวง เป็นตัวอย่างที่ดีของลูกหลาน สร้างคุณธรรมให้ครอบครัวและสังคม

7. ให้เกียรติและไว้วางใจกัน สมาชิกของครอบครัวต้องยกย่องให้เกียรติกันอย่างสม่ำเสมอ ไม่ก้าวร้าวหน้าที่การทำงานและเคารพสิทธิของกันและกัน การติดตามตรวจสอบกันอยู่เป็นประจำ เป็นการไม่ให้เกียรติและแสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดี เมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น ไม่ควรถกเถียงกันต่อหน้าผู้อื่น แม้แต่ลูกตนเองต้องอดทนและควรกล่าวถึงกันในแง่ที่ดี

8. ให้ความเคารพพินอบต่อบุพการีของกันและกัน การปฏิบัติต่อญาติของสามีหรือภรรยาเสมือนหนึ่งญาติของตนเอง ช่วยให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันมากขึ้น ความขัดแย้งวิวาทฉานในครอบครัวอาจเกิดขึ้นได้ง่ายหากไม่ยอมรับในเรื่องครอบครัวเดิมของกันและกัน

9. แสวงหาความสอดคล้องกันให้มาก คนแต่ละคนอาจมีภูมิหลังแตกต่างกันเมื่อแต่งงานกันแล้วก็หาจุดร่วมที่มีความสอดคล้องคล้อยตามกันให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความเชื่อ ความคิดเห็นทางการเมือง ศาสนา วัฒนธรรม รสนิยม งานอดิเรกถ้าหากสามารถปรับเข้าหากันได้ ตั้งแต่แรกแล้วจะทำให้ชีวิตครอบครัวราบรื่น ลดความขัดแย้งลงได้

10. การสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว การสร้างครอบครัวต้องคำนึงถึงความมั่นคงและเสถียรภาพของครอบครัวโดยหวังผลระยะยาว อย่าคิดแบบนักลงทุนที่หวังแต่กำไรระยะสั้นเท่านั้น เพราะชีวิตคนนั้นยาวไกลต้องใช้ความสุขุมรอบคอบ หากกระบวนการของครอบครัวขาดความมั่นคง ความเสื่อมถอยต่าง ๆ ในครอบครัวจะกลายเป็นความผิหว้าง จึงควรค่อยคิดค่อยไปต้องคิดให้ยาวไกลเพื่อชีวิตครอบครัวและตนเอง

โตกา ซิลมันท์ (2534) ได้กล่าวถึง ชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จว่ามีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. มีชีวิตสมรสที่ยั่งยืน สมดังคำอวยพรของไทยที่ว่า “ให้อยู่ด้วยกันจนแก่จนเฒ่า ถือไม่ม้ายอดทอง กระบองยอดเพชร” แม้ว่าคู่สมรสจะผ่านเหตุการณ์เลวร้ายบางอย่าง เช่น ความยากจนอันแสนสาหัส การทะเลาะเบาะแว้ง แต่ถ้าไม่ถึงขั้นที่ทำให้การสมรสแตกหัก สามีภรรยาแยกกันอยู่หรือหย่าร้างกัน ก็นับว่าเป็นการสมรสที่ยั่งยืน
2. มีชีวิตสมรสที่ผาสุก ทั้งสามีและภรรยาต้องยอมรับว่า ตนมีความสุขและรู้สึกว่าคุณสมรสของตนเองก็มีความสุข และเมื่อถามความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวตลอดจนคนภายนอกครอบครัวก็เห็นพ้องต้องกันว่าคู่สมรสมีความสุข
3. มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตน คู่สมรสที่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรสของตน มักเข้ากันได้ดีและมีความสุข เขาจะตอบรับเมื่อมีผู้ถามคำถาม เช่น “สมมติว่าคุณกลับเป็นโสดใหม่ได้ คุณจะเลือกแต่งงานกับคู่สมรสคนปัจจุบันของคุณไหม?” อย่างไรก็ตามชีวิตสมรสของคู่ที่ตอบรับคำถามข้างต้นไม่จำเป็นต้องปราศจากความขัดแย้งใด ๆ เขาอาจมีความแตกต่างหรือขัดแย้งกันบ้าง แต่สิ่งที่พอใจมีมากกว่าที่ไม่พอใจ และสิ่งที่ไม่พอใจกันและกันนั้นไม่สำคัญจนคู่สมรสมองข้ามเสียได้

Miller (1996 อ้างใน กนิษฐา บุญยัง, 2540) ได้สร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีความพึงพอใจในชีวิตสมรส เพื่อศึกษาคู่สมรสที่อยู่ในเมืองและชาวยุโรป Minneapolis พบว่า ตัวแปรที่เป็นปัจจัยให้คู่สมรสมีความพึงพอใจต่อชีวิตสมรส ได้แก่ ความง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทในครอบครัว (each of familia role transition) ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต (companionship) ระยะเวลาของการสมรส (length of marriage)

Cuber and Harroff (1988 อ้างใน อุบลรัตน์ พิษณุชะนันท์, 2531) ความสนใจโดยเน้นที่องค์ประกอบในด้านความขัดแย้ง การทำร้ายกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน และการให้ความสำคัญต่อกัน

Burr (1976: 29) ระบุว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรส ได้แก่ การปรับตัวในชีวิตสมรส (Adjustment) ความพึงพอใจในชีวิตสมรส (Satisfaction) ความสุขในชีวิตสมรส (Happiness) และความสำเร็จในชีวิตสมรส (Success)

Lewis and Spanier (1979: 251) ระบุว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรสมี 2 ด้านหลัก คือ ประการแรกเป็นปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันของกลุ่มสมรสในด้านอายุ การศึกษา ศาสนา ฐานะทางสังคม การสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง กับอีกประการคือ ปัจจัยระหว่างสมรส ได้แก่ ความพอใจเพียงทางด้านเศรษฐกิจ ความสอดคล้องทางบทบาท ปริมาณของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ประสิทธิภาพของการสื่อสาร การตอบสนองทางอารมณ์ เป็นต้น

Miller (1996 อ้างใน กนิษฐา บุญยัง, 2540) ได้สร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีความพึงพอใจในชีวิตสมรส เพื่อศึกษาคู่สมรสที่อยู่ในเมืองและชาวยุเมือง Minneapolis พบว่า ตัวแปรที่เป็นปัจจัยให้คู่สมรสมีความพึงพอใจต่อชีวิตสมรส ได้แก่ ความง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทในครอบครัว (each of familia role transition) ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต (companionship) ระยะเวลาของการสมรส (length of marriage)

งามตา วนิทนานนท์ (2545) ได้สรุปจากผลการวิจัยหลาย ๆ ฉบับ พบว่า การวัดคุณภาพชีวิตสมรสของสามีภรรยาไทย สามารถวัดได้หลายวิธี เช่น

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส หมายถึง ความสัมพันธ์ของสามีและภรรยากับคู่สมรสของตนเอง ทั้งทางด้านดีและไม่ดี เกี่ยวกับการแสดงความเห็นใจซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือกันมา ตลอดจนปริมาณความขัดแย้ง ห่างเหิน ไม่เข้าใจกัน มีน้อยลง

2. การปรับตัวระหว่างคู่สมรส หมายถึง ปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างกันจากการรายงานของสามีหรือภรรยา 4 ด้าน คือ การมีความคิดการกระทำที่สอดคล้องกัน ความพึงพอใจต่อกัน การยึดเหนี่ยวผูกพันกัน และการแสดงความรักใคร่ต่อกัน

คุณภาพสมรสทั้ง 3 องค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตสมรส โดยจะกล่าวถึงทั้งในมิติทางบวก และทางลบ 10 ประการ The Hebrew version (Lavee, 1993 cited in Orna Cohen, 2009) ENRICH (Evaluating & Nurturing Relationship Issues, Communication, Happiness) scale.

1. บุคลิกภาพ (Personality) ที่อธิบายถึงในเรื่องของคุณลักษณะและลักษณะนิสัยของความสัมพันธที่แสดงออกมาทั้งกาย วาจาและใจ การแสดงออกจากการชื่นชม ลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตาม
2. การสื่อสารระหว่างกัน (Communication) เป็นสิ่งที่คู่สมรสแต่ละคู่ต้องมีการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งกันนี้จะอาศัยการสื่อสารทั้งภายนอกหรือภายใน ที่จะส่งผลถึงความรู้สึกของทั้งสองฝ่ายได้ และเพื่อจะรับรู้ได้ว่าได้รับความเข้าใจจากคู่สมรส รวมไปถึงความสามารถในการแบ่งปันความรู้สึก
3. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution) ที่อธิบายถึงทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในชีวิตสมรสหรือความสัมพันธ์
4. การจัดการทางการเงิน (Financial Management) ที่จะให้ความสำคัญในเรื่องของทัศนคติวิธีการจัดการทางการเงิน การบริหารจัดการและการมีความเห็นพ้องกันในเรื่องของการเงินในชีวิตสมรส
5. กิจกรรมยามว่าง (Leisure Activities) กล่าวคือ ความชื่นชอบส่วนบุคคล ข้อตกลงระหว่างคู่สมรสในการใช้เวลาว่าง ที่สะท้อนออกมาในเรื่องของการทำกิจกรรมร่วมกันกับคู่สมรส ความสนใจในสิ่งเดียวกัน
6. ความสัมพันธ์ทางเพศ (Sexual Relationship) กล่าวคือ การแสดงออกด้านความรัก และความสัมพันธ์ทางเพศ หรือความรู้สึกทางเพศกับคู่สมรสของตนเอง มีความรู้สึกและความคิดเกี่ยวกับการแสดงออกทางด้านอารมณ์และเพศในความสัมพันธ์

กมลลา แสงสีทอง (2532) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวของคู่สมรสเกี่ยวกับการปรับความสัมพันธ์ทางเพศว่า ครอบครัวไทยมักจะมีภาวะที่จะต้องเอาใจใส่ในแง่ทางเศรษฐกิจมากกว่าสิ่งใด การละเลยนี้เหล่านี้อาจมีมากจะเป็นหนทางนำไปสู่ปัญหาครอบครัวสลาย หรือคู่สมรสหันเหไปสู่บุคคลที่ให้ความเอาใจใส่แทน

7. บุตรและการเป็นบิดามารดา (Children and Parenting) การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรร่วมกันหรือไปในทิศทางเดียวกัน รวมไปถึงความสอดคล้องกันของเด็กที่เลี้ยง ว่าด้วยความพึงพอใจและบทบาทของการเป็นผู้ปกครอง

8. ครอบครัวและเพื่อน (Family and Friend) พูดถึงในเรื่องความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเพื่อนของแต่ละฝ่าย หรือญาติที่เกิดจากการแต่งงาน (Relative in Laws)

9. ความเท่าเทียมกันของบทบาทในการแบ่งงานที่บ้าน (Equalitarian Role) พูดถึงในเรื่องทัศนคติหรือพฤติกรรมในการแบ่งงานกันทำภายในบ้าน

10. มุมมองทางศาสนา (Religious Orientation) กล่าวคือ กลุ่มสมรสมีความสอดคล้องกันในมุมมองทางศาสนา ที่ส่งผลต่อความสุข ความพึงพอใจ การปรับตัวของชีวิตสมรส ซึ่งการนับถือศาสนาย่อมมีความแตกต่างกันทางมุมมอง กลุ่มสมรสบางคู่ นับถือศาสนาแตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่งผลถึงคุณภาพชีวิตสมรส

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าคุณภาพชีวิตสมรสที่ผู้วิจัยจะสามารถนำมาใช้อธิบายในงานวิจัยชิ้นนี้นั้นก็เป็นไปตามแนวคิด Lavee (1993) ว่า คุณภาพชีวิตสมรส นั้นมีองค์ประกอบ ได้แก่ ความสุขในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส และการปรับตัวในชีวิตสมรส ซึ่งในองค์ประกอบดังกล่าวยังพูดถึงมิติทางบวกและทางลบ 10 ประการ ในข้างต้นที่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตสมรสทั้งในทางด้านบวกนั้นหมายถึงมิติที่แสดงออกมาแล้ว ว่ากลุ่มสมรสสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น สามารถจัดการเกี่ยวกับปัญหาทางการเงินได้ดี มีการแบ่งเวลาทำร่วมกัน การตัดสินใจเกี่ยวกับบุตรที่จะไปในทิศทางเดียวกัน เป็นต้น แต่ในทางตรงกันข้ามมิติที่ออกมาเป็นด้านลบนั้น เช่น การจัดการปัญหาของกลุ่มสมรสได้ไม่ดีเท่าที่ควร จึงส่งผลทำให้ขาดประสิทธิภาพของการมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

รุ่งนภา ศิริปัทมานนท์ (2539) จากงานวิจัย เรื่อง “คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีวัยหมดระดู” ของรุ่งนภา ศิริปัทมานนท์ ได้มีวัตถุประสงค์การศึกษา คือ ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมบางประการของสตรีวัยหมดระดู ระดับคุณภาพชีวิตสมรส ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจและสังคมบางประการของสตรีวัยหมดระดูกับคุณภาพชีวิตสมรส โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีที่มารับบริการที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 200 คน ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า อาชีพ รายได้ การศึกษา และระยะเวลาของการหมดระดูของสตรีวัยหมดระดู มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีวัยหมดระดู

นันทกานต์ วงษ์ปัญญา (2542) จากงานวิจัย เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิตสมรสกับความไว้วางใจคู่สมรส” โดยศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสในความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรส กลุ่มตัวอย่างคือคู่สมรสที่แต่งงานมาในระหว่าง 3-10 ปี และยังอยู่ร่วมกัน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คู่ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความพึงพอใจในชีวิตสมรสกับความไว้วางใจคู่สมรส การรับรู้ความพึงพอใจในชีวิตสมรส และการรับรู้ความไว้วางใจคู่สมรสต่อตนเองมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การทำนายความไว้วางใจคู่สมรส พบว่า มีตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนความไว้วางใจคู่สมรสนั้นคือ ระยะเวลาในการสมรส

มัลลิกา สมสกุล (2543) จากงานวิจัย เรื่อง “คุณภาพชีวิตสมรส : ศึกษากรณีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ” ของมัลลิกา สมสกุล มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการสำนักงานงบประมาณที่สมรสและ จำนวน 175 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผลการศึกษา พบว่า ข้าราชการสำนักงานงบประมาณที่สมรสแล้วมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสในภาพรวมอยู่ในระดับที่พึงพอใจมาก สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้แก่ คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา การสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และความคาดหวังทางบทบาท การวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส พบว่า ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลที่สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ

ปณตพร พงษ์อนันต์โยธิน (2544) จากงานวิจัย “การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญกับปัญหาของผู้ใหญ่วัยทำงานที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน” กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ใหญ่วัยทำงานจำนวน 400 คน โดยแบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงอย่างละ 200 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเปื้อนสูงทั้งคู่ และแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว พบว่ามีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาได้ดีกว่าบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายต่ำทั้งคู่

สุวรรณ พุทธิศรี (2545) จากงานวิจัย “คุณภาพชีวิตคู่สมรสและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตคู่สมรสในครอบครัว ในจังหวัดหนองคาย” ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานทางสังคม บุคคลไม่สามารถพัฒนาไปได้ดีและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ถ้าปราศจากครอบครัวที่ดี ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรส พบว่า เพศชายมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากกว่าเพศหญิง จากการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตสมรสรายด้านพบว่า คือ คุณภาพชีวิตสมรสด้านการเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ครอบครัวอยู่ใน สอดคล้องกับการศึกษาสุขภาพจิตคนไทย : มุมมองของประชาชนชาวอีสานของอภิชัย มงคล , 2545 ที่พบว่ากิจกรรมทางศาสนาถูกกล่าวถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 14.29 แม้กระนั้นก็ตามคนอีสานก็ยังยึดปฏิบัติกิจกรรมด้านศาสนาติดต่อกันมา โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ อาจเป็นได้ว่าในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน จึงได้ให้ความสนใจในกิจกรรมทางศาสนาค่อนข้างน้อย ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้จะต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพและหารายได้เลี้ยงครอบครัวมากขึ้นเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาจึงลดลง จีวีวรรณ ประจวบเหมาะ (2535) กล่าวว่าระบบความคิดและความเชื่อของชาชนบทอาจจะยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ก็อาจจะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในที่สุดได้เหมือนกับชาวเมืองที่ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว อมรา พงศาพิชญ์ (2534) กล่าวว่าชนบทประเพณี ที่ยึดปฏิบัติต่อ ๆ กันมาอาจมีการปรับปรุงแก้ไขได้บ้าง แต่การเปลี่ยนแปลงก็เป็นไปอย่างช้า ๆ ใช้เวลาเป็นปี ๆ ซึ่งผลจากการศึกษาค้นคว้านี้ หากได้มีโครงการส่งเสริมกิจกรรมครอบครัวให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตสมรสด้านต่าง ๆ ที่ให้ผลการศึกษาค่อนข้างต่ำให้มีระดับที่สูงขึ้นจะทำให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพจิตครอบครัวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การศึกษาครอบครัวส่วนใหญ่ที่ศึกษาเป็นลักษณะของครอบครัวในสังคมชนบท ดังนั้น ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อาจจะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก อาจจะแตกต่างจากสังคมเมือง

ขวัญชัย มะโนแก้ว (2545) จากงานวิจัย “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองกำกับการตำรวจนครบาล 2” โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง

ปัจจัยของคุณภาพชีวิตสมรสกับความมั่นคงในชีวิตสมรส กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ที่จะทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่ตามสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ จำนวน 293 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยความแตกต่างทางอายุของกลุ่มสมรส ความคล้ายคลึงกันทางภูมิหลังทางการศึกษา ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตร ภาระหนี้สินของครอบครัว และความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์

ชไมลักษณ์ เกษมธนเสถียร (2550) ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของนักบิน กองทัพอากาศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักบินของกองทัพอากาศที่ผ่านการสมรสแล้วและปัจจุบันยังคงใช้ชีวิตสมรสร่วมกับคู่สมรส จำนวน 165 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักบินกองทัพอากาศมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง 2) การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การทำกิจกรรมกันระหว่างคู่สมรสร่วมกันพบากรณ์ ความพึงพอใจในชีวิตสมรสโดยรวมของนักบินกองทัพอากาศไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จรินทร์ คุรุทอยู่ (2551) จากงานวิจัย เรื่อง “คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะใน โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จำนวน 347 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของสตรี กลุ่มศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพึงพอใจในงานของตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน อายุแรกสมรสของภรรยา และ ระยะเวลาการสมรส ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรส ของแรงงานสตรีที่ทำงาน ระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทักษะ การสื่อสารระหว่างคู่สมรสและความพึงพอใจในงานของตนเอง

งามตา วนิทนันท (2553) จากงานวิจัย “เพื่อสร้างดัชนีคุณภาพชีวิตครอบครัวไทย” ผลงานวิจัยของ งามตา วนิทนันท ที่ให้ความสำคัญกับเยาวชนไทยที่ปัจจุบันมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมก็เนื่องมาก

จากการเลี้ยงดูจากบิดามารดา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับดัชนีของความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (งานวิจัย 1) กลุ่มตัวอย่างสามีหรือภรรยาจำนวน 962 คน เป็นสามี 361 คน ภรรยา 601 คน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ได้แก่ จิตลักษณะด้านความใกล้ชิดผูกพัน การให้ความสำคัญกับชีวิตครอบครัว ทักษะที่ดีต่อคู่สมรสและการรับรู้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวตามลำดับ ผลเช่นนี้พบสอดคล้องกันทั้งฝ่ายสามีและฝ่ายภรรยา และในการศึกษาปัจจัยเชิงผลของความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา (งานวิจัย 2) ที่มีกลุ่มตัวอย่างคือบิดาหรือมารดาและบุตรวัยรุ่นจากครอบครัวเดียวกัน จำนวน 1,089 ครอบครัว จากผลวิเคราะห์ พบว่าการรับรู้ว่ามีบิดามารดาของตนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีของเยาวชน ที่สามารถนำไปใช้ในการคาดการณ์ถึงสภาพความเครียดในครอบครัวจากการรับรู้ของเยาวชนผู้เป็นบุตร เพื่อให้ช่วยเหลือในเชิงสร้างเสริม ป้องกันหรือแก้ไขต่อไป

งานวิจัยต่างประเทศ

Cutright C.L. (1971) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัว พบว่า รายได้ของครอบครัวมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส และคู่สมรสที่มีรายได้สูงจะมีความมั่นคงในชีวิตสมรสมากกว่าคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำและอธิบายว่ารายได้จะเป็นสิ่งเชื่อมโยงโดยตรง ในการทำให้เกิดแบบแผนพฤติกรรมบริโภคภายในครอบครัว ดังนั้นรายได้ครอบครัวน่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส

Burr (1970) ได้ตั้งสมมติฐานว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรส ซึ่งความสัมพันธ์นั้นเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกและผลจากการศึกษาทำให้เห็นว่าคู่สมรสที่มีอายุแรกสมรสต่ำ การปรับตัวในชีวิตสมรสจะต่ำกว่าคู่สมรสที่มีอายุแรกสมรสสูงกว่าทั้งนี้เป็นเพราะว่าบุคคลที่แต่งงานในขณะที่มีอายุน้อยนั้นความรับผิดชอบต่าง ๆ ตลอดจนวุฒิภาวะนั้นตามธรรมชาติโดยเฉลี่ยแล้วย่อมมีน้อยกว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่า ดังนั้นการปรับตัวในการมีชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นย่อมกระทำได้อย่างกว่าและประสบการณ์ในการเรียนรู้ชีวิต ตลอดจนการยับยั้งชั่งใจย่อมมีน้อยกว่าผู้ที่ผ่านโลกมามากกว่า ดังนั้นเมื่อการปรับตัวถ้าในระดับต่ำย่อมส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตสมรสต่ำไปด้วย

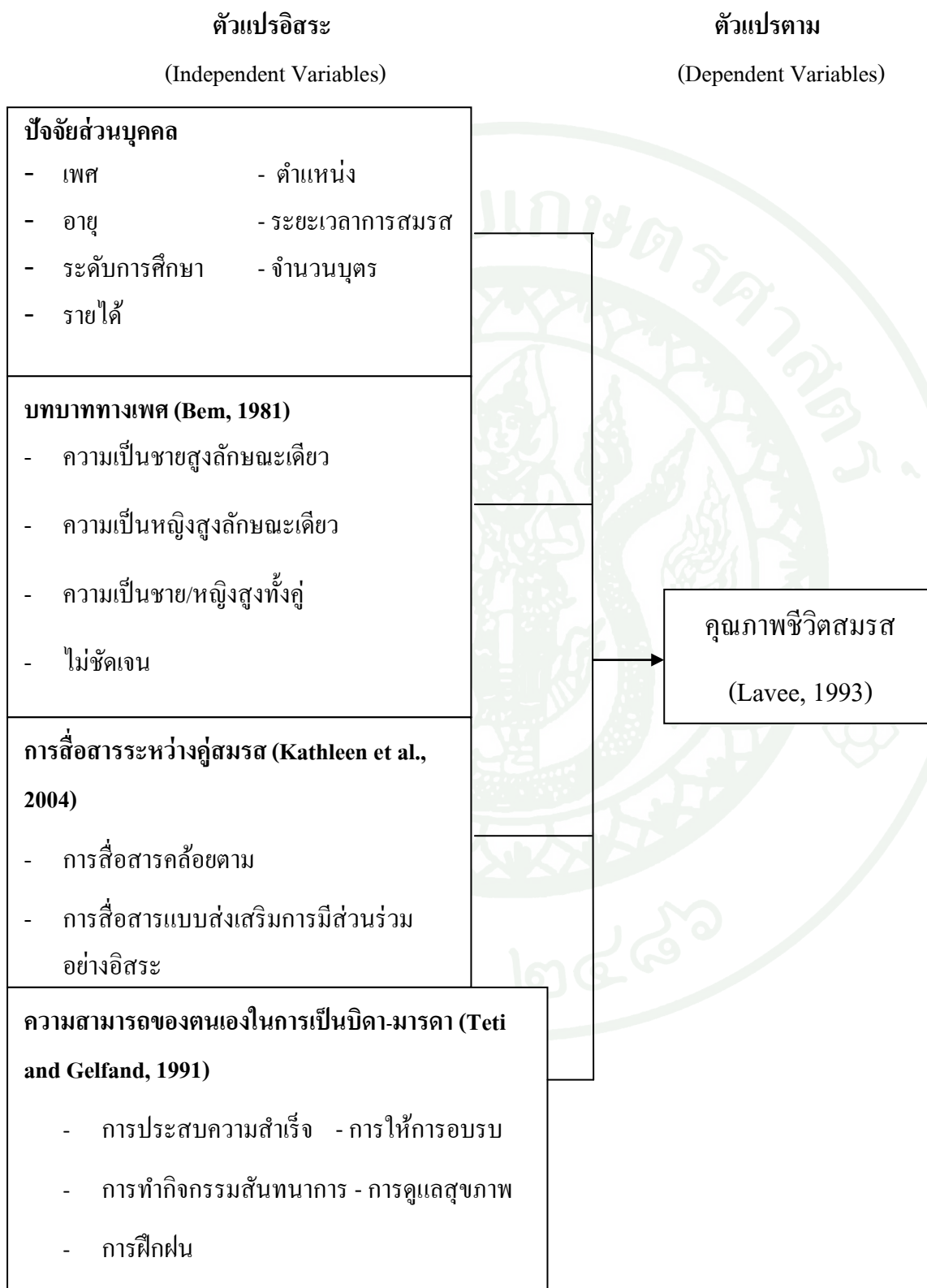
Miller (1996 อ้างใน กนิษฐา บุญยัง, 2540) เสนอตัวแบบในเชิงทฤษฎี ครอบครัวปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ผลการวิเคราะห์พบว่า และ Miller ยังสรุปว่า ตัวแปรที่มีผลกระทบโดยตรงต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้แก่ ความง่ายต่อการปรับบทบาทให้สอดคล้องกัน และความถี่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งก็คือความเป็นเพื่อนคู่ชีวิตนั่นเอง ส่วนจำนวนบุตรไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อความพึง

พอใจในชีวิตสมรส เช่นเดียวกับระยะเวลาการแต่งงานไม่มีผลโดยตรงกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสแต่มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตร ส่วนความห่างของการมีบุตรสัมพันธ์กับระยะเวลาการแต่งงาน และจำนวนบุตรไม่มีผลต่อตัวแปรอื่น

Prizcilla and Katherine (2000) ทำการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเป็นบิดา-มารดา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างให้พ่อแม่มีการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดา-มารดาโดยตรงจากวิธีการดูแลบุตร ฝึกให้เป็นพ่อแม่ในทางบวก ของแม่ที่มีลูกในวัยเรียนกลุ่มประชากร คือ แม่ที่มีบุตรในวัยเรียน ทั้งหมด 145 โดยแบ่งเป็นกลุ่มคือแม่ที่มีการศึกษาสูง (รายได้สูง) กับ แม่ที่มีลูกที่เข้ากับคนง่าย โดยแม่ทั้งหมดนี้มีประสบการณ์การเลี้ยงดูเด็กที่อาจจะไม่ใช่ลูกของตนมาแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ทำแบบสอบถามโดยส่งไปตามบ้านของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า บิดา-มารดาที่มีการเรียนรู้ประสบการณ์จากช่วงความยากลำบาก มีแนวโน้มที่จะเผชิญปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายมากกว่าไม่เผชิญกับปัญหา ดังนั้นการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดา-มารดาน่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลกระทบกับคุณภาพชีวิตสมรส ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล บทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความสามารถของตนในการเป็นบิดา-มารดา สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 พนักงานที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.4 พนักงานที่มีรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.5 พนักงานที่มีตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.6 พนักงานที่มีระยะเวลาการสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.7 พนักงานที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส ต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พนักงานที่มีบทบาททางเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรส ต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 การสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน

สมมติฐานที่ 4 ความสามารถในการเป็นบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษายกยวดยทางเพศ การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส ความสามารถของต่นในการเป็นบิตามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสในกลุ่มสมรส ของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัด อุดรดิตถ์ เป็นการศึกษาวที่อาศัยกระบวนการศึกษาการเข้าถึงข้อมูลที่จะสะท้อนให้เห็นค่านิยมหรือ พฤติกรรมของกลุ่มสมรสที่ส่งผลถึงคุณภาพชีวิตสมรส โดยคำอธิบายในหน่วยงาน ซึ่งศึกษาทั้งมุมมอง ความคิด ประสบการณ์ และภาวะเงื่อนไขหรือปัจจัยที่ส่งผลถึง โดยมีขั้นตอนของการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จ. อุดรดิตถ์ จำนวนทั้งสิ้น 276 คน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในปี 2556 (อัตรากำลังเขื่อนสิริกิติ์, 2556)

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) จึงเลือกใช้สูตรของ Yamane (1967) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N e^2}$$

เมื่อ	n	=	จำนวนตัวอย่างที่จะต้องทำการสุ่ม
	N	=	จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	=	ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

ตัวอย่าง

แทนค่า

$$n = \frac{276}{1 + 276 (.05)^2}$$

$$n = \frac{276}{1 + 276 (.0025)}$$

$$= 161.313$$

$$\approx 162$$

ดังนั้น จะต้องทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 162 คน

2. เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว จะนำมาคำนวณหาสัดส่วนโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแยกตามเพศชายและเพศหญิง โดยสัดส่วนของพนักงานผู้ปฏิบัติงานได้จากการคำนวณมีดังต่อไปนี้

$$n_x = \frac{(N_x) n}{N}$$

เมื่อ

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N_x = ขนาดประชากรจำแนกตามเพศ

n_x = ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

ขนาดกลุ่มตัวอย่างของพนักงานผู้ปฏิบัติงานจำแนกตามเพศที่ใช้ในการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศของผู้ปฏิบัติงาน

พนักงานผู้ปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	กลุ่มตัวอย่างจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ
หญิง	84	50
ชาย	192	112
รวม	267	162

3. หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล บทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา และคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งได้สร้างแบบสอบถามมาจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ มีจำนวน 7 ข้อโดยมีคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการสมรส และจำนวนบุตร

ส่วนที่ 2 บทบาททางเพศ

แบบสอบถามบทบาททางเพศ ของ (Bem, 1981) ที่ประกอบไปด้วย 4 กลุ่ม 1) บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว 2) บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว 3) บทบาท

ทางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ และ 4) บทบาททางเพศแบบไม่ชัดเจน จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็นดังนี้

- 1) บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว 14 ข้อ
- 2) บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว 13 ข้อ
- 3) บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ 7 ข้อ
- 4) บทบาททางเพศแบบไม่ชัดเจน 6 ข้อ

ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรวัด ดังนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรวัด ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนน
มากที่สุด	4
มาก	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

การแปลผลคะแนนใช้แนวทางการแปลผลตามแนวคิดของ Bem (1978) โดยคิดคะแนนแยก ระหว่างข้อที่แสดงลักษณะความเป็นชาย และข้อที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง ส่วนข้อที่แสดงความเป็นกลางจะไม่นำมาคิดคะแนนด้วย แต่ที่มีลักษณะความเป็นกลางก็เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น การคิดคะแนนนั้นทำโดยการนำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างในข้อที่แสดงความเป็นชายและข้อที่แสดงความเป็นหญิงมาหาค่ามัธยฐาน (Median) โดยการนำคะแนนของผู้ตอบแต่ละคนในลักษณะความเปื้อนชายและลักษณะความเป็นหญิงมาเรียงคะแนนจากคนที่ได้คะแนนสูงสุดถึงต่ำสุดและคะแนนที่อยู่ตรงกลางในแต่ละลักษณะจะเป็นค่ามัธยฐานของลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง ซึ่งคะแนนที่ได้จะแบ่ง

ผู้ตอบออกเป็น 2 กลุ่ม แล้วใช้ค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการจำแนกบทบาททางเพศได้เป็น 4 กลุ่ม (ดังตารางที่ 2) และมีเกณฑ์การให้คะแนน โดยผู้วิจัยจะจำแนกตามค่ามัธยฐานของคะแนนบทบาททางเพศ แสดงความเป็นชายและความเป็นหญิง ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่ามัธยฐาน ของคะแนนบทบาททางเพศ

บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชาย สูงลักษณะเดียว	บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิง สูงลักษณะเดียว
40	38

จากตารางที่ 2 แสดงค่ามัธยฐานของบทบาททางเพศสามารถแบ่งลักษณะตามประเภทของบทบาททางเพศได้สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ลักษณะความเป็นชายสูง คือ มีค่าคะแนนลักษณะความเป็นชายสูงกว่า 41 ขึ้นไป แต่คะแนนลักษณะความเป็นหญิงจะน้อยกว่า 38
2. ลักษณะความเป็นหญิงสูง คือ มีค่าคะแนนลักษณะความเป็นชายหญิงสูงกว่า 39 ขึ้นไป แต่คะแนนลักษณะความเป็นชายจะน้อยกว่า 40
3. ลักษณะความเป็นหญิงและชายสูงทั้งคู่ คือ มีค่าคะแนนลักษณะความเป็นชายหญิงสูงกว่า 39 ขึ้นไป และคะแนนลักษณะความเป็นชายสูงกว่า 41 ขึ้นไป
4. ลักษณะความเป็นหญิงและชายต่ำทั้งคู่ คือ มีค่าคะแนนลักษณะความเป็นชายหญิงต่ำกว่า 38 ขึ้นไป และคะแนนลักษณะความเป็นชายต่ำกว่า 40 ขึ้นไป

ตารางที่ 3 แสดงการแปลผลคะแนนของบทบาททางเพศ โดยอาศัยเทคนิคการแบ่งกลุ่มจากค่ามัธยฐานของคะแนนจากกลุ่มตัวอย่าง (Median Split Technique)

คะแนนลักษณะความเป็นหญิง	คะแนนลักษณะความเป็นชาย	
	ต่ำกว่าค่ามัธยฐาน	สูงกว่าค่ามัธยฐาน
	ต่ำกว่าค่ามัธยฐาน	สูงกว่าค่ามัธยฐาน
	กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นหญิง และความเป็นชายต่ำทั้งคู่ (Masculine)	กลุ่มที่มี ความเป็นชายสูง (Undifferentiated)
	กลุ่มที่มีความเป็นหญิงสูง (Famine)	กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny)

จากการประเมินด้วยเทคนิคดังกล่าว สามารถนำกลุ่มตัวอย่างมาจัดกลุ่มใหม่ได้ 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายสูง คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความเป็นชายสูงกว่าค่ามัธยฐาน และมีคะแนนความเป็นหญิงต่ำกว่าค่ามัธยฐาน
2. กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูง คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความเป็นหญิงสูงกว่าค่ามัธยฐาน และมีค่าความเป็นชายต่ำกว่าค่ามัธยฐาน
3. กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสูงกว่าค่ามัธยฐานทั้งลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิง
4. กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนต่ำกว่าค่ามัธยฐานทั้งลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิง

ส่วนที่ 2 การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

แบบสอบถามการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ของ Kathleen et al., (2004) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัว 2 ด้าน ที่ประกอบไปด้วย 1) การสื่อสารระหว่างคู่สมรสคล้อยตาม 2) การสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระ จำนวนทั้งสิ้น 14 ข้อ แบ่งเป็น

1. ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตาม จำนวน 7 ข้อ
2. ด้านการสื่อสารในระหว่างคู่สมรสแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระ จำนวน 7 ข้อ

ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง นานๆ ครั้ง และไม่เคย มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรวัด ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนน
เป็นประจำ	4
บ่อยครั้ง	3
นานๆ ครั้ง	2
ไม่เคย	1

ผู้วิจัยได้จำแนกเกณฑ์การวัดการสื่อสารในคู่สมรสรายข้อ มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 1 และคะแนนสูงสุด เท่ากับ 4 โดยใช้ช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{4 - 1}{3} = 1$$

จะได้เกณฑ์ในการแบ่งคะแนนและการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	ระดับคะแนนเฉลี่ย
ระดับต่ำ	1.00-2.00
ระดับปานกลาง	2.01-3.00
ระดับสูง	3.01-4.00

เกณฑ์การวัดการสื่อสารในคู่สมรสรายด้าน ในแต่ละด้านมีข้อคำถาม 7 ข้อ มีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 7 และมีคะแนนสูงสุด เท่ากับ 28 โดยใช้ช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด- คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}} \\ \text{แทนค่า} &= \frac{28 - 7}{3} = 7.00 \end{aligned}$$

จะได้เกณฑ์ในการแบ่งคะแนนและการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับการสื่อสารในคู่สมรส	คะแนนเฉลี่ย
ระดับต่ำ	7.00 – 14.00
ระดับปานกลาง	14.01 – 21.00
ระดับสูง	21.01 – 28.00

เกณฑ์การวัดการสื่อสารในคู่สมรสโดยรวม (14 ข้อ) มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 14 และมีคะแนนสูงสุด เท่ากับ 56 โดยใช้ช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด- คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}}$$

$$\begin{aligned}
 \text{แทนค่า} &= \frac{56-14}{3} \\
 &= 14.00
 \end{aligned}$$

กำหนดเกณฑ์ในการแบ่งคะแนนและการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับการสื่อสารในคู่สมรส	คะแนนเฉลี่ย
ระดับต่ำ	14.00 – 28.00
ระดับปานกลาง	28.01 – 42.00
ระดับสูง	42.01 – 56.00

ส่วนที่ 4 ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

แบบสอบถามความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา ของ Teti and Gelfand, (1991) ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียน 2) การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมและทำนันทนาการ 3) การจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างควมมีวินัย 4) การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ 5) การส่งเสริมสุขภาพกาย ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 25 ข้อ แบ่งเป็น

1) ด้านการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียน	5 ข้อ
2) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมและทำนันทนาการ	5 ข้อ
3) ด้านการจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างควมมีวินัย	5 ข้อ
4) ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์	5 ข้อ
5) ด้านการส่งเสริมสุขภาพกาย	5 ข้อ

ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรวัด ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
น้อยที่สุด	1	4
น้อย	2	3
มาก	3	2
มากที่สุด	4	1

จำแนกเกณฑ์การวัดระดับของความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาเป็น 3 ระดับ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง นำมาจัดการกระจายข้อมูลเพื่อให้ได้ ความกว้างของอันตรภาคชั้นที่เหมาะสม ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}}$$

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{4-1}{3} = 1$$

จะได้เกณฑ์ในการแบ่งคะแนนและการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับการรับรู้ความสามารถ	ระดับคะแนนเฉลี่ย
ระดับต่ำ	1.00-2.00
ระดับปานกลาง	2.01-3.00
ระดับสูง	3.01-4.00

เกณฑ์การวัดความสามารถของตนในการเป็นบิฑามารดาในด้าน ในแต่ละด้านมีข้อคำถาม 5 ข้อ มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 5 และมีคะแนนสูงสุด เท่ากับ 20 โดยใช้ช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด- คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} &= \frac{20 - 5}{3} \\ &= 5.00 \end{aligned}$$

จะได้เกณฑ์ในการแบ่งคะแนนและการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับความสามารถของตนในการเป็นบิฑามารดา	ระดับคะแนนเฉลี่ย
ระดับต่ำ	5.00 – 10.00
ระดับปานกลาง	10.01 – 15.00
ระดับสูง	15.01 – 20.00

เกณฑ์การวัดความสามารถของตนในการเป็นบิฑามารดาโดยรวม (25 ข้อ) มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 25 และมีคะแนนสูงสุด เท่ากับ 100 โดยใช้ช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด- คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}}$$

$$\text{แทนค่า} = \frac{100-25}{3} = 25.00$$

จะได้เกณฑ์ในการแบ่งคะแนนและการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา	ระดับคะแนนเฉลี่ย
ระดับต่ำ	25.00 - 50.00
ระดับปานกลาง	50.01 – 75.00
ระดับสูง	75.01 – 100.00

ส่วนที่ 5 คุณภาพชีวิตสมรส

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษา เอกสาร ตำรา โดยประยุกต์จากแนวคิดของ Lavee (1993) แบ่งออกเป็น 10 ด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพ การสื่อสาร การแก้ไขปัญหา ความขัดแย้ง การจัดการทางการเงิน กิจกรรมยามว่าง ความสัมพันธ์ทางเพศ การอบรมเลี้ยงดู ครอบครัวยุคใหม่ และเพื่อน บทบาทความเท่าเทียมทางเพศ และมุมมองทางศาสนา อย่างละ 5 ข้อคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 50 ข้อ แบ่งเป็น

ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรวัด ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
น้อยที่สุด	1	4
น้อย	2	3
มาก	3	2
มากที่สุด	4	1

จำแนกเกณฑ์การวัดระดับของการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาเป็น 3 ระดับ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง นำมาจัดการกระจายข้อมูลเพื่อให้ได้ ความกว้างของอันตรภาคชั้นที่เหมาะสม ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}}$$

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{4 - 1}{3} = 1$$

จะได้เกณฑ์ในการแบ่งคะแนนและการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับการรับรู้ความสามารถ	ระดับคะแนนเฉลี่ย
ระดับต่ำ	1.00-2.00
ระดับปานกลาง	2.01-3.00
ระดับสูง	3.01-4.00

เกณฑ์การวัดคุณภาพชีวิตสมรสรายด้าน ในแต่ละด้านมีข้อคำถาม 5 ข้อ มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 5 และมีคะแนนสูงสุด เท่ากับ 20 โดยใช้ช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}} \\ \text{แทนค่า} &= \frac{20 - 5}{3} = 5.00 \end{aligned}$$

จะได้เกณฑ์ในการแบ่งคะแนนและการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับคุณภาพชีวิตสมรส	ระดับคะแนนเฉลี่ย
ระดับต่ำ	5.00 – 10.00
ระดับปานกลาง	10.01 – 15.00
ระดับสูง	15.01 – 20.00

เกณฑ์การวัดคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวม (50 ข้อ) มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 50 และมีคะแนนสูงสุด เท่ากับ 200 โดยใช้ช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้น ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอินตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด- คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอินตรภาคชั้น}} \\
 \text{แทนค่า} &= \frac{220 - 50}{3} \\
 &= 50.00
 \end{aligned}$$

จะได้เกณฑ์ในการแบ่งคะแนนและการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับคุณภาพชีวิตสมรส	ระดับคะแนนเฉลี่ย
ระดับต่ำ	50.00 – 100.00
ระดับปานกลาง	100.01 – 150.00
ระดับสูง	150.01 – 200.00

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากหนังสือตำรา เอกสาร อินเตอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำทฤษฎีมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม ดังต่อไปนี้

- ใช้ทฤษฎีบทบาททางเพศ
- ใช้ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างคู่สมรส
- ใช้แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา
- ใช้แนวคิดคุณภาพชีวิตสมรส

- การสร้างข้อคำถามนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของผู้วิจัย

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จำนวน 3 ท่านเพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น หลังจากให้คณะกรรมการที่ปรึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงข้อคำถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสำหรับการวิจัยที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จ.อุตรดิตถ์ ที่จะสามารถใช้เก็บข้อมูลได้จริง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายด้าน จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis)

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) และคำนวณวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

3.1 แบบสอบถามข้อมูลบทบาททางเพศ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.809 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

3.1.1 ด้านบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.660

3.1.2 ด้านบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.849

3.1.3 ด้านบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.667

3.1.4 ด้านบทบาททางเพศที่ไม่ชัดเจน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.876

3.2 แบบสอบถามข้อมูลการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.939 ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบ
คล้อยตาม ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.846

3.2.2 ด้านการสื่อสารในระหว่างคู่สมรสแบบ
มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.870

3.3 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.939 ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

3.3.1 ด้านการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.938

3.3.2 ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม
และทำนันทนาการ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.936

3.3.3 ด้านการจัดกฎระเบียบและเสริมสร้าง
ความมีวินัย ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.935

3.3.4 ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.936

3.3.5 ด้านการส่งเสริมสุขภาพกาย ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.936

3.4 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.949 ซึ่งมีประกอบด้วย 10 ด้าน ได้แก่

3.4.1 ด้านบุคลิกภาพ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.920

3.4.2 ด้านการสื่อสาร ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.922

3.4.3 ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.919

3.4.4 ด้านการจัดการทางด้านการเงิน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.919

3.4.5 ด้านกิจกรรมยามว่าง ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.919

3.4.6 ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.920

3.4.7 ด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.919

3.4.8 ด้านครอบครัวและเพื่อน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.922

3.4.9 ด้านบทบาทความเท่าเทียมทางเพศ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.921

3.4.10 ด้านมุมมองทางศาสนา ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.921

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จ.อุตรดิตถ์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการวิจัย
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับการตอบเรียบร้อยแล้วพร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุด
4. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบพิจารณาความสมบูรณ์ครบถ้วนของกระดาษคำตอบทุกฉบับ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้อ่านบันทึกลงรหัส แล้วนำมาวิเคราะห์ และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. สถิติอนุมาน (Inferential statistic) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้ค่าสถิติ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ตามปัจจัยส่วนบุคคล และหา ค่า F-test เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสมรส ที่มีการจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significant Difference)
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว
4. การกำหนดสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ คือ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา บทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต สมรสของคู่สมรสพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างคู่สมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสในคู่สมรส ของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ 5) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสในคู่สมรส ของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติอนุมาน ได้แก่ t-test, F-test และ LSD 3) วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์คู่สมรสระหว่างการสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) โดยใช้สถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาททางเพศ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตสมรส

ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัด
อุตรดิตถ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=162)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	100	61.7
2. หญิง	62	38.8
อายุ		
1. ต่ำกว่า 30 ปี	20	12.3
2. 31 - 40 ปี	25	15.4
3. 41 - 50 ปี	53	32.7
4. 51 - 60 ปี	64	39.5
Min = 22 ปี Max = 60 ปี $\bar{X} = 46$ S.D = 9.849		
ระดับการศึกษาสูงสุด		
1. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า	20	12.3
2. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	44	27.2
3. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	29	17.9
4. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป	69	42.6

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ระดับตำแหน่ง		
1. ระดับ 3 ลงมา	54	33.3
2. ระดับ 4-5	26	16.0
3. ระดับ 6-7	57	35.2
4. ระดับ 8 ขึ้นไป	25	15.4
รายได้ต่อเดือน		
1. น้อยกว่า 10,000 บาท	28	16.9
2. 10,001 - 30,000	33	19.9
3. 30,001 - 50,000	37	22.3
4. 50,001 - 70,000	32	19.3
5. 70,000 บาทขึ้นไป	35	21.1
Min = 5,400 บาท Max = 110,000 บาท $\bar{X}$ = 46386.25 S.D = 27514.69		
ระยะเวลาในการสมรส		
1. น้อยกว่า 7 ปี	34	21.0
2. 7 ปีขึ้นไป	128	79.0
จำนวนบุตร		
1. 1 คน	72	44.4
2. 2 คนขึ้นไป	90	55.6

จากตารางที่ 4 ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 162 คน จำแนกได้ดังนี้

1. เพศ พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.7 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 38.3

2. อายุ พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมาคือช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.7 และพนักงานที่มีช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.4

3. ระดับการศึกษา พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์มีระดับการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 42.6 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) คิดเป็นร้อยละ 27.2

4. ตำแหน่ง พบว่า ช่วงที่มีพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ในตำแหน่งมากที่สุด คือ ระดับ 6-7 คิดเป็นร้อยละ 35.2 และระดับ 3 ลงมา คิดเป็นร้อยละ 33.3

5. รายได้ต่อเงินเดือน พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ช่วงของเงินเดือนที่มีส่วนใหญ่มาก คือ 30,001 - 50,000 คิดเป็นร้อยละ 22.8 รองลงมา 70,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.6 และ รายได้ช่วง 10,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.8

6. ระยะเวลาในการสมรส พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 7 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 79.0 และน้อยกว่า 7 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.0

7. จำนวนบุตร พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์มีบุตรส่วนใหญ่มากกว่า 1 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 และมีบุตร 1 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาททางเพศ

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของบทบาททางเพศของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามบทบาททางเพศ

(n=162)

บทบาททางเพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว	30	18.10
2. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว	30	18.10
3. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่	57	34.90
4. บทบาททางเพศที่ไม่ชัดเจน	45	28.90

จากตารางที่ 5 พบว่า บทบาททางเพศของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.90 มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ รองลงมาร้อยละ 28.90 มีบทบาททางเพศที่ไม่ชัดเจนและมีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียวมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.10

โดยสรุปพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่แล้วมีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ ซึ่งถือเป็นการแสดงทางบทบาทที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากการแสดงบทบาทดังกล่าวถือว่าเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวมดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

(n=162)

การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	เป็นประจำ	บ่อย ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ เคย	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตาม							
1. ท่านและคู่สมรสมีการ พูดคุยยอมรับและปฏิบัติตน ตามกฎระเบียบที่ครอบครัว ตั้งไว้	42 (25.9)	88 (54.3)	31 (19.1)	1 (0.6)	3.06	0.68	สูง
2. ท่านและคู่สมรสแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ต่าง ๆ ของครอบครัวไปใน ทิศทางเดียวกัน	48 (29.6)	80 (49.4)	32 (19.8)	2 (1.2)	3.07	0.73	สูง
3. ท่านและคู่สมรสมี ความเห็นสอดคล้องในการ- ให้ความสำคัญกับครอบครัว เป็นหลัก	70 (43.2)	80 (49.4)	12 (7.4)		3.36	0.67	สูง
4. ท่านและคู่สมรสมีการ เคารพเชื่อฟังผู้ที่มีอาวุโส เหมือนกัน	56 (34.6)	89 (54.9)	16 (9.9)	1 (0.6)	3.23	0.64	สูง
5. ท่านและคู่สมรสมีการ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	88 (52.5)	68 (42.0)	7 (4.3)	2 (1.2)	3.46	0.65	สูง
6. ท่านและคู่สมรสยึดถือ ความเชื่อทางศาสนาเดียวกัน	74 (45.7)	78 (48.1)	9 (5.6)	1 (0.6)	3.40	0.63	สูง
7. ท่านและคู่สมรสยอมรับ การปฏิบัติตามแนวทางด้าน ศาสนาเดียวกัน	72 (44.4)	79 (48.8)	11 (6.8)		3.38	.620	สูง
รวม					22.96	3.30	สูง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	เป็น ประจำ	บ่อย ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่ เคย	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรส แบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระ							
1. ท่านและคู่สมรสสามารถตัดสินใจ หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างอิสระ	54 (33.3)	91 (51.2)	14 (8.6)	3 (1.9)	3.21	0.67	สูง
2. ท่านและคู่สมรสพูดคุยและโต้เถียง ปัญหาต่างๆ ในครอบครัวได้อย่าง เปิดเผย	47 (29.0)	73 (45.1)	37 (22.8)	5 (3.1)	3.00	0.80	สูง
3. ท่านและคู่สมรสมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นของตนเองในการ กำหนดกฎระเบียบของครอบครัว	43 (26.5)	82 (50.8)	34 (21.0)	3 (1.9)	3.01	0.75	สูง
4. เมื่อมีความขัดแย้งกับคู่สมรสท่าน สามารถแสดงความคิดเห็น ได้แย้งได้ อย่างอิสระ	36 (22.2)	71 (43.8)	52 (32.1)	3 (1.9)	2.85	0.78	ปาน กลาง
5. ท่านและคู่สมรสเปิดโอกาสให้อีก ฝ่ายมีการพูดคุยปรึกษาปัญหาได้อย่าง อิสระ	45 (27.8)	91 (56.2)	26 (16.0)		3.10	0.67	สูง
6. ท่านและคู่สมรสมีการยอมรับใน บทบาทและหน้าที่ซึ่งกันและกัน	65 (39.5)	88 (54.3)	10 (6.2)		3.32	0.61	สูง
7. ท่านและคู่สมรสให้เวลารับฟังปัญหา ซึ่งกันและกัน	59 (36.4)	86 (53.1)	16 (9.9)	1 (0.6)	3.25	0.65	สูง
รวม					21.80	3.47	สูง
โดยรวม					44.75	5.76	สูง

จากตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์การสื่อสารระหว่างคู่สมรส โดยภาพรวม พบว่า มีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 44.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตาม พบว่า มีการสื่อสารอยู่ในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 22.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.30

โดยสรุป การสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตามของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์อยู่ในระดับสูง การสื่อสารดังกล่าวถือว่าพนักงานมีปฏิสัมพันธ์กับคู่สมรสแสดงถึงการปฏิบัติ การเชื่อฟังคำสั่งไปในแนวทางเดียวกัน

การสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระ พบว่า มีการสื่อสารในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 21.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 3.47

โดยสรุป การสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในระดับสูง การสื่อสารดังกล่าวถือว่าพนักงานมีปฏิสัมพันธ์กับคู่สมรสแบบไม่มีขีดจำกัด กล่าวคือพนักงานสามารถโต้ตอบ แสดงความคิดเห็นกับคู่สมรสของตนได้อย่างเปิดเผย เพื่อเข้าใจละเอียดของสิ่งที่จะต้องการสื่อสารมากยิ่งขึ้น เพื่อความสัมพันธ์กับคู่สมรสของพนักงานเอง

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดาและมารดา สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม ดังนี้

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

(n=162)

การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็น บิดามารดา	มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
ด้านการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร							
1. ท่านใส่ใจดูแลเรื่องการเรียนของบุตร	91 (56.8)	66 (40.7)	4 (2.5)		3.53	0.54	สูง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็น บิดามารดา	มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
ด้านการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร (ต่อ)							
2. ท่านสามารถชมเชย เมื่อบุตรประสบ ความสำเร็จในการเรียน	91 (54.2)	69 (42.6)	2 (1.2)		3.54	0.53	สูง
3. ท่านสนับสนุนด้านการเรียนและอุปกรณ์	93 (57.4)	66 (40.7)	3 (1.9)		3.54	0.54	สูง
4. ท่านมีการพูดคุยกับบุตรเกี่ยวกับการ เรียนที่โรงเรียน	60 (37.1)	84 (53.7)	18 (11.2)		3.24	0.64	สูง
5. ท่านฝึกให้บุตรดูแลตนเองเมื่อเข้า สถานศึกษา	67 (40.4)	87 (53.7)	6 (3.7)	2 (1.2)	3.34	0.61	สูง
รวม					17.19	2.19	สูง
การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนุถนอมการของบุตร							
1. ท่านสามารถจัดหาของเล่นให้บุตรตาม พัฒนาการได้	57 (35.2)	97 (59.9)	8 (4.9)		3.28	0.55	สูง
2. ท่านอุ้ม โอบกอดหรือสัมผัสบุตรด้วย ความนุ่มนวล	76 (46.9)	74 (45.7)	12 (7.4)		3.38	0.62	สูง
3. ท่านส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ให้กับ บุตร	56 (34.6)	91 (56.2)	15 (9.3)		3.23	0.61	สูง
4. แม้งานจะมากแต่ท่านพยายามหาเวลา เพื่อทำกิจกรรมสร้างสรรค์กับบุตร	57 (35.2)	84 (51.9)	21 (13.0)		3.20	0.66	สูง
5. ท่านเปิดโอกาสให้บุตรมีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลที่ดีในหลากหลายวัย	56 (36.5)	93 (57.4)	10 (6.2)		3.29	0.88	สูง
รวม					16.41	2.64	สูง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็น บิดามารดา	มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
การจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างความมีวินัยให้แก่บุตร							
1. ท่านสามารถสังเกตและกำกับพฤติกรรม ของบุตร	61 (37.7)	91 (56.2)	8 (4.9)	2 (1.2)	3.29	0.62	สูง
2. ท่านสามารถสอนบุตรให้รู้จักช่วยเหลือ ตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัว	69 (42.6)	83 (51.2)	10 (6.2)		3.35	0.59	สูง
3. ท่านฝึกให้บุตรมีความรับผิดชอบต่อการ ทำการบ้าน	78 (48.2)	74 (45.7)	10 (6.2)		3.41	0.60	สูง
4. ท่านสอนบุตรในเรื่องการปรับตัวต่อ กาลเทศะต่าง ๆ	69 (42.6)	89 (54.9)	4 (2.5)		3.39	0.54	สูง
5. ท่านสามารถสอนให้บุตรรู้จักแบ่งเวลา ได้	44 (27.2)	105 (64.8)	12 (7.4)	1 (0.6)	3.17	0.58	สูง
รวม					16.61	2.23	สูง
การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร							
1. ท่านสามารถสอนให้บุตรของท่านรู้จัก การควบคุมอารมณ์โกรธ	41 (24.4)	102 (63.0)	18 (11.1)	1 (0.6)	3.11	0.60	สูง
2. ท่านอบรมสั่งสอนความประพฤติที่ดี ให้กับบุตร	67 (40.4)	84 (51.9)	10 (6.2)	1 (0.6)	3.33	0.62	สูง
3. ท่านฝึกให้ลูกมีอิสระรู้จักคิดเองทำเอง	59 (35.5)	96 (59.3)	7 (4.3)		3.31	0.55	สูง
4. ท่านสามารถสอนให้บุตรรู้จักการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างสร้างสรรค์	58 (35.9)	95 (58.6)	9 (5.6)		3.29	0.57	สูง
5. ท่านสามารถสอนให้บุตรแสดงออกทาง อารมณ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์	32 (18.8)	112 (69.1)	18 (11.1)		3.07	0.54	สูง
รวม					16.61	2.23	สูง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็น บิดามารดา	มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
การส่งเสริมสุขภาพกายของบุตร							
1. ท่านจัดหาอาหารที่เหมาะสมกับความ ต้องการตามวัยของบุตร	61 (36.7)	84 (51.9)	16 (9.9)	1 (0.6)	3.25	0.66	สูง
*2. ท่านไม่สามารถจัดเวลา สถานที่ สำหรับให้บุตรออกกำลังกายและเล่นได้ อย่างปลอดภัย	14 (8.6)	60 (37.0)	70 (43.2)	18 (11.2)	2.54	0.79	ปาน กลาง
3. ท่านสนับสนุนให้บุตรเลือก รับประทานอาหารที่มีประโยชน์	67 (41.4)	84 (51.9)	9 (5.6)	2 (1.2)	3.32	0.64	สูง
4. ท่านฝึกให้ลูกนอนตรงเวลา ไม่นอนดึก	54 (33.4)	68 (42.0)	38 (23.5)	2 (1.2)	3.06	0.79	สูง
5. ท่านดูแลเรื่องความสะอาดของร่างกาย และเสื้อผ้าให้แก่บุตร	69 (42.3)	75 (46.3)	17 (10.5)	1 (0.6)	3.30	0.68	สูง
รวม					15.47	2.13	สูง
โดยรวม					81.64	8.94	สูง

หมายเหตุ: เครื่องหมาย * หมายถึง ข้อคำถามเชิงลบ

จากตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาของ
พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า โดยรวม มีการรับรู้
ความเป็นบิดามารดา ในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 81.64 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ 15.267 เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร พบว่า มีการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียน อยู่
ในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 17.19 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 2.19

โดยสรุป พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการ
สนับสนุนความสำเร็จของบุตรที่โรงเรียน ส่วนใหญ่ทางองค์กรจะมีสวัสดิการให้กับพนักงานรวมถึงบุตร

ของพนักงานด้วย ไม่ว่าจะเป็นรถประจำทางในการรับส่งนักเรียน เพื่อไปเรียนในตัวอำเภอ หรือแม้กระทั่งในตัวเมืองจังหวัด ทั้งนี้ยังรวมไปถึงค่าเล่าเรียนของบุตร พนักงานก็ยังได้สวัสดิการในส่วนนี้

การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนันทนาการของบุตร พบว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนันทนาการของบุตร อยู่ในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 16.41 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.64

โดยสรุป พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร และทำกิจกรรมนันทนาการจะเห็นได้ชัดว่าพนักงานส่วนใหญ่เมื่อถึงวันหยุดจะพยายามหาเวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกับความครัว ทั้งนี้ทางสภาพแวดล้อมภายในเขื่อนสิริกิตียังมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อให้ทำกิจกรรมนันทนาการ ไม่ว่าจะเป็นการพายเรือคายัก การตกปลาเหนือเขื่อน ซึ่งยังมีโอกาสได้พบปะกับครอบครัวอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้บุตรสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก

การจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างควมมีวินัยให้แก่บุตร พบว่า การจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างควมมีวินัยให้แก่บุตรอยู่ในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 16.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.23

โดยสรุป พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการเสริมสร้างควมมีวินัยของบุตรที่อยู่ในระดับสูงนั้นสามารถอธิบายได้จากแบ่งเวลา ความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่สังคมในเรื่องของกฎระเบียบ หรือมารยาท ทั้งนี้ทั้งนั้นเป็นหน้าที่ของบิดามารดาในการเพื่อให้บุตรของตนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร พบว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร อยู่ในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 16.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.23

โดยสรุป พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตรนั้นเกิดจากการอบรมสั่งสอนให้บุตรรู้จักปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ การควบคุมอารมณ์ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากบุคคลรอบข้าง หรือสื่อทำให้บุตรปฏิบัติตามแบบพฤติกรรมที่เรียนรู้มา

การส่งเสริมสุขภาพกายของบุตร พบว่า การส่งเสริมสุขภาพกายของบุตรอยู่ในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.47 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.13

โดยสรุป พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการส่งเสริมสุขภาพกายของบุตร จากข้างต้นที่ได้กล่าวถึงในเรื่องของสวัสดิการของพนักงาน รวมถึงตัวบุตรเองก็ได้สวัสดิการในเรื่องของค่ารักษาพยาบาล ทั้งนี้ทางองค์กรเองได้จัดตั้งสถานพยาบาลเพื่อให้พนักงานรวมถึงครอบครัวได้มีพฤติกรรมในการรักษาสุขภาพ เช่น ทุกวันพุธของทุกสัปดาห์จะมีหมอพื้นเข้ามาตรวจอยู่เป็นประจำ ทำให้พนักงานพาบุตรหลายเข้ามาตรวจรักษาฟันฟรี

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตสมรส

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของคุณภาพชีวิตสมรสพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตสมรส

(n=162)							
คุณภาพชีวิตสมรส	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
บุคลิกภาพหรืออุปนิสัยส่วนตัว							
1. คู่สมรสของท่านพูดชื่นชม เมื่อท่านกระทำในสิ่งที่ดี	34 (21.0)	88 (54.3)	37 (22.8)	3 (1.9)	2.94	0.72	ปานกลาง
2. คู่สมรสของท่านให้กำลังใจท่านเสมอ ในขณะที่ท่านรู้สึกท้อถอยหรือไม่สบายใจ	50 (30.9)	80 (49.4)	30 (18.5)	2 (1.2)	3.10	0.73	สูง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

คุณภาพชีวิตสมรส	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
3. คู่สมรสของท่านสามารถพูดโต้แย้งกันโดยไม่ขึ้นเสียงและมีคำหยาบคาย	27 (16.7)	85 (52.5)	40 (24.7)	10 (6.2)	2.80	0.79	ปานกลาง
4. คู่สมรสและท่านมักจะเปิดเผยปัญหาส่วนตัวให้กันและกันฟัง	27 (16.7)	93 (57.4)	34 (21.0)	8 (4.9)	2.83	0.75	ปานกลาง
5. คู่สมรสของท่านสุภาพอ่อนโยนและให้เกียรติกัน	36 (21.8)	101 (61.2)	25 (15.2)	3 (1.8)	3.03	.666	สูง
รวม					14.79	2.79	ปานกลาง
การสื่อสารระหว่างกัน							
1. เมื่อท่านมีปัญหาคู่สมรสแสดงความเข้าใจถึงความรู้สึกของท่าน	32 (19.8)	96 (59.3)	34 (21.0)		2.99	0.64	ปานกลาง
*2. ท่านไม่สามารถเปิดเผยความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมากับคู่สมรส	15 (9.3)	60 (37.0)	69 (42.6)	18 (11.1)	2.56	0.81	ปานกลาง
3. คู่สมรสเข้าใจความรู้สึกของท่านโดยท่านไม่ต้องพูด	23 (14.2)	90 (55.6)	46 (28.4)	3 (1.9)	2.82	0.67	ปานกลาง
4. ท่านบอกความรู้สึกที่แท้จริงให้คู่สมรสทราบ	28 (17.2)	88 (54.3)	42 (25.9)	4 (2.5)	2.88	0.75	ปานกลาง
5. แม้อีกฝ่ายหนึ่งจะพูดด้วยความโกรธ ท่านก็สามารถใจเย็นตอบกลับไปได้	27 (19.7)	86 (51.3)	48 (29.6)	1 (0.6)	2.86	0.69	ปานกลาง
รวม					15.54	2.56	ปานกลาง
การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง							
1. ท่านและคู่สมรสพยายามปรับตัวเข้าหากันเพื่อลดปัญหาคความขัดแย้ง	41 (25.3)	108 (66.7)	13 (8.0)		3.17	0.55	สูง

หมายเหตุ: เครื่องหมาย * หมายถึง ข้อคำถามเชิงลบ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

คุณภาพชีวิตสมรส	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (ต่อ)							
2. เมื่อเกิดปัญหขึ้นในเรื่องใดก็ตามท่านและคู่สมรสมักช่วยกันแก้ไข	46 (28.4)	100 (61.7)	15 (9.3)	1 (0.6)	3.18	0.61	สูง
3. เมื่อเกิดความขัดแย้งในเรื่องใดก็ตามท่านและคู่สมรสสามารถปรับความเข้าใจกันได้	51 (31.5)	95 (58.6)	15 (9.3)	1 (0.6)	3.21	0.63	สูง
4. ท่านและคู่สมรสหาสาเหตุของปัญหาเพื่อดำเนินการแก้ไข	35 (21.6)	98 (60.5)	24 (14.8)	5 (3.1)	3.01	0.70	สูง
5. ท่านและคู่สมรสมองว่าปัญหาทุกปัญหามีทางออก	57 (35.2)	94 (58.0)	9 (5.6)	2 (1.2)	3.27	0.62	สูง
รวม					14.75	3.10	สูง
การจัดการด้านการเงิน							
1. ท่านและคู่สมรสทำบัญชีรายรับรายจ่ายครัวเรือนร่วมกัน	22 (13.6)	55 (34.0)	61 (37.7)	24 (14.8)	2.46	0.91	ปานกลาง
2. ท่านและคู่สมรสร่วมกันออกค่าใช้จ่ายตามสัดส่วนของรายได้	30 (18.5)	93 (57.4)	30 (18.5)	9 (5.6)	2.89	0.76	ปานกลาง
3. ท่านและคู่สมรสมีการวางแผนการเงินเพื่ออนาคต	61 (37.7)	73 (45.1)	23 (14.2)	5 (3.1)	3.17	0.79	สูง
4. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดสรรด้านการเงินภายในครอบครัว	44 (27.2)	94 (58.0)	20 (12.3)	4 (2.5)	3.10	0.70	สูง
5. ท่านและคู่สมรสวางแผนการใช้จ่ายภายใน-ครอบครัว	51 (31.5)	79 (48.8)	29 (17.9)	3 (1.9)	3.10	0.75	สูง
รวม					15.36	2.90	สูง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

คุณภาพชีวิตสมรส	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
กิจกรรมยามว่าง							
1. ท่านและคู่สมรสตกลงในการวางแผนทำกิจกรรมยามว่างร่วมกัน	28 (17.3)	89 (54.9)	40 (24.7)	5 (3.1)	2.86	0.73	ปานกลาง
2. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาว่างในการพักผ่อนด้วยกัน	36 (22.2)	83 (51.2)	36 (22.2)	7 (4.3)	2.91	0.78	ปานกลาง
3. ท่านมีความสุขเมื่อใช้เวลาอยู่ร่วมกับคู่สมรส	52 (32.1)	91 (56.2)	17 (10.5)	2 (1.2)	3.19	0.66	สูง
4. ท่านและคู่สมรสมีเวลารับประทานอาหารร่วมกัน	61 (37.7)	73 (45.1)	24 (14.8)	2 (1.2)	3.23	0.76	สูง
5. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาว่างอยู่บ้านทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ทำงานอดิเรก ดูโทรทัศน์	62 (38.3)	67 (41.4)	31 (19.1)	2 (1.2)	3.17	0.77	สูง
รวม					15.33	3.73	สูง
ความสัมพันธ์ทางเพศ							
1. ท่านหรือคู่สมรสพูดคุยเรื่องเพศต่อกันได้อย่างสบายใจ	37 (22.8)	84 (51.9)	33 (20.4)	8 (4.9)	2.94	0.82	ปานกลาง
2. ทุกครั้งที่มีความต้องการ คู่สมรสของได้สนองตามความต้องการทุกครั้ง	27 (16.7)	90 (55.6)	39 (24.1)	6 (3.7)	2.85	0.73	ปานกลาง
3. ท่านและคู่สมรสมีการพยายามสร้างบรรยากาศเพื่อความสัมพันธ์ทางเพศ	26 (16.6)	82 (50.6)	43 (26.5)	11 (6.8)	2.76	0.80	ปานกลาง
4. ท่านและคู่สมรสคิดว่าเพศสัมพันธ์ไม่ใช่สิ่งจำเป็นในชีวิตสมรส	12 (7.4)	51 (31.5)	71 (48.3)	28 (17.3)	2.71	0.84	ปานกลาง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

คุณภาพชีวิตสมรส	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
5. ท่านสามารถบอกความรู้สึกหรือความต้องการทางเพศกับอีกฝ่ายได้อย่างเปิดเผย	27 (16.7)	81 (50.0)	41 (25.3)	13 (8.0)	2.75	0.83	ปานกลาง
รวม					14.01	2.76	ปานกลาง
บุตรและการเป็นบิดามารดา							
1. ท่านและคู่สมรสร่วมกันดูแลบุตรด้วยความห่วงใย	101 (62.3)	54 (33.3)	6 (3.7)	1 (0.6)	3.57	0.06	สูง
2. ท่านและคู่สมรสร่วมกันดูแลสุขภาพบุตร	98 (60.5)	58 (35.8)	6 (3.7)		3.56	0.57	สูง
3. ท่านและคู่สมรสตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานศึกษาของบุตร	93 (57.4)	62 (38.3)	7 (4.3)		3.53	0.58	สูง
4. ท่านและคู่สมรสสอนบุตรให้รู้จักเชื่อฟังพ่อแม่	94 (58.0)	66 (40.7)	2 (1.2)		3.56	0.52	สูง
5. ท่านและคู่สมรสมีการวางแผนก่อนการมีบุตร	52 (33.1)	81 (50.0)	24 (14.8)	3 (1.9)	3.14	0.74	สูง
รวม					17.36	3.01	สูง
ครอบครัวและเพื่อน							
*1. มีญาติของคู่สมรสบางคนที่ท่านรู้สึกไม่ชอบคบกันอยู่	10 (6.2)	29 (17.9)	79 (48.8)	44 (27.2)	2.96	0.84	ปานกลาง
*2. ท่านมักมีปัญหาเกี่ยวกับญาติหรือเพื่อนของอีกฝ่าย	5 (3.1)	16 (9.9)	81 (50.0)	60 (37.0)	3.21	0.74	ปานกลาง
3. ท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวของคู่สมรส	49 (32.0)	81 (50.0)	24 (14.8)	8 (4.9)	3.06	0.81	สูง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

คุณภาพชีวิตสมรส	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
*4. พ่อแม่ของกลุ่มสมรสมักก้าว ถ่ายเรื่องในครอบครัว	7 (4.3)	28 (17.3)	57 (35.3)	70 (43.2)	3.17	0.87	สูง
5. ท่านและคู่สมรสปรึกษา ปัญหากับญาติหรือเพื่อนของ อีกฝ่าย	4 (2.5)	43 (26.5)	71 (43.8)	44 (27.2)	2.04	0.80	ปาน กลาง
รวม					15.31	1.98	ปาน กลาง
ความเท่าเทียมกันของบทบาทในการแบ่งงานที่บ้าน							
1. ท่านและคู่สมรสคิดว่าการ ทำงานนอกบ้านเป็นหน้าที่ ของทั้งผู้หญิงและผู้ชาย	48 (29.6)	74 (45.7)	31 (19.1)	9 (5.6)	2.99	0.84	ปาน กลาง
2. ท่านและคู่สมรสคิดว่า หัวหน้าครอบครัวควรเป็น ผู้ชาย	21 (13.0)	42 (25.9)	64 (39.5)	35 (21.6)	2.30	0.95	ปาน กลาง
3. ท่านและคู่สมรสสามารถ แบ่งงานกันทำตามความ เหมาะสม	45 (27.8)	95 (58.6)	22 (13.6)		3.14	0.63	สูง
4. ท่านและคู่สมรสคิดว่าการ เลี้ยงดูบุตรควรเป็นหน้าที่ของ ทั้งสองฝ่าย	84 (51.8)	68 (42.0)	8 (4.9)	2 (1.2)	3.46	0.67	สูง
5. ท่านและคู่สมรสคิดว่าการ จัดการด้านการเงินควรเป็น หน้าที่ของทั้งสองฝ่าย	79 (48.8)	73 (45.1)	9 (5.6)	2 (0.6)	3.42	0.63	สูง
รวม					15.30	3.74	สูง

หมายเหตุ: เครื่องหมาย * หมายถึง ข้อคำถามเชิงลบ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

คุณภาพชีวิตสมรส	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
มุมมองทางศาสนา							
1. ท่านและคู่สมรสตกลงใน การวางแผนทำกิจกรรมยาม ว่างร่วมกัน	55 (34.0)	72 (43.2)	34 (21.0)	3 (1.8)	3.09	0.78	ปาน กลาง
2. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาว่าง ในการพักผ่อนด้วยกัน	52 (32.1)	92 (56.8)	15 (9.3)	3 (1.9)	3.19	0.67	ปาน กลาง
3. ท่านมีความสุขเมื่อใช้เวลา อยู่ร่วมกับคู่สมรส	61 (37.7)	95 (58.6)	6 (3.7)		3.34	0.55	สูง
4. ท่านและคู่สมรสมีเวลา รับประทานอาหารร่วมกัน	35 (21.6)	60 (37.0)	55 (34.0)	12 (7.4)	2.72	0.89	สูง
*5. ท่านและคู่สมรสใช้เวลา ว่างอยู่บ้านทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ทำงานอดิเรก ดูโทรทัศน์	2 (1.2)	14 (8.6)	62 (38.3)	81 (51.9)	3.41	0.70	สูง
รวม					15.33	3.73	สูง

หมายเหตุ: เครื่องหมาย * หมายถึง ข้อคำถามเชิงลบ

จากตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพการสมรส พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพสมรสอยู่ในระดับที่สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 151.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 17.30 และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยส่วนตัว พบว่า บุคลิกภาพหรืออุปนิสัยส่วนตัว อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 14.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.79

ด้านการสื่อสารระหว่างกัน พบว่า การสื่อสารระหว่างกัน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.56

ด้านการแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้ง พบว่า การแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้ง อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 14.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.10

ด้านการจัดการด้านการเงิน พบว่า การจัดการด้านการเงิน อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.90

ด้านกิจกรรมยามว่าง พบว่า กิจกรรมยามว่าง อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.73

ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ พบว่า ความสัมพันธ์ทางเพศ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 14.01 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.76

ด้านบุตรและการเป็นบิดามารดา พบว่า บุตรและการเป็นบิดามารดา อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 17.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.01

ด้านครอบครัวและเพื่อน พบว่า ครอบครัวและเพื่อน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.98

ด้านความเท่าเทียมต่อการแบ่งบทบาทหน้าที่ในบ้าน พบว่า ความเท่าเทียมต่อการแบ่งบทบาทหน้าที่ในบ้าน พบว่า อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.74

ด้านมุมมองทางศาสนา พบว่า มุมมองทางศาสนา อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.76 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.65

โดยสรุป พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมอยู่ในระดับสูงนั้น ส่วนใหญ่คือ ด้านบุตรและการเป็นบิดามารดา (ค่าเฉลี่ย 17.36) รองลงมา คือ ด้านมุมมองทางศาสนา (ค่าเฉลี่ย 15.76) พบว่า ด้านบุตรและการเป็นบิดามารดาของพนักงานมีการให้ความสำคัญในการทำกิจกรรมกับครอบครัว อย่างไรก็ตามด้านมุมมองทางศาสนาก็สำคัญกับประชากรกลุ่มดังกล่าว กล่าวคือ ในพื้นที่ใกล้กับองค์กรนี้ก็มีชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางศาสนาใด ๆ ก็ตาม ส่วนใหญ่แล้วพนักงานก็ยังไปประกอบกิจกรรม

ทางศาสนาอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้เชื่อนสิริกิติ์ยังมีส่วนสนับสนุนกับวัดอยู่เป็นประจำ เช่น การทำความสะอาดวัด จัดให้พนักงานมีกิจกรรมในการทำความสะอาดวัด ปรับปรุง ซ่อมแซม ซึ่งทำให้พนักงานมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น

ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามเพศ โดยวิธี t – test (n=162)

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value	สรุปผลการทดสอบ
โดยรวม						
ชาย	100	149.16	20.60	1.490*	.004	แตกต่าง
หญิง	62	153.16	14.82			

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 9 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เชื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาค่าเฉลี่ยระหว่างเพศชายและเพศหญิงแล้ว พบว่าเพศหญิงมีคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าเพศชาย

สมมติฐานที่ 1.2 พนักงานที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ตารางที่ 10 จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน
จำแนกตามอายุ

(n=162)

คุณภาพชีวิตสมรส	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.
โดยรวม			
ต่ำกว่า 30 ปี	20	155.55	14.15
31-40 ปี	25	148.64	17.80
41-50 ปี	53	153.56	17.07
51-60 ปี	64	152.00	18.55
รวม	162	151.62	17.30

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามอายุโดยการวิเคราะห์
ความแปรปรวน

(n=162)

	แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F	p	สรุปผล
คุณภาพชีวิตสมรส							
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1063.857	3	493.715	1.670	.176	ไม่แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	46527.886	158	295.581			
	รวม	47591.744	161				

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 11 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตสมรสจำแนกระหว่างช่วงอายุพบว่า พนักงานที่มีอายุ ต่ำกว่า 30 ปี มีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสูงสุด (ร้อยละ 155.55)

สมมติฐานที่ 1.3 พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ตารางที่ 12 จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามระดับการศึกษา

(n=162)

คุณภาพชีวิตสมรส	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.
โดยรวม			
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า	20	152.45	13.53
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.	44	146.98	18.70
อนุปริญญาหรือ ปวส.	29	151.66	16.40
ปริญญาตรีขึ้นไป	69	154.40	17.43
รวม	162	151.62	17.30

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

(n=162)

	แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F	p	สรุปผล
คุณภาพชีวิตสมรส							
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1481.45	3	25.284	1.670	.177	
	ภายในกลุ่ม	46110.598	158	28.377			ไม่แตกต่าง
	รวม	47591.744	161				

ตารางที่ 13 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตสมรส พบว่า พนักงานมีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีคุณภาพชีวิตสมรสสูงสุด (ร้อยละ 154.40) อย่างไรก็ตามพบว่าค่าเฉลี่ยขั้นต่ำที่สุดไม่ใช่พนักงานที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น แต่เป็นพนักงานที่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือ ปวส. (ร้อยละ 146.98)

สมมติฐานที่ 1.4 พนักงานที่มีรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ตารางที่ 14 จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตาม รายได้ต่อเดือน

(n=162)

คุณภาพชีวิตสมรส	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
โดยรวม			
น้อยกว่า 10,000 บ.	24	153.71	17.98
10,001-30,000 บ.	34	151.33	15.55
30,001-50,000 บ.	37	145.83	20.05
50,001-70,000 บ.	32	150.72	14.95
70,001 บาทขึ้นไป	35	157.23	16.23
รวม	162	151.62	17.30

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามรายได้ต่อเดือนโดย การวิเคราะห์ความแปรปรวน

(n=162)

	แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F	p	สรุป
คุณภาพชีวิตสมรส							
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2439.812	4	609.953	2.234*	.049	
	ภายในกลุ่ม	45151.932	157	291.303			แตกต่าง
	รวม	47591.744	161				

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 15 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่ม คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน โดยจำแนกตามตัวแปร รายได้ต่อเดือน

(n=162)

รายได้ต่อเดือน	คุณภาพชีวิตสมรส					
	$\bar{X}$	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
(1) น้อยกว่า 10,000 บ.	153.71	--	ns	*	ns	ns
(2) 10,001 - 30,000 บ.	151.33		--	ns	ns	*
(3) 30,001- 50,000 บ.	145.83			--	ns	ns
(4) 50,001- 70,000 บ.	150.72				--	ns
(5) 70,000บ.ขึ้นไป	157.23					--

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 16 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท (ค่าเฉลี่ย 127.71) กับรายได้ต่อเดือน 30,001- 50,000 บาท (ค่าเฉลี่ย 123.89) และรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 10,001-30,000 บาท (ค่าเฉลี่ย 127.71) กับรายได้ต่อเดือน 70,001 บาทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 132.13) มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคู่อื่นๆ มีคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.5 พนักงานที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ตารางที่ 17 จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามระดับตำแหน่ง

(n=162)

คุณภาพชีวิตสมรส	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
โดยรวม			
ระดับ 3 ลงมา	54	151.75	17.65
ระดับ 4-5	26	143.35	15.20
ระดับ 6-7	57	154.05	18.43
ระดับ 8 ขึ้นไป	25	154.48	13.84
รวม	162	151.62	17.30

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามระดับตำแหน่งโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

(n=162)

	แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F	p	สรุปผล
คุณภาพชีวิตสมรส							
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2316.969	3	772.32	2.661*	.050	
	ภายในกลุ่ม	45274.78	158	290.22			แตกต่าง
	รวม	47591.74	161				

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 18 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน โดยจำแนกตามตัวแปรระดับตำแหน่ง

(n=162)

ระดับตำแหน่ง	คุณภาพชีวิตสมรส				
	$\bar{X}$	(1)	(2)	(3)	(4)
(1)ระดับ 3 ลงมา	143.35	--	ns	ns	ns
(2)ระดับ 4-5	151.75		--	**	**
(3)ระดับ 6-7					.ns
	154.05			--	
(4)ระดับ 8 ขึ้นไป	154.48				--

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 19 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีระดับตำแหน่ง 4-5 (ค่าเฉลี่ย 151.75) กับระดับตำแหน่ง 6-7 (ค่าเฉลี่ย 154.05) และระดับตำแหน่ง 4-5 (ค่าเฉลี่ย 151.75) กับระดับตำแหน่ง 8 ขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 154.48) มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ มีคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.6 พนักงานระยะเวลาการสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ตารางที่ 20 จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามระยะเวลาในการสมรส

(n=162)

ระยะเวลาการสมรส	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value	สรุปผล
						การทดสอบ
โดยรวม						ไม่
ต่ำกว่า 7ปี	34	149.16	150.06	2.260	.711	แตกต่าง
7 ปีขึ้นไป	128	153.16	157.61			

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า 7 ปี และ 7 ปีขึ้นไปคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตามหากพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า พนักงานที่มีระยะเวลาการสมรส 7 ปีขึ้นไปมีคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่าพนักงานที่มีระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า 7 ปี

สมมติฐานที่ 1.7 พนักงานที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ตารางที่ 21 จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าจำแนกตามจำนวนบุตร

						(n=162)
จำนวนบุตร	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value	สรุปผลการทดสอบ
โดยรวม						แตกต่าง
1 คน	72	151.76	17.98	1.554*	.005	
มากกว่า 1 คน	90	151.44	16.86			

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 21 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีจำนวนบุตร 1 คน และ มากกว่า 1 คน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อย่างไรก็ตามหากพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า พนักงานที่มีจำนวนบุตรมากกว่า 1 คน มีคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่าพนักงานที่มีจำนวนบุตร 1 คน

สมมติฐานที่ 2. พนักงานที่มีบทบาททางเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ตารางที่ 22 จำนวน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตาม
บทบาททางเพศ

(n=162)

คุณภาพชีวิตสมรส	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.
บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว	29	147.79	16.21
บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว	30	154.53	16.25
บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่	57	157.79	18.45
บทบาททางเพศไม่ชัดเจน	47	144.17	13.52
รวม	162	151.62	17.30

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานจำแนกตามบทบาททางเพศโดย
การวิเคราะห์ความแปรปรวน

(n=162)

	แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F	p	สรุปผล
คุณภาพชีวิตสมรส							
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	5545.374	3	1818.12	6.800	.000	แตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	42510.33	158	267.36			
	รวม	47964.71	161				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้า โดย
จำแนกตามตัวแปรบทบาททางเพศ

(n=162)

บทบาททางเพศ	คุณภาพชีวิตสมรส				
	$\bar{X}$	(1)	(2)	(3)	(4)
(1) บทบาททางเพศแบบมี ความเป็นชายสูงลักษณะเดียว	147.79	--	ns	*	ns
(2) บทบาททางเพศแบบมี ความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว	154.53		--	ns	*
(3) บทบาททางเพศแบบมี ความเป็นชายและความเป็น หญิงสูงทั้งคู่	157.79			--	*
(4) บทบาททางเพศไม่ชัดเจน	144.17				--

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 24 พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีบทบาททางเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว กับบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าพนักงานที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (ค่าเฉลี่ย 147.79) มีแนวโน้มคุณภาพชีวิตสมรสต่ำกว่าบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (ค่าเฉลี่ย 157.79)

พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีบทบาททางเพศที่มีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว กับบทบาททางเพศแบบไม่ชัดเจนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าพนักงานที่มีบทบาททางเพศที่มีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (ค่าเฉลี่ย 154.53) มีแนวโน้มคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าบทบาททางเพศแบบไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 144.17)

พนักงานการไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีบทบาททางเพศ กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นหญิงและชายสูง กับบทบาททางเพศแบบไม่ชัดเจนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าพนักงานที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (ค่าเฉลี่ย 157.79) มีคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่าบทบาททางเพศแบบไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 114.17)

สมมติฐานที่ 3. การสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน

ตารางที่ 25 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างคู่สมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน

(n=162)

คุณภาพชีวิตสมรส	การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	
	r	P
ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตาม	.464**	.000
ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบส่งเสริมมีส่วนร่วมอย่างอิสระ	.464**	.000
รวม	.537**	.000

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ตารางที่ 25 พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสของพนักงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตาม และ ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4. ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน

ตารางที่ 26 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับ
คุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน

(n=162)

คุณภาพชีวิตสมรส	การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา	
	r	P
ด้านการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร	.336**	.000
ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนุถนอมการของบุตร	.448**	.000
ด้านการจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างความมีวินัยให้แก่บุตร	.344**	.000
ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร	.471**	.000
ด้านการส่งเสริมสุขภาพกายของบุตร	.413**	.000
รวม	.485**	.000

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ตารางที่ 26 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 หมายความว่า ถ้าพนักงานการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาสูงขึ้น ก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ทำให้สามารถยอมรับสมมติฐานที่ 3 ที่ว่าการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส

ข้อวิจารณ์

ผลการวิจัยเรื่องบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถของตนในการเป็น บิดามารดา และคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยขอเสนอข้อวิจารณ์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พนักงานเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.2 ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 38.8 ระดับการศึกษาของพนักงานอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.8 ตำแหน่งของพนักงานอยู่ที่ระดับ 6-7 คิดเป็นร้อยละ 35.2 รายได้ของพนักงานต่อเดือน 30,001-50,000 ร้อยละ 22.3 ระยะเวลาการคู่สมรส 7 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 77.6 และจำนวนบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ถึงแม้จะไม่สอดคล้องกับสัดส่วนประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2554 ที่พบว่าประชากรเพศหญิง (32,546,885 คน) เพศชาย (31,529,148 คน) (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง, 2555) แต่พนักงานที่ทำงาน กฟผ. ทั่วประเทศแล้วนั้นพบว่าเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง (อัตรากำลังพนักงานผู้ปฏิบัติงาน กฟผ., 2557) พนักงานส่วนใหญ่อายุ 50 ปีขึ้นไป การศึกษาของพนักงานอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมตามแนวคิดของ Erikson ที่กล่าวว่าเป็นระยะของวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย (40 ปีขึ้นไป) เป็นระยะแต่งงาน และมีชีวิตครอบครัว หรือทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ อย่างมั่นคง เมื่อสามารถบรรลุอัตลักษณ์ของตนเอง ก็จะสามารถสร้างและแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์อย่างสนิทสนมกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2544) ด้านรายได้ของพนักงาน พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 30,000 – 50,000 บาท ทั้งนี้สอดคล้องกับการประกอบอาชีพและรายได้ของพนักงาน ที่ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ สำหรับพนักงานที่มีระยะเวลาการสมรสส่วนใหญ่ คือ ระยะเวลาสมรส 7 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 79.0 และเมื่อพิจารณาจำนวนบุตรและประเภทของครอบครัวของพนักงาน พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร 2 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 55.6 ซึ่งอาจเป็นโครงสร้างของรูปแบบครอบครัวไทยที่มีขนาดเล็กลง ครอบครัวมีจำนวนบุตรลดลงลักษณะครอบครัวขยายจึงค่อย ๆ ลดจำนวนลงเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น (ชาย โพธิ์สิตา, 2554)

บทบาททางเพศ

การศึกษาการบทบาททางเพศคู่สมรสของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่พนักงานมีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ จำนวน 57 คน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.90) รองลงมา คือ บทบาททางเพศมีความเป็นชายลักษณะเดียว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.10) รองลงมา คือ บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.10) และสุดท้ายบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและหญิงต่ำทั้งคู่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.90) ซึ่งให้เห็นว่าพนักงานส่วนใหญ่มีบทบาททางเพศลักษณะแบบความเป็นชายสูงและหญิงสูงทั้งคู่ ซึ่ง Bem (1981) ได้อธิบายไว้ว่า บทบาททางเพศดังกล่าวเป็นบทบาทที่แสดงเหมาะสมที่สุด เนื่องจากเพศชายก็มีความเข้มแข็ง และมีภาวะความเป็นผู้นำได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ในทางตรงกันข้ามเพศหญิงที่มีความอ่อนโยน ก็มีภาวะความเป็นผู้นำได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปเช่นกัน ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ปฏิบัติหรือสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เป็นการผสมผสานความเข้มแข็งของผู้ชายและความอ่อนโยนของผู้หญิง ปรับตัวง่าย มีแนวโน้มคุณภาพชีวิตสมรสดีกว่าบทบาททางเพศในลักษณะอื่น ๆ ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี

รองลงมาพนักงานส่วนใหญ่มีบทบาททางเพศลักษณะแบบความเป็นชายสูง สอดคล้องกับ (จิตรกรณ วนัส, 2537) ที่กล่าวว่า สังคมยอมรับกับบทบาทของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง พ่อแม่มีบทบาทเชิงอำนาจมากกว่าแม่ ซึ่งค่านิยมนี้ยังสื่อเนื่องมาสู่บทบาทหน้าที่ทางสังคม ผู้ชายมักทำงานมากกว่าผู้หญิง และได้รับผลประโยชน์มากกว่า แม้ปัจจุบันผู้หญิงจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นก็ตาม และยังสอดคล้องกับ (Bem, 1981) ที่จัดกลุ่มบทบาททางเพศเอาไว้ กล่าวคือ บทบาททางเพศมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว อธิบายไว้ว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความกล้าหาญ มีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว เข้มแข็ง กล้าตัดสินใจ เป็นต้น

การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

การศึกษาการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พนักงานมีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตามโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.96) มากกว่าการสื่อสารในครอบครัวแบบมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.80) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยมีความสามัคคีมีการสื่อสารอย่าง

ประสิทธิภาพส่งผลทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันมีความผูกพันทางอารมณ์ ใกล้ชิดมีความผูกพันกันทางจิตใจ มีความยืดหยุ่นเพียงพอในกฎระเบียบ มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการยอมรับ ส่งเสริมให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม ประเพณี ความเชื่อร่วมกันตามที่คู่สมรสยึดถือในทิศทางเดียวกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีแรงจูงใจและความคาดหวังต่อกัน ทำให้เกิดความรัก สอดคล้องกับ (หลุย จำปาเทศ, 2533:56-57) ที่ได้แบ่งการสื่อสารเป็นสองลักษณะ หนึ่งในนั้นคือการสื่อสารทางเดียว กล่าวคือ การสื่อความหมายของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ไปในทิศทางเดียวกัน โดยปราศจากการโต้แย้ง การสื่อสารแบบนี้ทำให้ทั้งผู้ส่งและผู้รับเกิดความสบายใจ สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสที่เกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล สำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสอดคล้องกับ ทั้งนี้ทั้งนั้นการสื่อสารแบบคล้อยตามอาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดการผิดพลาดได้มากกล่าวคือคู่สมรสจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์โดยการโต้ตอบ การทำกิจกรรมรวมถึงการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกร่วมกัน ได้อย่างเปิดเผย (Koemer and Fitzpatrick, 1997)

ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

การศึกษาความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าพนักงานมีการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตรโดยรวมอยู่ในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.19) ทั้งนี้เนื่องมาจากพนักงานตัดสินใจในความสามารถของตนเองในการประกอบกิจกรรมที่กำหนดภายใต้สถานการณ์ที่เฉพาะ นั่นคือการกระทำที่พนักงานให้การสนับสนุนบุตรให้ประสบความสำเร็จในโรงเรียน สำหรับพนักงานส่วนใหญ่ที่มีบุตร มีการเริ่มวางแผนการศึกษาตั้งแต่นั้น ๆ เพราะการให้การศึกษาที่ดีแก่บุตรเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อแม่ควรเอาใจใส่ เพื่อให้ลูกมีความรู้และพึ่งพาตัวเองได้ในอนาคต การวางแผนการศึกษา เริ่มต้นจากการหาข้อมูลสถานศึกษา ค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาอื่นๆ หลักสูตรการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม การเดินทาง ฯลฯ เพื่อเปรียบเทียบหลายๆ ทางเลือก แล้วจึงพิจารณาเลือกให้เหมาะสมกับความต้องการและสถานภาพทางการเงินของครอบครัว หน้าที่ของบิดามารดาคือการเลี้ยงดูบุตร ให้การศึกษาแก่บุตร เพื่อบุตรจะได้เติบโตเป็นคนดีของสังคมต่อไป สอดคล้องกับ (สมพร เทพสิทธิ์, 2539: 39) ที่กล่าวไว้ว่า พ่อแม่มีหน้าที่ในการถ่ายทอดการเรียนรู้และภูมิปัญญาแก่สมาชิกในครอบครัว และส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา มีความสนใจใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักใช้เหตุผล

คุณภาพชีวิตสมรส

การศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 151.62) และเมื่อแยกพิจารณาคุณภาพชีวิตสมรสเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสด้านการแก้ไขปัญหความขัดแย้งสูงสุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.81) รองลงมา คือ ด้านมุมมองทางศาสนา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.74) และต่ำที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.99) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำรงชีวิตของพนักงานสามารถจัดการเกี่ยวกับทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในชีวิตสมรสหรือความสัมพันธ์ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ โสภา ชปิลมันท์ (2534) ได้กล่าวถึง ชีวิตสมรสที่จะประสบความสำเร็จว่ามีลักษณะมีชีวิตสมรสที่ยั่งยืน แม้ว่าคู่สมรสจะผ่านเหตุการณ์เลวร้ายบางอย่าง เช่น ความยากจนอันแสนสาหัส การมีปัญหาความขัดแย้งทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง แต่ถ้าไม่ถึงขั้นที่ทำให้สามีภรรยาแยกกันอยู่หรือหย่าร้างกัน ก็นับว่าเป็นการสมรสที่ยั่งยืนสมดังคำอวยพรของไทยที่ว่า “ให้อยู่ด้วยกันจนแก่จนเฒ่า ถือไม้เม้ายอดทอง กระบองยอดเพชร” และสอดคล้องกับ เกษม ดันดิพลชีวะ (อ้างถึงใน กนิษฐา, 2540) กล่าวคือ มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความเข้าใจเกิดขึ้นได้ด้วยความสนใจ ใส่ใจความรู้สึกของกลุ่มสมรส และการรับฟังสมาชิกระหว่างกันต้องสามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผยไม่ต้องปิดบังกันและพร้อมที่จะช่วยเหลือกันเพื่อลดปัญหาข้อข้องใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นการที่คนเราเข้าใจกันและกันจะลดปัญหาข้อขัดแย้งได้ซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งของครอบครัว

ด้านมุมมองทางศาสนา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.74) ทั้งนี้เนื่องมาจากพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหญิงและชายนั้น มีความสอดคล้องกันในเรื่องมุมมองทางศาสนา นั่นก็คือพนักงานส่วนใหญ่ พุทธศาสนิกชนส่งผลต่อการปฏิบัติตามคำสอน การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน สอดคล้องกับ Cohen (2009) กล่าวคือการศึกษาวิจัยดังกล่าวทำกับกลุ่มประชากรชาวอิสราเอล ซึ่งกลุ่มประชากรล้วนแต่นับถือศาสนาอิสลามส่งผลให้มุมมองทางศาสนาของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวที่นับถือศาสนาเดียวกันนั้นมีแนวปฏิบัติ ความเชื่อถือศรัทธาและการปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนาก็จะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในทางตรงกันข้ามถ้านับถือศาสนาต่างก็อาจจะเกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตสมรส เช่น อีกคนหนึ่งไปวัดอีกคนหนึ่งไปโบสถ์ หรือปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของบุตรที่เกิดมาว่าจะให้นับถือศาสนาอะไร เป็นต้น แต่ไม่สอดคล้องกับ สุวรรณ พุทธิศรี (2545) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน จึงได้ให้ความสนใจในกิจกรรมทางศาสนามาก่อนข้างน้อย ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้จะต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพและหารายได้เลี้ยงครอบครัวมากขึ้นเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาจึงลดลง

ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.99) ทั้งนี้เนื่องมาจากพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอายุ 50 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นระยะวัยผู้ใหญ่ปลาย เป็นช่วงวัยที่คู่สมรมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันน้อยลง ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพมากขึ้น สอดคล้องกับ มัลลิกา สมสกุล, 2543 อ่างใน กมลา แสงสีทอง, 2532) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวของกลุ่มสมรสเกี่ยวกับการปรับความสัมพันธ์ทางเพศว่า ครอบครัวไทยมักจะมีภาวะที่จะต้องเอาใจใส่ในแง่ทางเศรษฐกิจมากกว่าสิ่งใด การละเลยสิ่งเหล่านี้ถ้ามีมากจะเป็นหนทางนำไปสู่ปัญหาครอบครัวสลาย หรือคู่สมรสหันเหไปสู่บุคคลที่ให้ความเอาใจใส่แทน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อยดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากคนที่เป็นโสดมาเป็นคนที่สมรสทำให้หญิงชายต้องมีการปรับตัวต่อสถานภาพใหม่ โดยมีการคำนึงถึงการยอมรับซึ่งกันและกัน และความแตกต่างของแต่ละฝ่ายทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน ลักษณะทางสังคมทั้งชายและหญิงมีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน บทบาทความเท่าเทียม ผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านมากยิ่งขึ้น มีส่วนช่วยในเรื่องเศรษฐกิจของครอบครัว สอดคล้องกับ ปัทมา ว่าพัฒนางศ์ (2551) ที่อธิบายไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องของบทบาททางเพศ ทั้งนี้เนื่องจากเพศหญิงมีลักษณะนิสัยอ่อนโยน จะคำนึงถึงคนอื่นมากกว่า ในทางตรงกันข้ามเพศชายมีการใช้ชีวิตที่ประมาท โลดโผน สุ่มเสี่ยง รุนแรง และขาดความรอบรอบมากกว่าเพศหญิงจากสถิติการเสียชีวิต ส่งผลถึงคุณภาพชีวิตสมรสของเพศหญิงจึงดีกว่า ทั้งนี้ทั้งนั้นจำเป็นต้องมองภาพรวมของความสัมพันธ์ของบุคคลสองคน

สมมติฐานที่ 1.2 พนักงานที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนลิริกิตี) จังหวัดอุดรดิตถ์ ส่วนใหญ่แล้วอายุอยู่ที่ช่วง 51 ปีขึ้นไป รองลงมา คือ 41 – 50 ปี ซึ่งค่าเฉลี่ยไม่ต่างกันมากนัก พนักงานอายุที่มากกว่า เพราะมีความมั่นคงทางด้านการงาน กว่าจะก้าวเข้ามาสู่ระดับที่สูงต้องใช้เวลา เมื่อเวลาผ่านไปอายุย่อมเพิ่มขึ้น มีประสบการณ์มากกว่า แตกต่างกับพนักงานที่อายุน้อย ๆ ถึงแม้จะมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสจึงทำให้พนักงานที่อายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจชีวิตสมรสแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับพนาศ อุ้งพระ (2551) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีอายุไม่แตกต่างกัน มีความแตกต่างในเรื่องของการทำงาน ประสบการณ์ แตกต่างกับบุคคลที่มีอายุน้อยกว่าที่ต้องใช้เวลาในการปรับตัวในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านการสร้างความสัมพันธ์ หรือ ชีวิตแต่งงาน แต่สอดคล้องกับงามตา วินันทานนท์ (2545) พบว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูง จะมีวุฒิภาวะในการตัดสินใจ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ที่สะสมมามีมากกว่า จึงทำให้สภาพชีวิตหลังสมรสมีคุณภาพสูงมากขึ้นไป และยังกล่าวอีกว่า คู่สมรสที่มีชีวิตร่วมกันที่มีความคล้ายคลึงทางการศึกษา การดำเนินชีวิตหลังแต่งงานก็จะมีคุณภาพสูงมากขึ้นเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ Burr (1970) ได้ตั้งสมมติฐานว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรส ซึ่งความสัมพันธ์นั้นเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกและผลจากการศึกษาทำให้เห็นว่าคู่สมรสที่มีอายุแรกสมรสต่ำ การปรับตัวในชีวิตสมรสจะต่ำกว่าคู่สมรสที่มีอายุแรกสมรสสูงกว่าทั้งนี้เป็นเพราะว่าบุคคลที่แต่งงานในขณะที่มีอายุน้อยนั้นความรับผิดชอบต่าง ๆ ตลอดจนวุฒิภาวะ นั้นตามธรรมชาติโดยเฉลี่ยแล้วย่อมมีน้อยกว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่า ทำให้การปรับตัวในการมีชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นย่อมกระทำได้อย่างกว่าและประสบการณ์ในการเรียนรู้ชีวิต ดังนั้นเมื่อการปรับตัวถ้าในระดับต่ำย่อมส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตสมรสต่ำไปด้วย ทำให้สามารถสรุปได้ว่าการศึกษาที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาใด มีการยึดถือแนวคิด ทักษะการดำรงชีวิต และการแก้ไขปัญหาโดยยึดแนวทางขององค์กร การชี้แนะ คำสั่งสอนและคำแนะนำที่ดีในการดำรงชีวิตจากผู้บังคับบัญชา และแบบแผนที่ดีของการประพฤติปฏิบัติตน ตลอดจนความผูกพัน ความใกล้ชิด การมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และ

มีการสนับสนุนของบุคคลที่อยู่ในองค์กรส่งเสริมให้พนักงานผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมกัน มีการแบ่งปัน พบปะ พูดคุย ระหว่างบุคคลในองค์กรที่มีทั้งระดับการศึกษาสูง หรือแม้แต่ผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยลูอิสและสเปนเนียร์ (Lewis & Spanier, 1979 อ้างถึงใน งามตา วนิทนานนท์และคณะ 2544: 16) กล่าวว่าไว้ว่า คู่สมรสที่มีการศึกษาในระดับที่คล้ายคลึงกันทางด้านการศึกษามากเท่าใด การดำเนินชีวิตหลังแต่งงานก็มีคุณภาพสูงมากเท่านั้น นั่นก็หมายความว่าการศึกษาต่างกันมีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.4 พนักงานที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ส่วนใหญ่พนักงานมีระดับ 6-7 คิดเป็นร้อยละ (35.2) และรองลงมา คือ ต่ำกว่าระดับ 3 ลงมา คิดเป็นร้อยละ (33.9) สามารถอธิบายได้ในเรื่องของความมั่นคงทางด้านการงาน กว่าจะก้าวเข้ามาสู่ระดับที่สูงต้องใช้เวลา ดังนั้นเมื่อเวลาผ่านไปอายุย่อมเพิ่มขึ้น พนักงานองค์กรดังกล่าวย่อมได้รับตำแหน่งเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาของตนที่จะสุทธิได้ เช่น พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ปวส. ระดับตำแหน่งก็จะสุทธิที่ระดับ 4 ซึ่งนั่นก็แล้วแต่ความสามารถของพนักงานแต่ละคน การอธิบายตำแหน่งจึงมีความสอดคล้องไปกับเรื่องของรายได้ ระดับตำแหน่งที่สูงรายได้ย่อมมากไปด้วย ดังนั้นทำให้พนักงานที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่าง ซึ่งหมายความว่าพนักงานมีตำแหน่งต่างกัน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน สอดคล้องกับ ลูอิสและสเปนเนียร์ (Lewis & Spanier, 1979 อ้างถึงใน สมเกียรติ เบญจศาสตร์, 2542 : 20-21) ที่กล่าวว่า รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญ รายได้สูงมักมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่า รวมไปถึงการตัดสินใจในเรื่องการจัดการด้านการเงิน ทำให้มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส

สมมติฐานที่ 1.5 พนักงานที่มีรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า รายได้ของพนักงานมีผลต่อระดับคุณภาพชีวิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยในชีวิตสมรสอย่างหนึ่ง สอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (Theory of marital quality and marital stability) ของลูอิสและสเปนเนียร์ (Lewis & Spanier, 1979 อ้างถึงใน สมเกียรติ เบญจศาสตร์, 2542 : 20-21) ที่กล่าวว่า

รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ กับ คุณภาพชีวิตสมรสด้านความพึงพอใจในชีวิตสมรส สอดคล้องกับ สายสุรี จุติกุล (อ้างถึงใน คณะกรรมการด้านครอบครัว, 2537) กล่าวว่า เศรษฐกิจเป็นพื้นฐานและปัจจัยเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในครอบครัวระดับหนึ่ง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวที่สำคัญ คือ ปัญหาในเรื่องรายได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการพื้นฐานของครอบครัว แต่ได้ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ลัดดา รัตตะรัตน (2550 : 103-104) กล่าวว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของครู โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าคู่สมรสจะมีรายได้เท่าใดก็ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของครู โรงเรียนเอกชน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญประครอง ภาณุรัตน์ (2531: 78-81) ที่พบว่า รายได้ก็ไม่มีผลกับคุณภาพชีวิตสมรสที่ศึกษากับสตรีทำงานรัฐบาลและเอกชนที่สมรสแล้ว

สมมติฐานที่ 1.6 พนักงานที่มีระยะเวลาการสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีระยะเวลาการสมรสไม่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า ระยะเวลาการสมรสของพนักงานไม่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาการสมรสเป็นปัจจัยในชีวิตสมรสที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทกานต์ วงษ์ปัญญา (2542: 54-62) ที่ศึกษาปัจจัยคู่สมรสที่แต่งงาน 3-10 ปี และยังอยู่ด้วยกัน พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความพึงพอใจกับระยะเวลาการสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ Burr (1970) ได้ตั้งสมมติฐานว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรส ซึ่งความสัมพันธ์นั้นเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกและผลจากการศึกษาทำให้เห็นว่าคู่สมรสที่มีอายุแรกสมรสต่ำ การปรับตัวในชีวิตสมรสจะต่ำกว่าคู่สมรสที่มีอายุแรกสมรสสูงกว่าทั้งนี้เป็นเพราะว่าบุคคลที่แต่งงานในขณะที่มีอายุน้อยนั้นความรับผิดชอบต่าง ๆ ตลอดจนวุฒิภาวะนั้นตามธรรมชาติโดยเฉลี่ยแล้วย่อมมีน้อยกว่าผู้ที่มีอายุสูงวัยกว่า ดังนั้นการปรับตัวในการมีชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นย่อมกระทำได้ยากกว่าและประสบการณ์ในการเรียนรู้ชีวิต ตลอดจนการยับยั้งชั่งใจย่อมมีน้อยกว่าผู้ที่ผ่าน โลกมามากกว่า ดังนั้นเมื่อการปรับตัวถ้าในระดับต่ำย่อมส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตสมรสต่ำไปด้วย และ ไม่ยังสอดคล้องกับ จรินทร์ ทรุขอยู่ (2551) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพึงพอใจในงานของตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน อายุแรกสมรสของภรรยา และ ระยะเวลาการสมรส

สมมติฐานที่ 1.7 พนักงานที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า จำนวนบุตรของพนักงานมีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนบุตรเป็นปัจจัยในชีวิตสมรสที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชัยมะโนแก้ว (2545) ที่ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส พบว่ามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจกับจำนวนบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ตัวชี้วัดของการมีบุตรเพิ่มขึ้นต่อครอบครัว พบว่า มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของกลุ่มสมรสถ้าไม่พร้อมที่จะมีบุตร

สมมติฐานที่ 2 บทบาททางเพศต่างกัน พนักงานมีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีบทบาททางเพศ มีความแตกต่างทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 หมายความว่า พนักงานมีแนวโน้มในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติในบทบาททางเพศ มีความรับผิดชอบนำมาซึ่งมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีสมรสย่อมจะทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ความสัมพันธ์ที่ดี ชีวิตสมรสมั่นคงในที่สุด นอกจากนั้นยังทำให้พนักงานเห็นความสำคัญและรับรู้ถึงประโยชน์ของบทบาททางเพศ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งทำให้พนักงานสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตร่วมกับคู่สมรสได้อย่างมีคุณภาพ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต ซึ่งการที่พนักงานมีคุณภาพชีวิตสมรส ให้ได้ตามเป้าประสงค์และประสบความสำเร็จนั้น พนักงานต้องมีแนวคิดการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เกิดบทบาททางเพศที่เหมาะสม เพื่อเป็นการประเมินบทบาทของตนเองในการดำเนินชีวิตซึ่งบทบาททางเพศ ได้แก่ บทบาทการสมรส บทบาทการเป็นพ่อแม่ บทบาทความสัมพันธ์ทางเพศ การแก้ไขปัญหา และบุตรกับการเป็นบิดามารดา สอดคล้องกับ (ปณตพร, 2544) ที่ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของผู้ใหญ่วัยทำงาน ผลวิจัยพบว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน พนักงานมีแนวโน้มในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติในบทบาททางเพศ มีความรับผิดชอบนำมาซึ่งมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีสมรสย่อมจะทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ความสัมพันธ์ที่ดี ชีวิตสมรสมั่นคง กล่าวคือพนักงานที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน เนื่องจากการสมรสคือการที่บุคคลจึงต้องพึงมีความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างความสัมพันธ์ การมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นพ่อเป็นแม่

สมมติฐานที่ 3 การสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสของพนักงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของพนักงานมีการสื่อสารในกรอบครัวแบบคล้อยตาม มากกว่าการสื่อสารในกรอบครัวแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระ ซึ่งการสื่อสารที่ดีจะส่งผลทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี เชื่อฟังคำสั่งสอน มีการฟังพียงซึ่งกันและกัน มีทัศนคติประเพณี ค่านิยม ความเชื่อที่ครอบครัวยึดถือและปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูล การสื่อสารที่ดียังเป็นสื่อกลางทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดี นำมาซึ่งความรักความเข้าใจซึ่งกันและกัน สร้างเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวและยังมีส่วนทำให้เกิดคุณภาพชีวิตสมรสได้ การสื่อสารในทางบวกจะเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดความพึงพอใจชีวิตสมรสเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับ (หลุย จำปาเทศ, 2533:56-57) ที่ได้แบ่งการสื่อสารเป็นสองลักษณะ หนึ่งในนั้นคือการสื่อสารทางเดียว กล่าวคือ การสื่อความหมายของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ไปในทิศทางเดียวกันโดยปราศจากการโต้แย้ง การสื่อสารแบบนี้ทำให้ทั้งผู้ส่งและผู้รับเกิดความสบายใจ สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสที่ดีเกิดได้จากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล สำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสอดคล้องกับ ทั้งนี้ทั้งนั้น การสื่อสารแบบคล้อยตามอาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดการผิดพลาดได้มาก กล่าวคือคู่สมรสจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์โดยการโต้ตอบ การทำกิจกรรมรวมถึงการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกร่วมกันได้อย่างเปิดเผย (Koemer and Fitzpatrick, 1997) นอกจากนี้สุรพล พะยอมแย้ม (2548) การสื่อสารนอกจากเป็นกระบวนการของการใช้ภาษาแล้วยังเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับคนหลายฝ่ายที่แต่ละคนอาจสื่อ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติของแต่ละคนและแต่ละเรื่อง การสื่อสารจะทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันได้รับรู้ความคิด ความต้องการ และความคิดเห็นของกันและกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม การสื่อสารที่ดีและประสบความสำเร็จผู้สื่อสารต้องมีทักษะในการสื่อสาร และจากการที่สังคมเปลี่ยนแปลงและขยายขอบเขตตลอดเวลา ความจำเป็นของการสื่อสารในการอยู่ร่วมกันมีมากขึ้นทำให้ทุกคนต้องพัฒนาความสามารถ และทักษะการสื่อสารของตน เพื่อให้บุคคลอื่นรับรู้และเข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อให้มากที่สุด

สมมติฐานที่ 4 ความสามารถในการเป็นบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ความสามารถในการเป็นบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตรและด้านการส่งเสริมสุขภาพกายของบุตร มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม และด้านการจัดกฎระเบียบ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นบทบาทของการเป็นผู้ปกครองว่าองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบรายด้านมีความสำคัญต่อการเลี้ยงดูบุตร สอดคล้องกับ Priscilla K. Coleman (2000) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับผู้ปกครองต่อความสามารถในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความสามารถในการระบุบุตรของตนนั้นไม่สบาย ดังนั้นความสามารถหรือการตัดสินใจของผู้ปกครองจึงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ (ประทีป จินฺงี, 2540 อ้างถึงใน Bandura, 1986) การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ที่บางครั้งอาจจะมีคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีความแปลกใหม่ ที่ไม่สามารถทำหลายสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาเกี่ยวข้องกับความสามารถของตนที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการเล่นบุตร

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดาและมารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดา มารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างคู่สมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสในคู่สมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดากับคุณภาพชีวิตสมรสในคู่สมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ที่สมรสแล้ว ทั้งสิ้น 162 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม 5 ส่วน คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศ แบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส แบบสอบถามความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา และแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) t-test, F – test และ Pearson Product Moment Correlation Coefficient โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 63.2 อายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 38.8 ระดับการศึกษาของพนักงานอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.8 ตำแหน่งของพนักงานอยู่ที่ระดับ 6-7 คิดเป็นร้อยละ 35.2 รายได้ของพนักงานต่อเดือน 30,001-50,000 ร้อยละ 22.3 ระยะเวลาการคู่สมรส 7 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 77.6 และจำนวนบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7

2. บทบาททางเพศ จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พนักงานกลุ่มตัวอย่างมีบทบาททางเพศโดยรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด คือ ค่าบทบาทแบบมีความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 157.79)

3. ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรส จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พนักงานกลุ่มตัวอย่างมีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตามโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.93) มากกว่าการสื่อสารในกรอบวิธีแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.74)

4. ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พนักงานกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 81.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียน อยู่ในระดับที่สูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 17.22) ต่อมาด้านการจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างความมีวินัยให้แก่บุตรอยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.64) ต่อมาด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนุถนอมการของบุตร อยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.41) ต่อมาด้าน การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตรอยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.12) และสุดท้าย คือ การส่งเสริมสุขภาพกายของบุตรอยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.48) ตามลำดับ

5. คุณภาพชีวิตสมรส จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พนักงานกลุ่มตัวอย่างคุณภาพชีวิตสมรสระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 151.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุตรและการเป็นบิดามารดา อยู่ในระดับที่สูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 17.36) ต่อมาด้านการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.81) ต่อมาด้านมุมมองทางศาสนาอยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.74) ต่อมาด้านกิจกรรมยามว่าง อยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.33) ต่อมาด้านความเท่าเทียมกันของบทบาทในการแบ่งงานที่บ้านอยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.3) ต่อมาด้านการจัดการด้านการเงินอยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.75) ต่อมาด้านบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยส่วนตัวอยู่ในระดับที่สูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.73) ต่อมาด้านครอบครัวและเพื่อนในระดับที่ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.4) ต่อมาด้านการสื่อสารระหว่างกันอยู่ในระดับที่ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.08) และสุดท้าย คือ ด้านความสัมพันธ์ทางเพศอยู่ในระดับที่ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.99) ตามลำดับ

6. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.2 พนักงานที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.3 พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.4 พนักงานที่มีรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.5 พนักงานที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.6 พนักงานที่มีระยะเวลาการสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีระยะเวลาการสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.7 พนักงานที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พนักงานที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 บทบาททางเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บทบาททางเพศแตกต่างกัน มีผลกับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 3 การสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาการสื่อสารระหว่างคู่สมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสรายด้าน พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตาม และการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 4 การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 27 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ตั้งไว้	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
1.พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน ซึ่งแยกเป็นสมมติฐานย่อย คือ		

ตารางที่ 27 (ต่อ)

สมมติฐานที่ตั้งไว้	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
1.1 พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน	✓	
1.2 พนักงานที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน		✓
1.3 พนักงานที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน		✓
1.4 พนักงานที่มีระดับตำแหน่งที่ คุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน	✓	
1.5 พนักงานที่มีรายได้ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน	✓	
1.6 พนักงานที่มีระยะเวลาการ สมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน		✓
1.7 พนักงานที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่างกัน	✓	
2. บทบาททางเพศแตกต่าง คุณภาพชีวิตสมรส ของพนักงานต่างกัน	✓	

ตารางที่ 27 (ต่อ)

สมมติฐานที่ตั้งไว้	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
3. การสื่อสารในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน	✓	
4. การรับรู้ความสามารถในการเป็นบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงาน	✓	

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา และคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ ทำให้ทราบข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตสมรสดีมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า พนักงานมีบทบาททางเพศอยู่ในระดับสูง และบทบาททางเพศยังมีความแตกต่างกับคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งหากพนักงานยังมีความแตกต่างทางบทบาททางเพศจะส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในบทบาททางเพศ เกิดความเหลื่อมล้ำ กล่าวคือเพศชายมีอำนาจมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมในบทบาททางเพศอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือในการสร้างความเท่าเทียมและสนับสนุนในด้านทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็น และงบประมาณ เพื่อก่อให้เกิดการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและขององค์กรให้มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง จัดกิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมในบทบาททางเพศนั้น ๆ จะต้องสนับสนุน ส่งเสริม ปกป้อง และแก้ไขปัญหาและสาเหตุต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของพนักงานได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การเสริมสร้าง ให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสามีและภรรยา กิจกรรมที่ช่วย

ในการเสริมสร้างบทบาทและคุณลักษณะการเป็นพ่อแม่ที่ดี การเสริมสร้างบทบาทด้านความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพศ การเสริมสร้างบทบาทด้านการศึกษา โดยอาจจัดได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การอบรมสัมมนา การจัดกิจกรรมค่ายเสริมสร้างความสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ กิจกรรมค่ายครอบครัวตัวอย่าง เป็นต้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสอยู่ในระดับสูงและการสื่อสารระหว่างคู่สมรสยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งหากพนักงานมีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่ดี มีประสิทธิภาพ และสูงขึ้น ดังนั้น องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้พนักงานได้รับการพัฒนาการสื่อสารระหว่างคู่สมรสหรือแม้กระทั่งในครอบครัวให้ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสื่อสารในครอบครัวแบบคล้อยตาม ซึ่งจากการผลการวิจัยในครั้งนี้ การสื่อสารระหว่างคู่สมรสทั้งสองด้านดังกล่าวอยู่ในระดับสูงโดยควรมีการส่งเสริมให้พนักงานได้มีโอกาสพัฒนารูปแบบและวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากการสื่อสารที่ดีจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีและยังช่วยเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ที่ดีของสมาชิกในครอบครัวส่งผลทำให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ ช่วยเสริมสร้างให้ความสัมพันธ์ของพนักงานและคู่สมรสได้มีการปรับบทบาทและหน้าที่ส่งผลทำให้เกิดความรับผิดชอบ รักครอบครัว มีน้ำใจไมตรีที่ดี เคารพกฎของครอบครัว ทำให้สมาชิกครอบครัวมีจิตใจที่ดี มีศักยภาพและสามารถเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์ และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการวิจัย พบว่า พนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนสิริกิติ์) จังหวัดอุตรดิตถ์ มีความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดาอยู่ในระดับสูง และถึงแม้จะอยู่ในระดับสูง พนักงานก็จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการได้รับสนับสนุนจากบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัว และบุคคลภายนอกครอบครัว เพราะสิ่งที่จำกระทำได้คือการดูตัวแบบที่ดีในการเลี้ยงดูบุตร กล่าวคือ การสังเกตประสบการณ์ของผู้อื่น โดยได้เห็นตัวแบบหรือสังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์แบบเดียวกันและได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งตัวแบบนี้อาจจะเป็นตัวแบบจากบุคคลที่เรามีปฏิสัมพันธ์ด้วยโดยตรง หรือ ตัวแบบสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น ภาพยนต์ โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ การ์ตูน สถานการณ์จำลอง (Bandura, 1997) ซึ่งมีใช้เลี้ยงบุตรเพียงลำพัง เพราะอาจจะเกิดความเครียดซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้เลี้ยงดู และตัวบุตรเอง (Abidin, 1983) ศึกษาตัวแปรอื่นที่กล่าวว่าจะมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสเพิ่มเติม เช่นความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังทางบทบาทการ

เป็นพ่อเป็นแม่และพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นจริง เป็นต้น นอกจากนั้น พ่อแม่ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเลือกโรงเรียนให้กับบุตร โดยการพบปะผู้บริหารหรือครู เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี เพื่อร่วมกันป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาแก่บุตรตนได้ การป้องกันถือเป็นหลักของนักจิตวิทยาชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาแล้วมาแก้ไขทั้งนี้เพื่อเป็นการสังเกตพฤติกรรมบุตรของพนักงานต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ความสามารถในการเป็นบิดามารดา และคุณภาพชีวิตสมรสในประชากรกลุ่มองค์กรอื่น ๆ เช่น องค์กรที่มีส่วนช่วยเหลือสังคม หรือ ภูมิภาคอื่น ๆ รวมถึงรัฐวิสาหกิจในแขนงต่างๆ เป็นต้น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางการเสริมสร้างบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การรับรู้ความสามารถในการเป็นบิดามารดา และคุณภาพชีวิตสมรสในวงกว้างมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์หรืออาจมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานในองค์กรเพิ่มเติม เช่น การปรับตัวต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ความแรงของจิตใจ ความศรัทธาในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น อันจะเป็นประโยชน์สำหรับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสมรสของพนักงานในองค์กรต่อไป
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถอธิบายและศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสของประชาชนได้อย่างชัดเจน และนำไปสู่การพัฒนาส่งเสริมให้ตรงกับวิถีชีวิตของประชาชนที่เป็นจริง
4. ศึกษาตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสเพิ่มเติม เช่น ความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังทางบทบาทการเป็นพ่อเป็นแม่และพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นจริง เป็นต้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กนิษฐา บุญยัง. 2540. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส : ศึกษากรณีประชาชนจังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- กาญจนา แก้วเทพ (บรรณาธิการ). 2548. **ทั้งรัก ทั้งใคร่ ทั้งใช้ความรุนแรงกับ ผู้หญิง**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินท์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- กรมสุขภาพจิต. 2555. **สถิติการสมรส การหย่าร้าง และอัตราการหย่าร้าง พ.ศ 2548-2553**. สื่ออิเล็กทรอนิกส์.
- ขวัญชัย มะโนแก้ว. 2545. **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองกำกับการตำรวจนครบาล 2**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- งามตา วณิชทานนท์และคณะ. 2544. **การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- จิตรารัตน์ วันสพวงศ์. 2537. **ผู้หญิงในครอบครัว: ต้นไม้ได้ร่มเงา ในผู้หญิงกับอำนาจที่จะแปรเปลี่ยน**. กอบกุล อังกุทานนท์. (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- จิรนนท์ ครุฑอยู่. 2551. **คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาติรี ลีศิริวิทย์. 2539. “เพศสถานะกับครอบครัว”. นิตยสารสารคดี 17 (197) (กรกฎาคม 2544)

ชินานาฏ จิตตารมณ. 2547. ผลของการใช้โปรแกรมฝึกทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชไมลักษณ์ เกษมธนเสถียร. 2550. ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของนักบินกองทัพอากาศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฐนสัจจันทร์ วงศ์สุวรรณะ. 2547. การพูดเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : หจก.เทคนิค 19.

ณัฐฐินี คงทรัพย์สินศิริ. 2552. การศึกษาภาวะอารมณ์ของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจากครอบครัวในสังคมไทย: กรณีศึกษาผู้หญิงที่เข้ารับบริการมูลนิธิเพื่อนหญิง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทักษิณี ประสพกิตติคุณ. 2544. “การวัดการรับรู้สมรรถภาพของตนเองในงานวิจัยทางการพยาบาล”. วารสารสภาการพยาบาล, 16(4), 1-10

ทักษิณี ประสพกิตติคุณ. 2544. “การวัดการรับรู้สมรรถภาพของตนเองกับพฤติกรรมสุขภาพ. วารสารสภาการพยาบาล, 16 (3), 1-11

นันทกานต์ วงษ์ปัญญา. 2542. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิตสมรสกับความไว้วางใจคู่สมรส. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญประครอง ภาณุรัตน์. 2537. ปัจจัยที่มีผลต่อความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส : ศึกษาในกรณีสตรีที่สมรสแล้ว ภาครัฐบาล, รัฐวิสาหกิจ และเอกชน. วิทยานิพนธ์สังคมมานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาสังคมมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญเสริม หุตะแพทย์ และ กิตติภา สุวรรณรัตน์. 2548. ผลกระทบของสุราในฐานะปัจจัยร่วมการเกิด
ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิ
เพื่อนหญิง.

บุญศรี ปราณศักดิ์ และ ศิริพร จิรวัดน์กุล. 2539. การสื่อสารเพื่อคุณภาพการพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เบญจพร ปัญญาขง. 2537. การสื่อสารในครอบครัว. กรุงเทพฯ: จุลสารศูนย์สุขวิทยาจิต.

ประวิล ชัยยะเกิด. 2549. ความคาดหวังในการดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ติดสุราที่เข้ารับการรักษานใน
โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาพยาบาลศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปณตพร พงษ์อนันต์โยธิน. 2544. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญกับปัญหาของผู้ใหญ่วัยทำงานที่
มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประทีป จินจี่. 2540. การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม. (เอกสารประกอบการสอน).
กรุงเทพฯ: สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปัทมา ว่าพัฒนางศ์. 2551. ความไม่สมดุลทางเพศ. ประชากรและสังคม (2551). นครปฐม: สถาบัน
ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปิติกานต์ บุรณาภาพ. 2555. พ่อแม่ต้นแบบกับการเลี้ยงลูก 3 วัย ให้เป็นเด็กอัจฉริยะ. กรุงเทพฯ: ยูโรปา
เพรส, น.11.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. 2540. จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.29.

ภัสสร สิมานนท์. 2545. บทบาทเพศ สถานภาพสตรีกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัย
ประชากรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มลินี สมภพเจริญ. 2551. **Theories of interpersonal communication**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์กราฟฟิคพริ้นติ้ง.

เมทินี พงษ์เวช. 2543. **ผู้หญิงผู้ชาย และความรุนแรงในครอบครัว**. (บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ.

ขงยุทธ์ วงศ์ภิรมย์ศานต์. 2539. **การพัฒนาครอบครัว**. กรุงเทพฯ. อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. **การศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊ค
พับลิเคชันส์ จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ลัดดา รักตะรัตน์. 2550. **คุณภาพชีวิตสมรสของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์**. ปรินญา
มหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและสังคม). สาขามนุษยนิเวศวิทยา, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรร
มาธราช

วันทนีษ์ วาสิกะสิน. 2546. **สังคมสงเคราะห์ แนวสตรีนิยมทฤษฎีและการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิรัช อภิรัตน์กุล. 2538. **การประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย.

วิระวรรณ อุประมาณ. 2538. **การทำหน้าที่ของครอบครัวในครอบครัวของเด็กที่มีภาวะซึมเศร้าและไม่มี
ภาวะซึมเศร้า**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตเวชศาสตร์, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สนธิ์ สมักรการ. 2538. มีเงินก็นับว่าน้องมีทองก็นับว่าพี่ ระบบครอบครัวและเครือญาติของ
ไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2544. สังคมวิทยาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สัมพันธ์ เวียงสงค์. 2552. ปัจจัยส่วนบุคคล บทบาททางเพศกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในการทำงาน
: กรณีศึกษาพนักงานระดับปฏิบัติการในระบบไฟฟ้าใต้ดิน. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระ
นครเหนือ.

สำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว. 2547. คู่มือแผนแม่บทการสร้างความเสมอภาคระหว่าง.
กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สมเกียรติ เบญจศาสตร์. 2541. สถานะความไม่มั่นคงในชีวิตสตรีในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมพร เทพสิทธิ์า. 2539. การเดินตามรอยพระยุคลบาท เศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหาความยากจน
และทุจริต. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

โสภา ขิลม้นท์. 2534. การศึกษารูปแบบของครอบครัวไทยที่พึ่งปรารถนาในสังคมเมืองในประเทศไทย
ไทย. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตช่วงวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หลุย จำปาเทศ. 2533. จิตวิทยาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามัคคีสาสน์
จำกัด.

อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2545. จิตวิทยาชีวิตคู่และการบำบัดคู่สมรส. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.

อัญญาภิลักษณ์ รักจิตธรรม. 2550. พันธกรณีทางกฎหมายของประเทศไทยต่อหลักความเสมอภาคระหว่างเพศในการทำงาน : กรณีศึกษาในสำนักงานอัยการสูงสุด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ. สตรีกับครอบครัว. 2537. นโยบายและแผนหลักสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2535 - 2554) คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรีคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินท์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

อวิศา จันทรแสนตอ . 2554. ความรุนแรงในครอบครัว: มุมมองของผู้หญิง. ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุบลรัตน์ พิชญ์ชนะนันท์. 2531. คุณภาพชีวิตสมรส : ศึกษากรณีข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Abidin, R. R. 1983. **Parenting Stress Index Professional Manual**. Florida: Psychological Assessment Resources.

Bandura, A. 1997. **Self-efficacy: the exercise of control**. N Y: W.H Freeman & Company.

Bem, S.L. 1974. "The measurement of psychological androgyny". **Journal of Consulting and Clinical Psychology**. 42 : 155-62.

Bem, S. L. 1981. **Gender schema theory: A cognitive account of sex typing**. Psychological Review, 88: 354-364.

Bograd, M. 1988. "Feminist Perspective on Wife Abuse: An introduce," in Kersti, Yllo And Bograd Michele. (Editor). **Feminist Perspective on Wife Abuse**. California SAGE Publication LTD.

Burr, W. R. 1970. "Satisfaction with various aspects of marriage over the life cycle." **Journal of Marriage and the Family** 32 (February): 29-37.

Clark, C.L., P.R.Shaver and M.F.Abrahams. M.F. 1999. "Strategic behaviors in romantic relationship initiation". **Personality and Social Psychology Bulletin**, 25: 707-720.

Dobash,R. E and D.P. Russell. 1997. **Violence against wives: A case against the Patriarchy**, NewYork: The FreePress.

Eshleman, J.R. 1994. **The Family: An Introduction**. Boston: Allyn & Bacon, 380.

Fowers, B. J., and D. H. Olson, 1989. "ENRICH marital inventory: A discriminate validity and cross-validation assessment." **Journal of Marital and Family Therapy** 15: 65-79.

Kaplan, A.G., and M.A. Sedney, 1980. **Psychology and Sex Role : An Androgynous Perspective**. Boston: Allyn and Bacon.

Koerner, A. F., and M. A. Fitzpatrick, 1997. **You never leave your family in a fight: The impact of families of origins on conflict-behavior in romantic relationships**. Paper presented at the annual meeting of the International Communications Association, Montreal, Canada.

Fitzpatrick, M. A. and L. D. Ritchie. 1994. "Communication schemata within the family: Multiple perspectives on family interaction". **Human Communication Research**, 20: 275-301.

Hurlock, E.B. 1978. **Child Development**. Auckland : McGraw-Hill International Book company.
Corporate Headquarters.

Hurlock, E.B. 1980. **Development Psychology : A life-Span Approach**. 5 th. Ed. New York :
McGraw-Hill Book Company. Corporate Headquarters.

Janosik, E., and E. Green, 1992. **Family life: Process and practice**. Boston: Jones and Bartlett.

King et al. 1997. **Latent Structure of the Sex Role Egalitarian Scale: Confirmatory Factor
Analyses, Sex Role**, 16 : 314. Plenum Publishing Corporation.

Lewis, R. A., and G.B. Spanier, 1979. **Theorizing about the quality and stability of marriage**. In
**W. R. Burr et al. (eds.), Contemporary theories about the family research-based
Theories 1**. New York: The Free Press

Spanier, G.B. 1976. "Measuring dyadic adjustment; New scales for assessing the quality of marriage
and similar dyads." **Journal of Marriage and the Family**, 38: 15-28.

Spanier, G.B., and C.L. Cole, 1976. "Marital adjustment over the family life cycle: The issue of
cuvilincarity". **Journal of Marriage and Family**, 38: 15-26

Prizcilla K. C. and K.K., 2000. **Parenting Self-Efficacy Among Mothers of Shool-Age Children:
Conceptualization, Measurement, and Correlate**, 49: 1-17.

Teti, D.M., and D. M. Gelfand, 1991. **Behavioral competence among mothers of infants in the first
year: The meditational role of maternal self-efficacy**. Child Development. 62: 918-929

Toni Schutta, M.A., L.P. 2011. **Parenting Coach**, Author, National Speaker.

UNESCO. 1993. **Quality of life improvement programmes.** Bangkok: UNESCO regional office.

Corsini, Raymond J. , 1994: **Encyclopedia of Psychology.** 367-369.

USLegal. 2009. Psychological Parent Law and Legal Definition from U.S. **(online)** West side.

Definition: [Http://definitions.uslegal.com/p/psychological-parent/](http://definitions.uslegal.com/p/psychological-parent/), September 27, 20

ภาคผนวก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

1. รองศาสตราจารย์ บัวทอง สว่างโสภาคกุล
ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุณทริกา นาคนิสร
ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. อาจารย์ ดร.เฉลิมขวัญ สิงห์วี
ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถาม

บทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความสามารถในการเป็นบิดา-มารดา กับคุณภาพชีวิต
สมรสของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
(เขื่อนลิริกิตี) จังหวัดอุดรดิตถ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดบทบาททางเพศ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส
ความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา และคุณภาพชีวิตสมรส แบ่งเป็น 5 ตอน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศ จำนวน 40 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา จำนวน 25 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส จำนวน 50 ข้อ

2. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลชุดนี้ไปใช้ทางด้านการวิชาการ และ
จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตัวพนักงาน และคำตอบของพนักงานจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ

ผู้วิจัย

นางสาวณรรฐกุล ทองแก้วไพบูลย์
นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาชุมชน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่านที่สุด เพียงข้อละ 1

คำตอบ และขอให้ตอบทุกข้อ

1. เพศ 1. ชาย ☐ 2. หญิง ☐ []

2. อายุ ปี []

3. ระดับการศึกษาสูงสุด []

- ☐ 1. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า
☐ 2. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)
☐ 3. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)
☐ 4. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
☐ 5. ปริญญาโท
☐ 7. อื่น ๆ ระบุ.....

4. ระดับตำแหน่ง []

- ☐ 1. ระดับ 3 ลงมา
☐ 2. ระดับ 4-5
☐ 3. ระดับ 6-7
☐ 4. ระดับ 8-9
☐ 5. ระดับ 10 ขึ้นไป

5. รายได้ต่อ/เดือน

6. ระยะเวลาในการสมรส
☐ 1. น้อยกว่า 3 ปี	☐ 2. 3 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี
☐ 3. 5 ปี แต่ไม่เกิน 7 ปี	☐ 4. 7 ปี ขึ้นไป

7. จำนวนบุตรคน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่านที่สุด เพียงข้อละ 1

คำตอบ และขอให้ตอบทุกข้อ

ข้อความ	ระดับ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านพึ่งตนเองได้				
2. ท่านขี้มง่าย				
3. ท่านมีอารมณ์ขัน				
4. ท่านเข้มแข็ง				
5. ท่านมีเมตตากรุณา				
6. ท่านเป็นคนก้าวร้าว				
7. ท่านควบคุมสติได้ในยามคับขัน				
8. ท่านเป็นคนอ่อนโยน				
9. ท่านชอบช่วยเหลือผู้อื่น				
10. ท่านมีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง				
11. ท่านเป็นคนน่ารัก				
12. ท่านตัดสินใจง่าย				
13. ท่านสามารถเป็นผู้นำ				
14. ท่านเป็นคนจริงจัง				
15. ท่านขยันหมั่นเพียร				
16. ท่านไม่ท้อแท้ง่าย				
17. ท่านเป็นคนนุ่มนวล				
18. ท่านเชื่อในเครื่องรางของขลัง				
19. ท่านเป็นคนกล้าหาญ				
20. ท่านพูดจาไพเราะอ่อนหวาน				
21. ท่านรู้จักกาลเทศะ				
22. ท่านกล้าพูดกล้าแสดงออก				

ข้อความ	ระดับ			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
23. ท่านเป็นคนละเอียดอ่อน				
24. ท่านรู้จักฉวยโอกาส				
25. ท่านชอบเกี่ยวกับกีฬาหรือการออกกำลังกาย				
26. ท่านมีเสน่ห์				
27. ท่านเข้าใจผู้อื่น				
28. ท่านชอบการแข่งขัน				
29. ท่านเรียบร้อย				
30. ท่านชอบประกาศหรือโอ้อวดในความสามารถของตน				
31. ท่านเป็นคนเปิดเผย				
32. ท่านชอบปลอบใจผู้อื่น				
33. ท่านเอาใจใส่ในความรู้สึกของผู้อื่น				
34. ท่านกล้าได้ กล้าเสีย กล้าเสี่ยง				
35. ท่านช่างดูแล				
36. ท่านเคร่งศาสนา				
37. ท่านมีพลังอำนาจ				
38. ท่านอ่อนหวาน				
39. ท่านเป็นคนฉลาด				
40. ท่านคล่องแคล่วกระฉับกระฉ่ง				

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่านที่สุด เพียงข้อละ 1 คำตอบ และขอให้ตอบทุกข้อ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคย
การสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบคล้อยตาม				
1. ท่านและคู่สมรสมีการพูดคุยยอมรับและปฏิบัติตามตามกฎระเบียบที่ครอบครัวตั้งไว้				
2. ท่านและคู่สมรสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัวไปในทิศทางเดียวกัน				
3. ท่านและคู่สมรสมีความเห็นสอดคล้องในการให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นหลัก				
4. ท่านและคู่สมรสมีการเคารพเชื่อฟังผู้ที่มีอาวุโสเหมือนกัน				
5. ท่านและคู่สมรสมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน				
6. ท่านและคู่สมรสยึดถือความเชื่อทางศาสนาเดียวกัน				
7. ท่านและคู่สมรสยอมรับการปฏิบัติตามแนวทางด้านศาสนาเดียวกัน				
การสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ				
1. ท่านและคู่สมรสสามารถตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างอิสระ				
2. ท่านและคู่สมรสพูดคุยและโต้เถียงปัญหาต่างๆ ในครอบครัวได้อย่างเปิดเผย				

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคย
การสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ (ต่อ)				
4. เมื่อมีความขัดแย้งกับคู่สมรสท่านสามารถแสดงความคิดเห็นโต้แย้งได้อย่างอิสระ				
5. ท่านและคู่สมรสเปิดโอกาสให้อีกฝ่ายมีการพูดคุยปรึกษาปัญหาได้อย่างอิสระ				
6. ท่านและคู่สมรสมีการยอมรับในบทบาทและหน้าที่ซึ่งกันและกัน				
7. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาารับฟังปัญหาซึ่งกันและกัน				

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถของตนในการเป็นบิดามารดา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่านที่สุด เพียงข้อละ 1 คำตอบ และขอให้ตอบทุกข้อ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
การสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร				
1. ท่านใส่ใจดูแลเรื่องการเรียนรู้ของบุตร				
2. ท่านสามารถชมเชย เมื่อบุตรประสบความสำเร็จในการเรียน				
3. ท่านสนับสนุนด้านการเรียนและอุปกรณ์				
4. ท่านมีการพูดคุยกับบุตรเกี่ยวกับการเรียนที่โรงเรียน				

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
การสนับสนุนความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร (ต่อ)				
5. ท่านฝึกให้บุตรดูแลตนเองเมื่อเข้าสถานศึกษา				
การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนุถนอมการของบุตร				
1. ท่านสามารถจัดหาของเล่นให้บุตรตามพัฒนาการได้				
2. ท่านอุ้ม โอบกอดหรือสัมผัสบุตรด้วยความนุ่มนวล				
3. ท่านส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ให้กับบุตร				
4. แม้งานจะมากแต่ท่านพยายามหาเวลาเพื่อทำกิจกรรมสร้างสรรค์กับบุตร				
5. ท่านเปิดโอกาสให้บุตรมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่ดีในหลากหลายวัย				
การจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างควมมีวินัยให้แก่บุตร				
1. ท่านสามารถสังเกตและกำกับพฤติกรรมของบุตร				
2. ท่านสามารถสอนบุตรให้รู้จักช่วยเหลือตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัว				
3. ท่านฝึกให้บุตรมีความรับผิดชอบต่อการทำการบ้าน				
4. ท่านสอนบุตรในเรื่องการปรับตัวต่อภาวะต่างๆ				
5. ท่านสามารถสอนให้บุตรรู้จักแบ่งเวลาได้				
การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร				
1. ท่านสามารถสอนให้บุตรของท่านรู้จักการควบคุมอารมณ์โกรธ				
2. ท่านอบรมสั่งสอนความประพฤติที่ดีให้กับบุตร				
3. ท่านฝึกให้ลูกมีอิสระรู้จักคิดเองทำเอง				

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร (ต่อ)				
4. ท่านสามารถสอนให้บุตรรู้จักการแก้ไขปัญหา - เฉพาะหน้าได้อย่างสร้างสรรค์				
5. ท่านสามารถสอนให้บุตรแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์				
การส่งเสริมสุขภาพของบุตร				
1. ท่านจัดหาอาหารที่เหมาะสมกับความต้องการตามวัยของบุตร				
2. ท่านไม่สามารถจัดเวลา สถานที่สำหรับให้บุตรออกกำลังกายและเล่นได้อย่างปลอดภัย				
3. ท่านสนับสนุนให้บุตรเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์				
4. ท่านฝึกให้ลูกนอนตรงเวลา ไม่นอนดึก				
5. ท่านดูแลเรื่องความสะอาดของร่างกายและเสื้อผ้าให้แก่บุตร				

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่านที่สุด เพียงข้อละ 1 คำตอบ และขอให้ตอบทุกข้อ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
บุคลิกภาพหรืออุปนิสัยส่วนตัว				
1. คู่สมรสของท่านพูดชื่นชม เมื่อท่านกระทำในสิ่งที่ดี				

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
บุคลิกภาพหรืออุปนิสัยส่วนตัว (ต่อ)				
2. คู่สมรสของท่านให้กำลังใจท่านเสมอ ในขณะที่ท่านรู้สึกท้อถอยหรือไม่สบายใจ				
3. คู่สมรสของท่านสามารถพูดโต้แย้งกันโดยไม่ขึ้นเสียงและมีคำหยาบคาย				
4. คู่สมรสและท่านมักจะเปิดเผยปัญหาส่วนตัวให้กันและกันฟัง				
5. คู่สมรสของท่านสุภาพอ่อนโยน และให้เกียรติกัน				
การสื่อสารระหว่างกัน				
1. เมื่อท่านมีปัญหาคู่สมรสแสดงความเข้าใจถึงความรู้สึกของท่าน				
2. ท่านไม่สามารถเปิดเผยความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมากับคู่สมรส				
3. คู่สมรสเข้าใจความรู้สึกของท่าน โดยท่านไม่ต้องพูด				
4. ท่านบอกความรู้สึกที่แท้จริงให้คู่สมรสทราบ				
5. แม้อีกฝ่ายหนึ่งจะพูดด้วยความโกรธ ท่านก็สามารถใจเย็นตอบกลับไปได้				
การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง				
1. ท่านและคู่สมรสพยายามปรับตัวเข้าหากันเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง				
2. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในเรื่องใดก็ตามท่านและคู่สมรสมักช่วยกันแก้ไข				

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (ต่อ)				
3. เมื่อเกิดความขัดแย้งในเรื่องใดก็ตามท่านและคู่สมรสสามารถปรับความเข้าใจกันได้				
4. ท่านและคู่สมรสหาสาเหตุของปัญหาเพื่อดำเนินการแก้ไข				
5. ท่านและคู่สมรสมองว่าปัญหาทุกปัญหามีทางออก				
การจัดการด้านการเงิน				
1. ท่านและคู่สมรสทำบัญชีรายรับรายจ่ายครัวเรือนร่วมกัน				
2. ท่านและคู่สมรสร่วมกันออกค่าใช้จ่ายตามสัดส่วนของรายได้				
3. ท่านและคู่สมรสมีการวางแผนการเงินเพื่ออนาคต				
4. ท่านและคู่สมรสพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดสรรด้านการเงินภายในครอบครัว				
5. ท่านและคู่สมรสวางแผนการใช้จ่ายภายใน - ครอบครั				
กิจกรรมยามว่าง				
1. ท่านและคู่สมรสตกลงในการวางแผนทำกิจกรรมยามว่างร่วมกัน				
2. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาว่างในการพักผ่อนด้วยกัน				
3. ท่านมีความสุขเมื่อใช้เวลาอยู่ร่วมกับคู่สมรส				

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
กิจกรรมยามว่าง (ต่อ)				
4. ท่านและคู่สมรสมีเวลารับประทานอาหารร่วมกัน				
5. ท่านและคู่สมรสใช้เวลาว่างอยู่บ้านทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ทำงานอดิเรก ดูโทรทัศน์				
ความสัมพันธ์ทางเพศ				
1. ท่านหรือคู่สมรสพูดคุยเรื่องเพศต่อกันได้อย่างสบายใจ				
2. ทุกครั้งที่มีความต้องการ คู่สมรสของได้สนองตามความต้องการทุกครั้ง				
3. ท่านและคู่สมรสมีการพยายามสร้างบรรยากาศเพื่อความสัมพันธ์ทางเพศ				
4. ท่านและคู่สมรสคิดว่าเพศสัมพันธ์ไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตสมรส				
5. ท่านสามารถบอกความรู้สึกหรือความต้องการทางเพศกับอีกฝ่าย				
บุตรและการเป็นบิดามารดา				
1. ท่านและคู่สมรสร่วมกันดูแลบุตรด้วยความห่วงใย				
2. ท่านและคู่สมรสร่วมกันดูแลและสุขภาพบุตร				
3. ท่านและคู่สมรสตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานศึกษาของบุตร				
4. ท่านและคู่สมรสสอนบุตรให้รู้จักเชื่อฟังพ่อแม่				

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
บุตรและการเป็นบิดามารดา (ต่อ)				
5. ท่านและคู่สมรสมีการวางแผนก่อนการมีบุตร				
ครอบครัวและเพื่อน				
1. มีญาติของคู่สมรสบางคน ที่ท่านรู้สึกไม่ชอบคอกันอยู่				
2. ท่านมักมีปัญหาเกี่ยวกับญาติหรือเพื่อนของอีกฝ่าย				
3. ท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวของคู่สมรส				
4. พ่อแม่ของคู่สมรสมักก้าวก่ายเรื่องในครอบครัว				
5. ท่านและคู่สมรสปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับญาติหรือเพื่อนของอีกฝ่าย				
ความเท่าเทียมกันของบทบาทในการแบ่งงานที่บ้าน				
1. ท่านและคู่สมรสคิดว่าการทำงานนอกบ้านเป็นหน้าที่ของทั้งผู้หญิงและผู้ชาย				
2. ท่านและคู่สมรสคิดว่าหัวหน้าครอบครัวควรเป็นผู้ชาย				
3. ท่านและคู่สมรสสามารถแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสม				
4. ท่านและคู่สมรสคิดว่าการเลี้ยงดูบุตรควรเป็นหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย				
5. ท่านและคู่สมรสคิดว่าการจัดการด้านการเงินควรเป็นหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย				
มุมมองทางศาสนา				
1. ท่านและคู่สมรสมีกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน				
2. ท่านและคู่สมรสมีมุมมองที่สอดคล้องกันในเรื่องศาสนา				

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
มุมมองทางศาสนา (ต่อ)				
3. ท่านและคู่สมรสปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาเดียวกัน				
4. ท่านและคู่สมรสมักชวนกันทำบุญ สวดมนต์ หรือนั่งสมาธิ				
5. ท่านและคู่สมรสมองว่าการปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ				

ภาคผนวก ค
ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis)

ตารางผนวกที่ 1 Item – total Statistics: แบบสอบถามบทบาททางเพศบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	36.80	13.338	.601	.696
2	37.13	13.223	.081	.663
3	37.27	12.685	.217	.652
4	37.27	12.478	.224	.651
5	37.30	12.424	.274	.645
6	37.23	12.875	.091	.667
7	37.47	11.361	.366	.629
8	37.43	10.254	.734	.571
9	37.23	10.254	.414	.619
10	37.60	11.834	.232	.652
11	37.47	10.257	.523	.595
12	37.40	10.800	.535	.601
13	37.90	12.300	.195	.656
14	37.53	13.085	.057	.669

Reliability Coefficients Alpha = .660

ตารางผนวกที่ 2 Item – total Statistics: แบบสอบถามบทบาททางเพศบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	33.73	17.237	.399	.845
2	33.60	18.662	.163	.855

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
3	33.90	16.576	.654	.830
4	34.00	17.034	.407	.845
5	33.70	18.010	.588	.841
6	33.97	15.413	.906	.813
7	34.03	15.275	.712	.822
8	33.90	17.679	.304	.851
9	34.13	16.740	.581	.834
10	33.87	16.602	.449	.843
11	33.67	16.989	.399	.846
12	33.90	17.059	.466	.842
13	34.00	14.207	.711	.822

Reliability Coefficients Alpha = .849

ตารางผนวกที่ 3 Item – total Statistics: แบบสอบถามบทบาททางเพศบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงและความเป็นชายสูง

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	18.63	3.757	.328	.644
2	18.50	3.776	.468	.609
3	18.27	3.789	.500	.604
4	18.27	3.789	.391	.625
5	18.30	3.666	.399	.622
6	18.50	3.569	.404	.621
7	18.53	3.755	.226	.776

Reliability Coefficients Alpha = .665

ตารางผนวกที่ 4 Item – total Statistics: แบบสอบถามบทบาททางเพศบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงและความเป็นชายต่ำ

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	12.87	4.120	.530	.576
2	13.83	5.799	.309	.705
3	13.23	4.254	.466	.600
4	13.10	3.886	.539	.568
5	12.77	3.702	.617	.534
6	13.37	4.930	.167	.709

Reliability Coefficients Alpha = .667

ตารางผนวกที่ 5 Item – total Statistics: การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสแบบค่อยๆตาม

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	42.50	18.328	.352	.876
2	42.27	16.823	.591	.865
3	42.37	16.240	.790	.855
4	42.37	16.240	.790	.855
5	42.17	16.282	.698	.859
6	42.37	17.137	.598	.867
7	42.33	17.540	.446	.872

Reliability Coefficients Alpha = .864

ตารางผนวกที่ 6 Item – total Statistics: การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ด้านแบบมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
รวมอย่างเป็นอิสระ

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	42.47	16.395	.642	.862
2	42.40	18.110	.288	.881
3	42.37	18.378	.323	.877
4	42.53	18.947	.250	.881
5	42.43	17.357	.679	.863
6	42.33	16.989	.579	.866
7	42.33	16.851	.612	.864

Reliability Coefficients Alpha = .870

ตารางผนวกที่ 7 Item-total Statistics ความสามารถในการเป็นบิดามารดา ด้านการสนับสนุน
ความสำเร็จที่โรงเรียนของบุตร

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	78.23	79.840	.337	.939
2	78.33	77.540	.597	.936
3	78.30	79.528	.369	.939
4	78.70	76.907	.550	.937
5	78.53	80.120	.349	.939

Reliability Coefficients Alpha = .938

ตารางผนวกที่ 8 Item-total Statistics ความสามารถในการเป็นบิดามารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม และทำนันทนาการของบุตร

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	78.40	76.248	.762	.943
2	78.57	75.564	.659	.935
3	78.70	75.459	.629	.936
4	78.63	73.620	.818	.933
5	78.57	76.047	.682	.935

Reliability Coefficients Alpha = .936

ตารางผนวกที่ 9 Item-total Statistics ความสามารถในการเป็นบิดามารดา ด้านการจัดกฎระเบียบและเสริมสร้างควมมีวินัยให้แก่บุตร

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	78.47	76.464	.768	.935
2	78.30	76.769	.685	.935
3	78.27	76.340	.737	.935
4	78.23	76.392	.736	.935
5	78.53	78.602	.461	.938

Reliability Coefficients Alpha = .935

ตารางผนวกที่ 10 Item-total Statistics ความสามารถในการเป็นบิดามารดา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของบุตร

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	78.62	80.938	.377	.940

ตารางผนวกที่ 10 (ต่อ)

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
2	78.43	74.806	.833	.933
3	78.60	79.528	.624	.936
4	78.60	75.834	.729	.935
5	78.87	78.120	.515	.937

Reliability Coefficients Alpha = .936

ตารางผนวกที่ 11 Item-total Statistics ความสามารถในการเป็นบิดามารดา ด้านการส่งเสริมสุขภาพกายของบุตร

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	78.50	74.259	.692	.935
2	79.43	76.530	.450	.939
3	78.33	76.161	.666	.935
4	78.57	75.013	.561	.938
5	78.50	76.328	.361	.937

Reliability Coefficients Alpha = .936

ตารางผนวกที่ 12 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยส่วนตัว

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	150.000	232.207	.520	.920
2	149.967	230.516	.690	.919
3	150.200	235.200	.363	.921
4	150.333	233.954	.447	.921

ตารางผนวกที่ 12 (ต่อ)

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
5	150.067	234.271	.525	.921

Reliability Coefficients Alpha = .920

ตารางผนวกที่ 13 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านการสื่อสารระหว่างกัน

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	150.200	237.545	.250	.922
2	150.900	237.748	.139	.923
3	150.167	236.075	.248	.922
4	150.233	231.978	.372	.921
5	150.200	235.269	.312	.922

Reliability Coefficients Alpha = .922

ตารางผนวกที่ 14 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	150.033	230.792	.639	.919
2	150.067	233.857	.326	.922
3	149.767	235.564	.333	.921
4	150.233	225.220	.682	.918
5	149.800	230.028	.626	.919

Reliability Coefficients Alpha = .919

ตารางผนวกที่ 15 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านการจัดการด้านการเงิน

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	150.700	226.079	.518	.920
2	150.100	227.679	.664	.919
3	149.867	231.430	.366	.921
4	149.933	227.237	.703	.918
5	149.833	231.661	.438	.921

Reliability Coefficients Alpha = .919

ตารางผนวกที่ 16 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านกิจกรรมยามว่าง

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	150.133	228.051	.569	.919
2	150.233	228.185	.545	.920
3	150.033	232.033	.491	.920
4	150.033	229.137	.597	.919
5	150.300	230.493	.391	.921

Reliability Coefficients Alpha = .919

ตารางผนวกที่ 17 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านความสัมพันธ์ทางเพศ

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	150.300	228.286	.548	.920
2	150.533	228.189	.562	.919
3	150.500	224.879	.575	.919
4	150.333	230.299	.415	.921

ตารางผนวกที่ 17 (ต่อ)

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
5	150.567	226.254	.452	.921

Reliability Coefficients Alpha = .920

ตารางผนวกที่ 18 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านบุตรและการเป็นบิดามารดา

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	149.667	232.437	.466	.920
2	149.567	232.047	.567	.920
3	149.567	232.047	.498	.920
4	149.600	231.903	.570	.920
5	150.000	229.724	.630	.919

Reliability Coefficients Alpha = .919

ตารางผนวกที่ 19 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านครอบครัวและเพื่อน

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	150.233	236.254	.137	.924
2	150.167	237.316	.145	.923
3	150.000	235.310	.238	.922
4	150.400	234.110	.197	.924
5	150.900	226.576	.519	.920

Reliability Coefficients Alpha = .922

ตารางผนวกที่ 20 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านความเท่าเทียมกันของบทบาทในการแบ่งงานที่บ้าน

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	150.233	234.461	.242	.923
2	150.367	234.516	.195	.924
3	149.900	230.921	.715	.919
4	149.600	229.352	.467	.920
5	149.733	232.966	.364	.921

Reliability Coefficients Alpha = .921

ตารางผนวกที่ 21 Item-total Statistics คุณภาพชีวิตสมรส ด้านมุมมองทางศาสนา

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total correlation	Alpha if Item Deleted
1	150.000	232.966	.380	.921
2	149.867	235.223	.329	.921
3	149.733	234.133	.422	.921
4	150.233	233.564	.300	.922
5	149.833	230.626	.395	.921

Reliability Coefficients Alpha = .921

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวณรรฐกุล ทองแก้วไพบูลย์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2554 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสหวิทยาการ (อาณานิคมอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์